

1 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Anne Marie Brodén* (m) ansökt om sjukledighet under tiden den 9 november–10 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att Marianne Kierkemann (m) skulle inträda som ersättare för Anne Marie Brodén.

2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Tredje vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Marianne Kierkemann som suppleant i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet och i kulturutskottet under Anne Marie Brodéns sjukledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 9 november–10 december* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Marianne Kierkemann (m)

suppleant i socialutskottet
Marianne Kierkemann (m)

suppleant i kulturutskottet
Marianne Kierkemann (m)

3 § Meddelande om allmän debattimme

Tredje vice talmannen meddelade att allmän debattimme skulle äga rum *onsdagen den 16 november kl. 9.00*. Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2005/06:71

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:71 av Tasso Stafilidis (v)

Situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner i de nya medlemsländerna i EU

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 2 december 2005.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 28 oktober 2005

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

*Ny prövning av
avvisnings- och
utvisningsbeslut*

5 § Ny prövning av avvisnings- och utvisningsbeslut

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU5

Ny prövning av avvisnings- och utvisningsbeslut.

Anf. 1 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! För mindre än två månader sedan antog riksdagen det förslag om en ny instans- och processordning i asyl- och migrationsärenden som regeringen då presenterat. Det var en enig riksdag som beslöt att fastställa ramarna för en ordning som i allt väsentligt ansågs kunna garantera en rättssäker prövning i asylärenden. De ändringar som gjordes hade bred uppslutning från alla parter med intresse i frågan, från Migrationsverkets tjänstemän till advokater och människorättsaktivister.

Ändå står vi här i kammaren igen och diskuterar på nytt en stor ändring i utlänningslagen. Det är märkligt, för att inte säga oroväckande.

Denna lagändring sker nämligen inte i första hand för att rätta till något som är fel i utlänningslagen eller i den kommande instansordningen. Den är i stället resultatet av en ren utpressningsaktion från stödpartierna gentemot Socialdemokraterna. Om inte regeringen levererade denna lag hotade nämligen dessa partier med att stjälpna den budget som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gemensamt hade snickrat ihop. Det hotet kvarstår i dag oförändrat. Fram till det ögonblick då kammaren i dag strax efter kl. 16 röstar om detta lagförslag är Socialdemokraterna gisslan hos de andra två partierna i vänsterkartellen.

Dock ska det sägas att detta inte förvandlar regeringen till något slags offer, utan tvärtom har man glatt och villigt arbetat fram det förslag som nu har lagts på kammarens bord. Företrädare för regeringspartiet, inte minst statsrådet Barbro Holmberg, har i flera intervjuer uttryckt ett gillande av det som nu sker. Socialdemokraterna retirerar. Men det sker med ett tillkämpat leende på läpparna.

Fru talman! För oss moderater är det däremot inte problematiskt att säga nej till hela detta förslag. Det är tvärtom helt naturligt eftersom vi inte står för uppfattningen att rättssäkerheten för individen är någonting

som man dagtingar med. Riksdagen bör aldrig fatta beslut som man inte kan överblicka konsekvenserna av. Och de tjänstemän som kommer att hantera denna lag är berättigade till att kunna arbeta med vettiga verktyg, något som inte levereras av majoriteten genom detta betänkande. Och jag ska alldeles strax visa varför.

Detta förslag är dessutom inget annat än en förtäckt amnesti. Det har gjorts försök att sminka om det hela. Förvisso är det så. Men i praktiken är det en amnesti som riksdagen har att ta ställning till.

Hur ligger det då till med de olika delarna av detta lagförslag?

Först och främst uppfyller de inte ens de grundläggande kraven på beredning. De myndigheter som beretts tillfälle att yttra sig över lagförslaget har inte fått tillräckligt med rådrum för att på ett tillfredsställande sätt analysera och bedöma förslaget. Det vittnar de hårda orden från Lagrådet om.

Vår uppfattning är därför att förslaget inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Konsekvenserna av lagen kan nämligen inte överblickas. Det saknas rimliga uppgifter om antalet flyktingar som kan komma att beröras av lagen. De sifferuppgifter som har presenterats är av ytterst preliminär karaktär och baseras dessutom på antaganden och prognoser, något som bara är ägnat att skapa oro och oreda, vilket vi också har sett många bevis för i den allmänna debatten.

I verkligheten vet ingen hur många gömda flyktingar som kommer att träda fram eller få sina beslut prövade ex officio. Inte heller kan vi med noggrannhet säga hur många av dessa nya prövningar som kommer att leda till positiva beslut. De löften som har avgivits om att majoriteten av de gömda flyktingarna kommer att få lov att stanna är inte seriösa. Vem kan, eller ens bör, lova någonting sådant?

Till följd av denna osäkerhet går det inte heller att överblicka de samlade kostnaderna för reformen. Det gäller både Migrationsverkets omedelbara kostnader för handläggning av de ärenden som kommer att inkomma till eller initieras av verket och de kostnader som kommer att belasta Integrationsverket och Sveriges kommuner. Dessa ska ju gemensamt genomföra ett rimligt mottagande av flyktingarna och en meningsfull introduktionsverksamhet i enlighet med de lagar som riksdagen tidigare har beslutat om.

Integrationen av de berörda grupperna ska inte glömmas bort i sammanhanget, allra helst inte som Sverige i dagarna rönt en kraftfull kritik från OECD för att den nuvarande politiken skapar ett utanförskap och en segregation som är svår att bryta. Statens ansvar för de nytillkomna tar inte slut vid ett positivt beslut om uppehållstillstånd.

Utöver svårigheterna med kostnadsaspekten är lagen förenad med betydande tillämpningssvårigheter. Den står inte i överensstämmelse med grundläggande rättsprinciper. Lagen innebär att man för vissa grupper av individer, av människor, introducerar särskilda och mer generösa regler, vilka sedan gäller endast tillfälligt eftersom förslaget förvisso inte omfattar alla. Ordagrant sägs att det gäller vissa barnfamiljer samt de vars avlägsnandebeslut av olika anledningar inte har kunnat verkställas.

Lagrådet har med kraft påpekat att detta innebär att två parallella system kommer att gälla, vilket skulle innebära att lika fall kan komma att behandlas olika. Och utskottets betänkande visar inte på något sätt att

denna tveksamhet har rättats till. Denna osäkerhet i lagtillämpningen leder till att vi moderater inte anser att kraven för rättssäkerhet är uppfyllda.

En avgörande fråga för om man ska få ett positivt beslut vid en ny prövning blir nu enligt majoriteten i stället hur länge som man har vistats i Sverige. Detta är naturligtvis förenat med betydande bevissvårigheter.

För det första kan det på goda grunder ifrågasättas vad begreppet långt tid egentligen innebär. Ett så oklart begrepp har vi över huvud taget aldrig tidigare haft i svensk utlänningslagstiftning.

För det andra kan det naturligtvis vara väldigt svårt att korrekt fastställa vistelsetidens längd. Det är mycket oklart vilka beviskrav som kommer att ställas för ett positivt beslut. Är det ett hyreskontrakt från år 2000? Är det kvitton på matinköp på Ica under flera år? Är det bussbiljetten från den 10 september som låg här ute på Riksgatan och blåste omkring? Vilken typ av beviskrav är det som kommer att gälla?

Hur bevisar man över huvud taget att man har varit gömd, om asylfrågan nu kopplas direkt till kravet på tiden som detta ägt rum? Eller har ni inte tänkt på den saken i vänsterkartellen?

Risken är att dessa otydligheter leder till inkonsekventa bedömningar, vilket kan komma att underminera hela processens trovärdighet gentemot allmänheten. Det kan också antas att svårigheter kommer att uppstå avseende vilka som de facto har vistats i Sverige och vem som har kommit tillbaka efter att tidigare ha följt ett avvisningsbeslut och lämnat Sverige. Hur vet man att den familj som säger sig ha varit gömd inte reste till Tyskland dagen efter det att den fick avslag, eller till och med reste tillbaka till sitt hemland? Vem vet, och vem kan säga säkert? Men säkert är att detta innebär en orättvisa mot dem som faktiskt lytt myndigheterna och lämnat Sverige. Och det är en grym orättvisa.

Majoriteten går dessutom så långt i sin iver att dölja bristerna att den till och med minskar kravet på att man kan visa upp identitetshandlingar. Tidigare slogs det tydligt fast i lagen att det var en förutsättning för permanent uppehållstillstånd att man kunde visa upp sådana handlingar, inte minst för att styrka att man inte är kriminell. Men i dag skriver majoriteten att det är av stor vikt. Och ni som lyssnar i dag kommer att få höra företrädare för de tre partierna säga att detta är en starkare skrivning än tidigare. Det är som att säga att det är av stor vikt att du har goda kunskaper i att köra bil för att få körkort i stället för att säga att det är en förutsättning. Ingen skulle acceptera detta. Men svenska folket förutsätts acceptera denna nedvärdering av kravet på att samarbeta för att styrka identiteten.

För att nu råga denna absurda situation uppfinner också Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet ett helt nytt begrepp i lagstiftningen, nämligen begreppet "humanitärt angeläget". Problemet är att detta är oprecist och riskerar att leda till ytterligare tillämpningssvårigheter utöver dem som redan har räknats upp här från talarstolen av mig. Begreppet kopplas nämligen inte till den enskilde sökanden, vilket tidigare varit fallet med begreppet "humanitära skäl". Det är alltså inte Mohammeds egna skäl för att få asyl som kommer att bedömas, utan handläggaren på Migrationsverket kommer att tvingas bedöma frågor som i princip kan vara allt eller inget eftersom Socialdemokraterna, Miljöpar-

tiet och Vänsterpartiet inte behagar leverera någon definition av vad "humanitärt angeläget" står för. Sakligt? Nej. Rättssäkert? Knappast.

Avsaknaden av praxis omöjliggör i stället den objektiva bedömning som vi moderater så starkt tror på och som man borde sträva efter. I stället öppnar man upp för godtycke och för politiska bedömningar. Peter Eriksson, som ju sitter här i salen, kan ge kurser i hur man telefonerar runt för att påverka tjänstemän i deras ämbetsutövning. Det är tyvärr troligt att vi får se mer av den varan fram till den 31 mars nästa år.

Fru talman! Värst av allt är ändå vetskapen om att hela denna uppvisning är tämligen meningslös. Den hade kunnat undvikas om regeringen i stället hade följt den enkla principen att låta dem som har arbete och som kan försörja sig själva få lov att stanna enligt de linjer som vi moderater har dragit upp vid inte mindre än tre tillfällen bara detta år. Vi instämmer i att det finns ett otal fall där människor sökt sig till Sverige, rotat sig här och skapat sig en meningsfull tillvaro med arbete eller utbildning men ändå tvingats lämna landet.

Orsaken till detta är inte att myndigheterna har fattat fel beslut utan att besluten har fattats utifrån en i grunden felaktig syn på invandringen. Moderaternas ordning är att de människor som behöver vårt skydd ska få lov att stanna. De som har sökt sig till Sverige av andra skäl än skyddsbehov ska beredas möjlighet att få lov att komma hit genom ökad arbetskraftsinvandring. Den som har verkställighetshinder är inräknad i den gruppen.

Lösningen på de orättvisor som vi har sett är inte att utvidga gruppen av offer som är beroende av statens välvilja utan att öppna våra gränser för fler genom att göra det möjligt att arbetskraftsinvandra. Detta har dock motverkats av regeringen och dess stödpartier, naturligtvis främst av protektionistiska skäl.

För vårt vidkommande gäller att vi vidhåller kraven på en bredare och mer ändamålsenlig asyl- och migrationspolitik, som vi tidigare har presenterat i vår motion med anledning av regeringens förslag till ny processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden.

I dag yrkar vi avslag på ytterligare ett felaktigt förslag från regeringen, vars velighet och oförmåga att styra svensk asyl- och flyktingpolitik blir mer och mer uppenbar för varje debatt här i kammaren.

Anf. 2 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Riksdagen kommer i dag att fatta ett mycket viktigt beslut. Tusentals människor som under lång tid har levt under omänskliga omständigheter kommer att få en möjlighet att lämna det tillstånd av ovisshet och desperation som de har levt i. För många kommer det att innebära att ett liv som gömd och icke-existerande kan bytas mot ett liv som lagligt erkänd invånare i vårt land, med alla de grundläggande rättigheter och skyldigheter som gäller för alla oss som bor i Sverige. Allt detta gläder oss, Sveriges liberaler. Vi välkomnar Socialdemokraternas ändrade inställning i frågan.

Socialdemokraterna vände under lång tid ryggen mot mycket utsatta människor och blundade för den humanitära katastrof som dessa människors öde innebar. Nu har Socialdemokraterna kommit till insikt eller, rättare sagt, tvingats komma till insikt om att vi inte kan ha ett Sverige med en växande klass av rättighetslösa parias. Men detta uppvaknande i

elfte timmen har fått sina följder. Det majoritetsförslag som nu föreligger är behäftat med mycket allvarliga brister vad gäller både beredning och innehåll. Lagrådets förödande kritik av detta hastverk visar på förslagets fundamentala brister som nu, med minimala modifikationer, kommer att drivas igenom.

Utskottsmajoritetens förslag är förenat med så fundamentala brister att vi inte anser oss kunna yrka bifall till det. Det är oerhört viktigt att de lagar som riksdagen stiftar i flykting- och utlänningsrelaterade frågor är klanderfria ur såväl formell som materiell synvinkel.

Många människors öde kommer att vara direkt avhängigt av dessa beslut, och de myndigheter som ska tillämpa lagarna i dessa delikata och komplexa sammanhang har rätt att kräva lagar och bestämmelser som ger dem alla de verktyg som rättssäkerheten och andra centrala juridiska principer kräver. Så är definitivt inte fallet med utskottsmajoritetens förslag som präglas av otydlighet och luddighet. Nya principer introduceras, exempelvis detta med ”humanitärt angeläget” vars innebörd är minst lika dunkel som begreppet ”humanitära skäl”, ett begrepp som vi alla i riksdagsdebatten den 14 september var rörande eniga om skulle försvinna från vår lagstiftning.

Fru talman! Även om Folkpartiet också anser det vara angeläget att så fort som möjligt lösa dessa utsatta människors problem är det vår fasta övertygelse att skyndsamheten aldrig får gå ut över rättssäkerheten. Vi måste kunna hitta lösningar som innebär att grundläggande principer inte offras gällande beredningen av och innehållet i så viktiga lagar.

Vi är också mycket missnöjda med hur frågan om fastställandet av identitet hanteras i majoritetsförslaget. Folkpartiets linje har konsekvent varit att en förutsättning för att få permanent uppehållstillstånd ska vara att identiteten är fastställd. Det räcker inte att, som det nu står i utskottsmajoritetens förslag, lägga stor vikt vid denna så fundamentala aspekt. Om identiteten inte har kunnat fastställas faller den övriga prövningen då vi inte vet vem vi har att göra med. Jag är helt säker på att Folkpartiet har en överväldigande majoritet av svenska folket bakom sig när man ställer det tydliga kravet på att fastställd identitet är en given utgångspunkt för fortsatt prövning om uppehållstillstånd.

På samma sätt tycker vi att majoritetsförslagets vaga formuleringar om brottslighet är oacceptabla. Där står det att brottslighetsaspekten särskilt ska beaktas vid tillståndsgivning. Vi menar att detta inte räcker. Vi anser att huvudregeln ska vara att personer som skäligen misstänks eller som har blivit dömda för brott som kan ge mer än sex månaders fängelse inte har rätt till ny prövning om uppehållstillstånd. Vi är också helt övertygade om att vi även här har en överväldigande majoritet av befolkningen bakom oss. Vi tror att medborgarnas acceptans för en human flyktingpolitik förutsätter en helt annan tydlighet i dessa frågor än den som detta i all hast hopsnickrade förslag erbjuder.

För att kunna råda bot på dessa och andra brister sade vi för några veckor sedan att den motion som majoritetsförslaget grundas på skulle dras tillbaka. Vi ville att regeringen skulle ta sitt ansvar och, efter en acceptabel beredning, lägga fram en proposition i frågan. Under tiden skulle en generell inhibition eller verkställighetsförbud råda vad gäller avvisningsbeslut i asylärenden. På det sättet ville vi skydda människor

som är mycket utsatta utan att ge avkall på de krav som måste ställas på den lagstiftning som riksdagen godkänner.

I det sammanhanget var vi också beredda att omedelbart inleda samtal med regeringen och andra riksdagspartier i syfte att uppnå ett brett samförstånd kring en human och rättssäker lösning på tusentals människors tragiska situation. Vi fick tyvärr inga svar på vårt förslag. Majoriteten valde i stället att köra över Lagrådets och många andras kritik och driva igenom ett ytterst bristfälligt förslag som vi fruktar kommer att allvarligt skada asylprocessens trovärdighet och legitimitet.

Fru talman! Dessa är de motiv som har lett till att Folkpartiet har reserverat sig mot utskottsmajoritetens förslag. Därför yrkar jag nu bifall till reservation nr 2. Den reservationen grundar sig på Folkpartiets flyktingpolitiska motion, där en helhetslösning baserad på följande fyra punkter erbjöds:

1. Personer med lagakraftvunna avvsningsbeslut, som utan egen förskyllan inte kunnat avvisas på grund av verkställighetshinder under två år eller mer, beviljas permanent uppehållstillstånd.
2. Barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd, eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras och dess familj, beviljas permanent uppehållstillstånd efter medicinsk prövning och bedömning av en oberoende läkarkommission.
3. Barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen den 31 mars 2006, beviljas ny prövning enligt den nya utlänningslagen som då träder i kraft.
4. För att permanent uppehållstillstånd ska beviljas ska personers identitet vara styrkt eller ha gjorts sannolik. Personen ska även genomgå vandelsprövning. Rätt till ny prövning eller uppehållstillstånd ska, som huvudregel, inte ges personer som skäligen misstänks eller har blivit dömda för brott som kan ge mer än sex månaders fängelse.

Våra förslag är enkla och tydliga, ingen principiell förvirring skapas och aspekter som fastställandet av identitet samt skyddet mot att brottslingar skulle kunna få uppehållstillstånd behandlas på ett tillfredsställande sätt. Nu kommer våra förslag att röstas ned och endast tjäna som en påminnelse om att det fanns ett bättre alternativ till majoritetsförslagets så undermåliga hastverk.

Fru talman! Låt mig nu vända blicken mot framtiden, mot följderna av det beslut som i dag kommer att fattas. Den fråga som allmänheten ställer sig är: Vad kommer att hända med dem som nu får laglig rätt att leva i Sverige? Kommer de att hamna i arbetslöshet och utanförskap? Kommer det att göra att deras redan i dag mycket svåra situation i utsatta förorter blir ännu mer utsatt? Kommer den redan i dag så bekymmersamma segregationen att bli ännu djupare och mer bekymmersam? Och vi måste nu, i denna kammare, våga ställa den fråga som vi alla har ställt oss under de senaste två veckorna: Hur ska vi hindra att utanförskapet spårar ur och att det blir som i Frankrike?

Det är dessa frågor som vi nu måste ha modet att ställa, och vi måste ha ett övertygande svar. Det har svenska folket rätt att kräva. Vi måste dock tyvärr konstatera att det just är dessa frågor som har nonchalerats

och missköts i årtal. Integrationsmisslyckandet är uppenbart. Landet glider isär, och regeringen visar en total brist på idéer och förslag om hur utanförskapets dystra spiral ska hejdas. Nyligen avslutades Socialdemokraternas nästan veckolånga kongress, och vi kan, tyvärr, slå fast att regeringen fortfarande är folket svaret skyldig om hur integrationsmisslyckandet ska ställas till rätta. Det var helt enkelt pinsamt att se hur lite tid de i Malmö församlade socialdemokraterna hade för en så viktig fråga.

Folkpartiet har sedan valet 2002 gjort integrationsfrågan till ett centralt politikområde. För tre år sedan, i augusti 2002, lanserade vi det integrationsprogram som i grunden förändrade valrörelsen. Programmet var en krigsförklaring mot utanförskapet och grundade sig på en konsekvent arbetslinje. Folkpartiets traditionella generositet mot flyktingar och öppenhet mot invandrare kombinerades på det viset med tydliga krav på oss alla att bidra till en gemensam integrationskamp.

Drygt tre år har gått sedan dess, och vi önskar att vi kunde blicka ut över ett Sverige som håller på att vända trenden och ge alla dess invånare en värdig plats i gemenskapen. Men det kan vi inte. Vi ser i stället ett land som sargas alltmer, som delas allt djupare mellan dem som bidrar med sitt arbete och dem som tvingas leva på andras arbete, mellan dem som deltar i samhällslivet och dem som står utanför och i desperation vänder ryggen mot samhället.

Socialdemokraternas långa regeringsinnehav har varit förödande för de mest utsatta i vårt land. Partiet fick förvalta den längsta högkonjunkturen i modern historia och misskötte uppgiften kapitalt. I slutet av högkonjunkturen fanns det fler människor i utanförskap än någonsin tidigare vid en liknande period. Efter omsvängningen i konjunkturen 2001–2002 har denna process accelererat. I vår senaste kartläggning av utanförskapets utbredning i Sverige kunde vi konstatera att det fanns 154 bostadsområden i en mycket utsatt situation. I dessa områden pyr en social desperation som när som helst kan slå till på det mest förtvivlade och destruktiva sätt.

Det är bakgrunden till att Folkpartiet i dag kommer att väcka en motion med anledning av händelse av särskild vikt, som innehåller ett krisprogram för att bekämpa utanförskapet och hindra att de personer som nu får rätt att stanna i vårt land slussas rakt in i ett liv som präglas av utsatthet och utanförskap. Det handlar om ett kraftfullt åtgärdsprogram i syfte att förebygga upplopp som dem vi nu ser äga rum i Frankrike. Där lyfter vi fram arbetets, skolans och trygghetens betydelse för integrationen. Vi föreslår också åtgärder som på ett bestämt sätt angriper diskrimineringen, men vi kräver samtidigt respekt för det demokratiska och jämställda samhällets värdegrund och förutsätter en vilja att vara med i samhällslivet.

Det är Folkpartiets förslag för att vinna kampen för integrationen. Det är vårt svar på de frågor som medborgarna har rätt att ställa om hur det kommer att gå för vårt land nu när mångfalden ökar och vi ger allt fler personer rätt att stanna hos oss.

Vad har regeringen att säga om detta? Vilket svar har statsministern, migrationsministern och integrationsministern att ge dem som med all rätt undrar om vår framtid? Det är dags för regeringen att ta sitt ansvar för Sveriges framtid och presentera ett program för att bryta utanförskap-

et. Det kravet ställer vi, och det ställer också alla svenskar, gamla eller nya, som vill leva i ett land där vi växer tillsammans, där det finns plats för oss alla, där vi aldrig får uppleva den typ av skrämmande scener som Frankrike har upplevt under de senaste två veckorna.

Anf. 3 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Den tillfälliga lagstiftning som vi debatterar och ska besluta om i dag vidgar möjligheterna att bevilja uppehållstillstånd. Det handlar främst om människor som vistats i Sverige under lång tid och som har avvísingsbeslut som inte har kunnat verkställas. Den här tillfälliga ordningen riktar sig inte minst till ett stort antal barnfamiljer i vårt land. Det är familjer som under lång tid har tvingats leva under förhållanden som inget barn borde tillåtas att leva under en enda dag. Detta har skett och sker i dag i Sverige. Det är bra att de här familjerna nu får möjlighet till ny prövning och att bedömningsgrunderna ger utrymme att fatta beslut om uppehållstillstånd.

Vi kristdemokrater välkomnar naturligtvis den öppningen. Vi gör det för människornas skull. Vi ville redan för två månader sedan fatta ett beslut som var mer omfattande och mer långtgående. Då var det en motion från fem partier om det som vi kallade ett nollställningsbeslut. Det förslaget vann inte kammarens majoritet den 14 september. Det finns anledning att beklaga det när vi ser vad som hänt sedan dess.

Om riksdagen redan i september hade bifallit fempartimotionen om nollställning hade vi besparats de sorgliga och ovärdiga turer som har föregått det ärende som vi nu behandlar.

I princip alla de invändningar som kunde resas mot vårt nollställningsförslag kan också resas mot innehållet i den tillfälliga lagstiftning som nu föreslås. Skillnaden består i att det den här gången har gällt att till varje pris knyta ihop en budgetöverenskommelse mellan samarbetspartier. Ställd inför främst Miljöpartiets orubbliga ultimatum blev det som dittills hade varit omöjligt plötsligt möjligt för en pressad regering i den sena nattimmen. Det är, fru talman, både sorgligt och ovärdigt att man hanterar frustrerade och utsatta människors behov av trygghet som en bricka i ett maktspel. Ytterst är det den socialdemokratiska regeringen som måste bära ansvaret för den hanteringen.

Den här situationen borde ha gått att förutse och förebygga. Det har nämligen gått en våg av indignation över vårt land när det gäller bristerna i den förda asylpolitiken. Det starkaste uttrycket för detta var det så kallade påskuppropet. Den manifestationen valde regeringen att negligera. Det ansvariga statsrådet Barbro Holmberg försökte till och med avfärda påskuppropets krav genom att kalla dessa för ett stöd för regeringens politik. Det är den typen av okänslighet som bäddar för situationer som den som vi i dag befinner oss i.

Fru talman! Det finns politikområden där vi i den här kammaren borde sträva efter konsensus. Asyl- och flyktingpolitiken är definitivt ett sådant område. Det här är frågor som handlar om utsatta människors väl och ve. Ytterst kan det bokstavligen handla om liv och död. Det är också ett politikområde som väcker starka känslor i hela samhället. Vi har hittills besparats ett främlingsfientligt parti i den här kammaren. Låt oss se till att det förblir på det sättet.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Ny prövning av
avvísings- och
utvisningsbeslut*

Det kan bland annat ske genom att vi som demokratiska partier samlar oss kring en human, rättssäker och förutsägbar asylpolitik. Vem kan med bästa vilja i världen beteckna dagens förslag i trepartimotionen som förutsägbart med tanke på vad som uttalades från regeringspartiets företrädare i debatten så sent som för två månader sedan från denna talarstol?

Fru talman! När nu detta är sagt om turerna kring dagens förslag vill jag säga att vi kristdemokrater självfallet välkomnar varje steg i rätt riktning för de människor som det gäller. Vi har i reservation nr 3 föreslagit en mera långgående reform, nämligen en nollställning. Det finns väl skäl att befara att det förslaget tyvärr inte kommer att vinna kammarens bifall, inte i dag heller. Då är den tillfälliga ordning som nu föreslås sådan att den trots allt innebär en lättnad och förbättring för många barnfamiljer. Det är också angeläget med ett snabbt beslut och ett ikraftträdande så snart som möjligt, inte minst för att skingra den plågsamma och närmast förödande osäkerhet som har uppstått efter de dubbla budskap som man fick när parterna kom ut från de nattliga budgetutpressningstillfällena.

Fru talman! Nollställnings- eller amnestiförslaget i reservation nr 3 är väl underbyggt. Också här handlar det i hög grad om människor som vistas i Sverige under lång tid. Det rör sig om personer som har fått avslag på sin asylansökan, men där man både enligt svensk lag och internationella konventioner har rimliga skäl att få skydd i Sverige. Även här handlar det om personer där avvisningsbeslutet inte går att verkställa.

Många av dessa människor lever gömda i Sverige och har stannat kvar här därför att de på goda grunder fruktar en inhuman behandling, trakasserier och förnedring i det hemland som man har flytt ifrån. Mot den här bakgrunden menar vi kristdemokrater att riksdagen borde besluta om en nollställning med ikraftträdande den 15 november. Vi föreslår det naturligtvis främst för människornas skull. Men vi menar också att den nya instans- och processordning som börjar verka den 31 mars nästa år på det sättet ges bättre förutsättningar och rimligare arbetsförhållanden.

Personer som omfattas av vårt nollställningsförslag är sådana som har ansökt om asyl senast ett år innan den nya instansordningen träder i kraft, det vill säga man ska ha ansökt senast den 31 mars i år. Man ska också ha vistats i Sverige en månad innan reformen börjar gälla. Identiteten ska vara styrkt eller göras sannolik. Personer som har gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser eller andra grova brott ska inte omfattas. Vi säger också att en helhetsbedömning alltid ska ligga till grund för prövningen.

Fru talman! Det har rests många invändningar mot nollställningsförslaget. En del av dessa invändningar kan utan vidare gälla som kritik också mot det förslag som vi debatterar i dag. Skillnaden är faktiskt inte så stor när det gäller de grundläggande principerna. Beslut av det här slaget är aldrig lätta att fatta. Även jag som står bakom ett nollställningsförslag tar de kritiska invändningarna på allvar. Utgångspunkten måste dock vara den situation som vi lever med i vårt land och en vilja till förändring. Det handlar ju inte om att bjuda in ett okänt antal människor till Sverige. Det handlar om människor som redan bor här, dessutom under förfärliga förhållanden som är rättsosäkra och ovärdiga ett välfärds- och rättssamhälle. Ingen borde tillåtas att leva så i ett humant och rättssäkert land. Som jag ser det finns det tre vägar att välja mellan.

En väg är att acceptera situationen som den är, att acceptera ett permanent utanförskap under jorden för en stor grupp människor i vårt land. Vi kristdemokrater vill inte ha ett sådant samhälle.

En annan väg är att genomföra en massiv deportation av människor, familjer och barn. Vi kristdemokrater accepterar naturligtvis inte en sådan åtgärd. Ingen har heller föreslagit det, som väl är. Då återstår enligt vår uppfattning endast en möjlighet, och det är att dra ett streck i någon form. Om man inte accepterar att ha det som det är, om man inte accepterar att deportera människor från vårt land måste man hantera situationen som den är, och då föreslår vi att man drar ett streck i någon form, och den form som vi har föreslagit är då det nollställningsbeslut som riksdagen borde fatta. Då gör vi en omstart i och med en ny instans- och processordning.

Fru talman! Det är möjligt att det går att peka på inslag av orättvisa i ett nollställningsförslag, men i så fall en positiv sådan, om nu orättvisor kan vara positiva. Det är dock så att ingen missgynnas genom vårt förslag – kalla det positiv särbehandling i så fall. Den som möjligen faller utanför tidsförordningens ramar kan ju alltid få sina skäl prövade enligt den vanliga ordningen.

Fru talman! Vi kristdemokrater förordar alltså en mera omfattande lösning på den svåra situation som vi har i vårt land där många människor befinner sig utanför samhällets gemenskap. När det för närvarande inte finns majoritet för vårt förslag välkomnar vi trepartimotionens förslag som ändå är det näst bästa i rådande läge och ett steg i rätt riktning.

Jag yrkar naturligtvis bifall till vår reservation nr 3, men jag befarar att den kommer att falla i de förberedande voteringarna. I slutvoteringen kommer vi kristdemokrater därmed i vanlig ordning att avstå från att rösta.

Anf. 4 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Natten mellan den 9 och 10 november 1938 angreps synagogor, judiska bostäder och butiker över hela Tyskland. 100 judiska män och kvinnor dödades, långt fler skadades och 20 000 personer fördes bort till koncentrationsläger. Det var den så kallade kristallnatten vars minne i dag högtidlighålls. Kristallnatten fick sitt namn efter regnet av krossat glas och den står som symbol för upptakten till förintelsen av det judiska folket i Europa, kulmen på den europeiska rasismens och antisemitismens blodiga århundrade. Låt det aldrig hända igen, var budskapet som uttalades den gången.

Varje jämförelse riskerar förstås att hamna i relativisering. Man bortser från den ideologiska och systematiska, närmast industriella, maskin som Hitler-Tyskland använde för att omintetgöra oliktankande och de som på annat sätt vara misshagliga.

Samtidigt är det värt att minnas. Också i dag förföljs människor. Också i dag tvingas människor på flykt från sina hemländer. Också i dag tvingas människor bort från sina nära, bort från sina hem och den vardag som de har levt i under lång tid för att söka skydd undan förföljelse i ett annat land.

Vi ser i dag en värld som är orättvis, som underordnar hundratals miljoner människor under ett system som lever på rovdrift av fattiga männi-

skor för att de rikaste ska kunna fortsätta sitt liv i överflöd. I en annan världsordning hade färre människor behövt fly.

Vi ser ett Europa i dag som präglas av en hårdnande flyktingpolitik. Vi ser hur mursten fogas till mursten i "Fästning Europa", ett bygge som just nu syftar till att hålla människor borta. Den tidigare Berlinmuren, som många av oss var glada att den föll, har ersatts av murar runt det rika Europa. Murarna finns i Nordafrika och utanför dem står människor förtvivlade över att inte få chansen att komma in i värmen och åtnjuta skydd undan den förföljelse som de upplever.

Vi ser också hur Sverige i dag är ett land som i stora stycken under lång tid har följt den europeiska trenden.

För att ta ett aktuellt exempel ur den flod av exempel som man skulle kunna välja på ur den flyktingpolitik som förs, fälldes Sverige i går för första gången av Europadomstolen för mänskliga rättigheter för ett beslut om att avvisa en asylsökande. Det gällde en syrisk man som i sin frånvaro hade dömts till döden av en syrisk domstol. En enhällig europadomstol fällde Sverige för beslutet att avvisa mannen trots att han i Syrien skulle riskera att avrättas efter att ha nekats en rättvis rättegång. Domstolen använder uttryck som att man är chockade och man uttrycker sin förvåning. Det här är ett exempel bland många på hur den svenska flyktingpolitiken får underkänt.

Men samtidigt syns någonting annat. Samtidigt organiserar sig människor för sina mänskliga rättigheter. Vi har sett en dragkamp de senaste åren, och inte minst de senaste månaderna, mellan å ena sidan restriktivitet och å andra sidan humanitet, mellan misstro och tilltro, mellan slutenhet och inskränkthet och öppenhet och tolerans.

På den ena sidan har alltför ofta återfunnits riksdagens två största partier för högre murar, för Schengenavtal, nej i våras för apatiska barns rätt att få stanna, nej för bara några veckor sedan till en generell flyktingamnesti och till synes utan kritik mot den hårdnande praxis som har inneburit att från att hälften för fem år sedan fick rätt att stanna i Sverige till att det i dag är under 10 %.

På den andra sidan återfinns flera partier och en växande rörelse som har drivit fram och igenom nedläggningen av Utlänningsnämnden och ersättandet av denna med domstolar från den 31 mars nästa år. Trots allt tvingades ett riktlinjebeslut fram från regeringen om de apatiska barnen som inte fullt ut ännu är verksamt, men som ändå har gett en del barn möjligheten att få stanna. Och budgetförhandlingarna som här har kritiserats – och jag tar gärna den debatten – innebar ändå pengar till sjukvård och psykiatri för asylsökande och pengar till gömda barns skolgång.

Den här dragkampen visar politikens begränsningar när majoriteterna är fasta. Men de visar också politikens möjligheter, för när människor sluter sig samman utanför den här salen påverkas politiken. Det är en gammal insikt att lite är möjligt med bara parlamentariska medel. Mycket mer är möjligt om man också har stöd av människor utanför de parlamentariska församlingarna.

Vi har agerat, vi har demonstrerat, vi har skrivit namnlistor, vi har uppvaktat andra politiker, vi har e-postat, vi har sett till, som en växande rörelse, att ingen i denna kammare har kunnat undgå att många människor kräver en generell flyktingamnesti. Skälet till detta är klart: Så

orättvist har människor behandlats under lång tid att en upprättelse är nödvändig.

När vi vid förra tillfället hade debatten om den generella flyktingamnestin var jag besviken på resultatet, på beslutet. Men jag gladdes åt den debatt som hade varit, därför att det stod då klart att de av oss som företrädde en generell amnesti hade vunnit debatten. För var och en står det fritt att gå tillbaka och läsa protokollet. Gör en enkel analys av argument som bryts mot varandra, och resultatet är mycket klart. Regeringen hade vid det tillfället, och Moderaterna än mer, uppenbara problem att bemöta de klara och tydliga argumenten för en generell flyktingamnesti.

Det har också inneburit att vi i dag har en lagstiftning att ta ställning till. Låt mig börja med att säga att det inte rör sig om en generell flyktingamnesti. Man ska inte låtsas att saker är bättre än vad de är. Det finns begränsningar. Och även med denna nya lag kommer människor som hade omfattats av en amnesti att få avslag. Skulden för det får förstås läggas på dem som avvisar, om så nu sker, en generell flyktingamnesti här i dag, det vill säga, såvitt jag förstår, numera tre partier: Socialdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet. Låt mig återkomma till det.

Men möjligheten finns fortfarande att undvika en del av de problematiska gränsdragningar som den här lagen kritiseras för genom att i stället bifalla motioner om en generell amnesti. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 4.

Den lag som vi nu har att ta ställning till handlar om att de som har lagakraftvunna avvisningsbeslut får rätt till en ny prövning. Bland dessa får de som inte kan avvisas med tvång och barnfamiljer en vidgad möjlighet att få uppehållstillstånd. Det är välkommet. Vi förväntar oss nu att myndigheterna mycket skyndsamt informerar alla människor som berörs om hur det ska gå till rent praktiskt och att alla människor som handlägger dessa ärenden gör det med den nya lagen och de nya begreppen i åtanke och inte utifrån den praxis som tidigare har varit gällande.

Fru talman! Tobias Billström är lite sur i dag. Skälet är egentligen inte att han våndas över människor som har blivit orättvist behandlade. Skälet är att Tobias Billström och hans parti är ensamma. De är vana att ha majoritet, att ha stöd från Socialdemokraterna eller att ge stöd till regeringens politik. Men nu har det visat sig att det inte är möjligt, för Tobias Billström säger att det är helt naturligt att säga nej till den här lagen som kommer att innebära att tusentals människor får rätten att stanna. Och så kan man förstås resonera, att konsekvenserna av lagen inte kan överblickas. Nej, det är riktigt, vi vet inte om det blir 10 000, 12 000, 15 000 eller 20 000 människor som får stanna. Men hur kan detta vara ett skäl att säga nej till att fler människor som har misshandlats av ett system som vi är överens om, trodde jag, ska avskaffas nu får chansen att stanna? Förklaringen kanske ligger i det som ändå sägs. Myndigheterna har inte, säger Tobias Billström, fattat fel beslut. Men varför då ersätta dem med domstolar? Varför då lägga ned Utlänningsnämnden?

Mauricio Rojas är också lite sur. Han är nämligen förbisprungen. Han vill ju vara den som talar vackrast om de gömda, de som lever bakom folkhemmets krackelerande väggar, som gömmer sig i skrymslen dit ljuset sällan når. Men han befinner sig just nu i en position där han säger nej och inte kan stödja det förslag som föreläggs riksdagen. Det är klart

att det inte är en intressant debattposition om man är van att säga något annat.

Vad blir resultatet för Mauricio Rojas? Ja, han anklagar förslaget för luddighet. Men det förslag man själva lägger är minst lika luddigt på minst lika många punkter. Han använder sedan sin tid i denna talarstol till att koppla den lagstiftning som vi i dag har att ta ställning till, som kommer att ge fler människor möjligheten att stanna, till situationen i Frankrike och de upplopp som där äger rum i förorterna. Den kopplingen är bland det mest allvarliga som har uttalats i denna kammare.

Sven Brus sade att han är glad att vi inte har något främlingsfientligt parti i Sveriges riksdag. Jag är inte längre lika säker på det.

Fru talman! I radio i morse hörde jag en ung gömd flykting som hade fått beskedet att han inte skulle få stanna säga: Det betyder slut på livet – som om man dog, som om man inte fanns.

I dag öppnar vi ett fönster och ger möjligheten för fler människor att få leva och få finnas. Det är mycket välkommet.

Anf. 5 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Kalle Larsson, det är inte jag som gör kopplingen. Den gör alla som kan tänka lite längre än vad ideologin tillåter. Det är klart att vi i Sverige har en situation med fattigdom, utanförskap och förtvivlan som på många sätt liknar den som har lett till händelserna i Frankrike.

Enligt officiella siffror är 70 % av de flyktingar som har levt i Sverige i mindre än fem år utan jobb. I städer som Malmö och Landskrona är det över 80 % som inte har jobb. Den situationen är oacceptabel. Den är ohållbar. När ni säger ja till att fler människor ska stanna – och det är mycket bra – måste ni också säga hur de ska leva ett värdigt liv och hur Sverige ska besparas de tragiska konflikter som utanförskapet kan ge anledning till.

Anf. 6 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Den här debatten tar jag gärna. Mauricio Rojas försöker sig nu på ett litet retoriskt konststycke. En debatt som handlar om en ny lag om rätt till prövning för gömda och för dem som inte kan sändas tillbaka vill Mauricio Rojas göra till en debatt om integrationspolitik. Sådana debatter kan vi ta. Jag har vid ett stort antal tillfällen utmanat dig på debatter i just det ärendet, och du har varje gång avvisat att ta sådana debatter. Du har chansen i dag igen. Välj ort, välj datum, välj tid och plats så ses vi för den debatten!

Det finns ju en politik som kan åstadkomma det som Mauricio Rojas påstår sig vara ute efter utan att göra det som han gör, nämligen att stigmatisera, att göra människor som kommer hit till problemet. Det handlar om kamp mot strukturell diskriminering. Det handlar om att kräva av arbetsgivare att de tar sitt ansvar för anställningar. Det handlar om rätten till arbete, rätten till utbildning och rätten till bostad under värdiga förhållanden för alla människor. Det handlar om att bryta diskrimineringen, och en sådan politik vet du att vårt parti har. Det vi inte väljer är att göra människorna i sig till problemet.

Jag noterade för övrigt i Mauricio Rojas anförande att han var positivt inställd till att Folkpartiet under förra valrörelsen lade fram ett krav som i grunden förändrade valrörelsen. Ja, det är riktigt: Det förändrade i grun-

den valrörelsen när man spelade ut främlingsfientliga kort som att krav på medborgarskap ska åtföljas av krav på kunskaper i svenska. Vi vet vad ni gjorde, och vi förlåter er icke, för ni vet precis vad det är ni gör.

Anf. 7 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att båda frågorna, flyktingpolitik, rätten att stanna i Sverige, och integrationspolitik hänger ihop. Det förstår alla. Ni har styrt landet, eller varit en del av en majoritet, under ganska lång tid. Det resultat som ni kan uppvisa vad gäller utanförskap är helt enkelt inte bra. Det borde ni själva tillstå. Sedan kan du säga vad du vill om din politik och sådant. Men verkligheten har inte förändrats på ett bra sätt genom den politik som du säger att ni för.

Till sist har vi det främlingsfientliga. Du säger hela tiden att det här finns främlingsfientliga partier och sådana saker. Det främlingsfientliga ligger i att hålla människor i utanförskap. Det främlingsfientliga är att inte ge främlingar som får rätt att bo här ett värdigt liv. Det är ni som har skapat den situation som stigmatiserar, som ställer människor mot människor, som skapar misstroende. Ni bär ansvaret för den utveckling som vi ser i Sverige. Det är ni som ska ta ansvar för det främlingsfientliga. Det ligger, som du säger, i strukturerna som ni har skapat, som ni har förvaltat, som ni ansvarar för. Förändra dem. Sedan får vi prata om främlingsfientlighet.

Anf. 8 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det jag har sagt är att jag inte längre är lika säker på att denna riksdag inte har ett främlingsfientligt parti. Jag kommer noga att följa Folkpartiets utveckling – inte för att det är särskilt intressant i sig utan för att det är ett exempel på att det är så här det brukar börja. Det är så här det ser ut när drevet börjar gå mot människor. Det handlar inte bara om detta område. Jag är inte den som skiljer område från område. Vi vet att politiken på en mängd olika områden för Folkpartiets del har handlat om jakt på människor i stället för att jaga lösningar på de problem som systemet har inneburit.

Jag tror att man ska vara medveten om att det här just nu av Mauricio Rojas görs till huvudsak när debatten – trots allt – rör någonting helt annat. Här ligger förslag på riksdagens bord om att tusentals människor kommer att få möjlighet att stanna. Huvuddelen av sitt anförande använder så Folkpartiets representant till att prata om problemen i förorterna. Det kan inte uppfattas på något annat sätt än som att det viktigaste för Folkpartiet just nu är att stigmatisera enskilda personer, att ge dem skulden och göra dem till bärare av problemen.

Jag tror att man ändå inte att man ska låta sig luras till att bara ta den debatten. Jag tror att man samtidigt ska välkomna att det nu skapas en majoritet i denna kammare som går stick i stäv med den utveckling som vi har sett i andra delar av Europa. Där kommer lagar om restriktivitet och inskränkningar. Men det vi i dag åstadkommer, det vi i dag röstar igenom, är motsatsen. Det är möjligheten för fler människor att få ett värdigt liv i det här landet. Det krävs också en politik på en mängd andra områden, och jag återkommer gärna med debattutmaningen till Mauricio Rojas i vilken fråga som helst på en plats som du själv väljer.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Ny prövning av
avvisnings- och
utvisningsbeslut*

Anf. 9 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! För snart två månader sedan hade vi en debatt här i kammaren om en ny process- och instansordning. Det gällde då utlännings- och medborgarskapsärenden. I den debatten började jag med att säga ”att det är med mycket blandade känslor jag deltar i den här debatten”. Känslorna inför den här debatten är svårare att beskriva. Jag känner en stor oro och osäkerhet om vad detta betänkande får för konsekvenser eftersom många av förslagen är otydligt formulerade och alltså kan få olika tolkningar i behandlingen senare.

Jag har också en stark medkänsla med alla de personer i vårt land som nu hoppas på en snabb förändring men som kanske inte kommer att få det positiva besked de så länge väntat på och längtat efter. Det betyder att jag inte litar på att förslagen i verkligheten kommer att innebära det vi verkligen hoppas på. Erfarenheter av tidigare uppgörelser med Socialdemokraterna gör att jag inte känner mig trygg med det här förslaget. När de inte själva vill genomföra någonting eller tror på det brukar det inte bli så som vi hoppats och tänkt oss. Dessutom vet vi att många av de här personerna också kan hänföras till Dublinkonventionen eftersom de har funnits i andra länder än bara Sverige.

Det var med nyfikenhet som vi följde budgetförhandlingarna mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi var nyfikna på vad som skulle finnas med i propositionen när den kom. När den kom var detta det första man tittade efter, men man hittade inte alls några förslag om detta. Det kom i stället en motion under den allmänna motionstiden från just Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag blev först ganska förvånad när det kom på det sättet, förvånad över hanteringen att man formulerade det här i en motion i en så viktig fråga. När jag sedan läste motionen gjorde jag det först en gång och tänkte: Jag måste vara trött, för jag fattar dåligt vad det står. Jag läste den flera gånger. Sedan, när materialet kom från olika instanser som också hade läst igenom motionen, såg jag deras reaktioner och svidande kritik. Då förstod jag att det inte bara var jag som kände osäkerhet inför vad denna motion egentligen skulle leda till.

Barbro Holmberg nämnde i debatten att det var ett luddigt begrepp, det här med ”humanitära skäl”. Det var under den förra debatten. Det skulle nu tas bort. Nu får vi säga att man i stället inför ett annat luddigt begrepp, ”humanitärt angeläget”. Och vem kan med säkerhet säga vad just det förslaget kommer att innebära?

Fru talman! Med färskna minnen från behandlingen av vår fempartimotion som vi skrev tillsammans med de andra partierna här i riksdagen, förutom Socialdemokraterna och Moderaterna, där vi föreslog ett nollställningsbeslut inför den nya process- och instansordningen, kan jag känna än mer tveksamhet om vad som kommer att hända nu. Den motionen fick massiv kritik från de partier som inte var med på den. Det var kritik mot i princip hela innehållet och hur fel det var med amnesti. Egentligen kommer det förslaget nu. Jag får väl också säga att jag ändå är glad att man tar ett steg i rätt riktning, fast jag är inte övertygad om att det steget blir så stort och så långt som vi hade hoppats. Jag tycker att vår fempartimotion var tydlig och lätt att ta till sig och förstå i motsats till den trepartimotion som vi nu ska ta ställning till.

I en motion som vi i Centerpartiet skrev under allmänna motionstiden upprepar vi kravet från fempartimotionen om ett nollställningsbeslut inför ikraftträdandet av den nya instans- och processordningen – detta eftersom det röstades ned i riksdagen då och vi fortfarande tror att ett nollställningsbeslut skulle vara viktigt för att visa medmänsklighet med många av de asylsökande och gömda flyktingar som finns i vårt land och för att ge det nya systemet en god start.

Många av dem som i dag av olika anledningar vistas i Sverige efter avslag på asylansökan har i själva verket tillräckliga skäl för att få skydd i Sverige, både enligt svensk lag och enligt internationella konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Det handlar om personer som befinner sig i Sverige därför att avvisningsbeslutet inte går att verkställa eller personer som beviljats temporära uppehållstillstånd därför att situationen i hemlandet är sådan att Migrationsverket bedömt att en verkställighet inte går att genomföra vid tidpunkten för beslutet. Det handlar även om personer som lever gömda i Sverige och som på grund av fruktan för att utsättas för inhuman behandling i hemlandet stannat kvar i Sverige.

De personer som omfattas av Centerpartiets förslag tillhör några av samhällets mest utsatta. Många har väntat många år på beslut. Andra lever i otrygghet för vad som ska hända när det tillfälliga uppehållstillståndet går ut. De som har valt att gå under jorden lever med ett konstant hot om att bli upptäckta och då bli tvungna att lämna landet. Detta är inte humant.

Dessa människors situation är ett av de viktigaste skälen för att nu, i den mån det är möjligt, genom ett nollställningsbeslut retroaktivt rätta till begångna fel från statens sida. Det finns givetvis också starka humanitära skäl för ett sådant beslut. Det får räcka med att peka på situationen för de apatiska barnen. Ett annat viktigt skäl för att genomföra en nollställning av gamla ärenden är att, som jag sade tidigare, ge den nya instansordningen en möjlighet att starta verksamheten under rimliga arbetsförhållanden.

Fru talman! I förra veckans Uppdrag granskning kunde vi följa och se vad som händer en familj med ett apatiskt barn som trots svidande kritik från otroligt många skickas hem till ett land där det inte finns beredskap att ta emot dem. Detta var en familj av tio som skickats hem de senaste dagarna, familjer som förmodligen fått stanna om de lyckats hålla sig gömda under några veckor till. Programmet upprörde starka känslor och mycket avsky över hur vårt land behandlar människor som flytt sina hemländer av olika anledningar.

Om vårt förslag om ett nollställningsbeslut vunnit gehör den 14 september här i kammaren skulle vi ha haft ytterligare två månader på oss att behandla dessa ärenden. Nu har det gjorts beräkningar av att varje handläggare ska behandla mellan tre och fyra ärenden per dag, så det kommer att få gå undan.

Hanteringen här i kammaren känns också underlig med tanke på att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill stödja motioner med nollställningsbeslut, men här får de rösta nej eller avstå. I förra debatten vädjade jag till både Barbro Holmberg och Göte Wahlström om att regeringen skulle öppna för en möjlighet för fler att få stanna i vårt land. Nu får vi se hur det kommer att gå.

Jag nämnde också i den förra debatten många olika fall. Där kan jag också nu ge ett glädjande besked. Jag pratade om fyra ensamkommande barn mellan 13 och 17 år som då hade vistats i Sverige i närmare ett år. Nu har de fått ett positivt besked, och glädjen från den familjen är enorm, kan jag berätta. Det sker alltså positiva saker, även om människor får vänta alldeles för länge många gånger och gå ned sig både fysiskt och psykiskt. Och det är klart att då tar det också längre tid innan de får en chans att komma tillbaka. Men det finns som sagt positiva händelser att berätta om.

Det Centerpartiet vill i den här processen när det gäller nya människor som kommer till vårt land är att när människor kommer hit och söker asyl ska de få en möjlighet att parallellt med att de lär sig svenska språket också delta i arbetsplatspraktik. Vi tror nämligen att det är viktigt för de människor som finns här i Sverige i dag att den tid som de vistas i vårt land är meningsfull, oavsett om de får ett positivt eller negativt besked. Det skulle den vara med vårt system. Jag pratade med min kommun, Skövde, i dag, och man berättade hur man arbetar där just nu för att de nya människorna när de läser sfi också parallellt med detta ska få möjlighet att delta i arbetsplatspraktik. Det tror vi är väldigt viktigt.

Det också viktigt att vi sprider mottagandet över landet så att vi inte får en stor anhopning av många nya svenskar som får svårare att komma in i samhället därför att det inte finns tillräckligt med arbetstillfällen eller bostäder just där många har valt att bosätta sig. Vi har goda exempel till exempel i Ragunda i Jämtland, där man har arbetat med att parallellt med utbildningen också ge arbetsplatspraktik. Man har därmed lockat människor att flytta från storstäder ut i Småorts-Sverige, och många andra kommuner följer nu detta exempel.

Vi måste visa de goda exemplen i arbetet med att inlemma nya svenskar i det svenska samhället. Det är viktigt att vi gör vad vi kan för att få en större acceptans ute hos svenskarna. De flesta är väldigt positivt inställda, men vi behöver förhindra och motarbeta det som några talade om tidigare, nämligen möjligheten för främlingsfientliga partier att vinna gehör för sina åsikter. Det är viktigt att vi har en öppen process där människor känner sig delaktiga i arbetet. Dessutom skulle man kunna ha ett system med fadderfamiljer, personer som jobbade nära och gjorde allt de kunde för att dessa människor skulle få känna sig hemma i Sverige under den tid då de finns här. Vi borde också utnyttja det civila samhället på ett annat sätt än vad vi gör i dag.

Det finns mycket att göra på det här området. Vi har många debatter. Vi har haft en tidigare i höst, vi har en här i dag och vi kommer att ha ytterligare en framöver där det finns möjlighet att vidare utveckla vad Centerpartiet vill.

I det här betänkandet har vi en reservation, som jag yrkar bifall till. Det är reservation nr 5, och den handlar om att personer som lever gömda i Sverige ska få stanna kvar på grund av fruktan för att sändas tillbaka till sitt hemland.

Det har pratats om att det skulle vara en allmän amnesti. Det är inte det i vårt förslag. Det handlar om människor som kan styrka sin identitet. Människor som är krigsförbrytare eller har begått andra brott mot mänskligheten ska inte beviljas uppehållstillstånd. Centerpartiet vill alltså att vi ska vara klara och tydliga med vad vi menar i den här frågan, och det

tycker vi att vi har formulerat i vår motion och även i vår reservation i det här betänkandet.

Prot. 2005/06:26
9 november

Anf. 10 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! I allt väsentligt instämmer jag i Birgitta Carlssons anförande. Replikrätten använder jag för att klargöra vad som kan vara ett missförstånd. Birgitta Carlsson påstod att vi i dag skulle avstå att rösta eller rösta emot förslag om en amnesti eller nollställning. Det är felaktigt. Vi har ju själva motionerat och har också en reservation, nr 4, för en nollställning och för en flyktingamnesti.

Jag tror att det är väsentligt att vi ser vad det här handlar om. Flera av oss – där är Birgitta Carlsson och jag helt överens – vill längre och vill uppnå mer än vad det lagförslag som i dag föreligger innebär. Samtidigt – jag noterar att Birgitta Carlsson och jag också är överens i det avseendet – ser vi, trots de brister som finns, den här lagen som ett steg i rätt riktning. Jag vill höra om Birgitta Carlsson är överens med mig på den punkten.

Anf. 11 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är helt överens med Kalle om att det är ett steg i rätt riktning. Jag nämnde också det i början av mitt anförande. Det är ett steg, men jag tycker att steget är för litet, därför att det är så pass många människor som berörs av detta. Vi hade ett förslag om ett nollställningsbeslut, som vi jobbade fram tillsammans i fem partier. Vi hade haft två månader till på oss om riksdagen hade tagit det beslutet i september, och jag tycker att det hade varit så mycket bättre.

Det låter så bra när ni säger att ni stöder er motion, men till syvende och sist är det ändå regeringens förslag ni kommer att rösta på. Det är klart att det är ett steg i rätt riktning – ni har ju inget annat val – men jag hade hoppats att vi kunnat få fler med oss som verkligen stöttat det första förslaget, som jag tycker var bättre.

Anf. 12 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Då är vi överens om att vi vill gå längre, och vi är överens om att vi går i rätt riktning. Det som nu skulle kunna inträffa är att de partier som är amnestipositiva sinsemellan hamnar i en situation där man försöker påstå att den ena eller den andra är mer eller mindre positiv, vill mer eller mindre. Det vore en olycklig situation.

Den allians som tidigare funnits mellan fem partier, och som numera består av ett okänt antal partier, kommer att bestå. Åtminstone består den av mitt och Birgitta Carlssons parti samt av Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Vi kommer att ha anledning att vid fler tillfällen fortsätta vårt gemensamma arbete, för sista ordet är inte sagt i och med dagens debatt när det gäller en generell flyktingamnesti.

Anf. 13 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Också jag hoppas att sista ordet inte är sagt. Det som är viktigt – och det nämnde även Kalle Larsson i sitt tidigare anförande – det är att man slutar skicka tillbaka familjer redan nu, familjer som levt här mycket länge, med både apatiska barn och barn som kanske är födda

*Ny prövning av
avvisnings- och
utvisningsbeslut*

här. Dessutom finns det familjer som riskerar att skickas till olika länder eftersom mamman och pappan har skilda nationaliteter. Sådana exempel har vi i mitt hemlän. Det skrämmer mig.

Jag hoppas verkligen att detta nu snabbt når ut så att det blir ett stopp på de enligt mitt tycke orättfärdiga transporterna av personer som absolut borde få möjlighet att stanna här.

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Ledamöter! Vi har i Sverige år 2005 tusentals människor som lever i ett utanförskap som vi sällan diskuterar. Vi diskuterar ofta arbetslösheten och det utanförskap som den medför för människor som inte är fullt integrerade i den vardag som innebär att man går till jobbet varje dag. Men hur ofta diskuterar vi att det finns tusentals människor som inte får vara här, som dag efter dag lever vid sidan av, utan papper, utan tillstånd, utan grundläggande mänskliga rättigheter? Ja, den här hösten har vi diskuterat det. Hela det här året har vi diskuterat det på ett annat sätt än tidigare skulle jag vilja säga.

Det har varit en ganska lång process fram till den dag som i dag är då vi kommer att fatta ett beslut som positivt berör många av dessa människor. Det har varit en lång process sedan vi i riksdagen fattade beslut om en ny, mer rättssäker process, en annan rättsordning, för flykting- och asylfrågorna genom att avskaffa Utlänningsnämnden och i stället införa ett system med domstolar. Ända sedan dess har vi fört diskussionen om en eventuell amnesti för att därigenom se till att den nya processen, som börjar verka nästa år, från första början ska kunna fungera på ett bra sätt och för att de människor som i årtal levt här i många fall ska kunna få en chans till ett drägligt liv redan innan det nya systemet kommer i gång.

I våras startades också en namninsamling. Vi fick det så kallade påskuppropet. Bland annat deltog många kristna och andra religiösa grupper och enskilda människor för att amnesti skulle ges, för att de människor som det handlar om skulle få ett drägligare liv. Det gjordes en namninsamling med ovanligt många namn. Det var en av de största namninsamlingar som förekommit i Sverige. 160 000 människor deltog i den.

Jag säger det här för att jag vill visa att många deltagit i den här processen, som varit ganska lång. Runtom i landet har det hållits demonstrationer, debatter, möten där många människor engagerat sig för dem som farit väldigt illa. För mindre än två månader sedan deltog jag själv i den debatt i kammaren där Socialdemokraterna och Moderaterna sade nej till kravet om en allmän amnesti. Det var tråkigt. Det hade, tycker jag, kunnat ge kammaren särskild tyngd om vi i det läget hade varit beredda att säga ja till en allmän amnesti.

Trots allt stod dock många partier i Sveriges riksdag bakom det kravet, och i och med de fortsatta demonstrationerna och kraven i den allmänna debatten avstannade inte diskussionen utan den fortsatte in i de budgetförhandlingar som vi förde med regeringen och som pågick under tiden. Att det var på det sättet var inget onaturligt, även om en del har försökt påstå det. I de förhandlingarna fanns det redan diskussioner och beslut om hur mycket mer pengar vi skulle behöva för att den nya rättsordningen ska kunna fungera ända från början. Det finns dessutom en rad andra budgetposter kopplade till flyktingfrågorna.

Från Miljöpartiets sida valde vi att prioritera just den frågan, för till syvende och sist är det människorna, och de människor som får illa, som är själva kärnan och meningen med politiken. Till slut var vi ganska ensamma men valde ändå att använda den sista förhandlingsmöjligheten till att ta en diskussion med regeringen och Socialdemokraterna om att hitta en lösning på frågan. Politik är ju det möjligas konst, och det papper som vi i dag har framför oss är resultatet av det möjliga. Det är inte det allra bästa, men det är det möjliga, det näst bästa.

Jag är glad över att Socialdemokraterna och regeringen var villiga att ställa upp och ändra sin hållning i den här frågan så att vi kunde nå en överenskommelse där vi ser till människorna och kommer förbi de ganska rigida principhållningar som fram till dess hade varit i centrum för diskussionen. Också Vänsterpartiet har på slutet på ett mycket bra sätt deltagit i själva framtagandet av lagförslaget.

Jag vill rikta ett stort tack till de människor som deltagit i hela den här processen. Många har under lång tid medverkat genom att hjälpa de gömda flyktingarna. Det finns oerhört många människor runtom i Sverige som lägger en stor del av sin tid, sin energi och sitt engagemang på att hjälpa människor som får illa. De synliggörs inte ofta. Jag vill därför gärna rikta ett stort tack till dem. Nu får de också en belöning för sina insatser genom att det händer något. Det gäller även dem som deltagit i den allmänna debatten för att på så sätt försöka ge dessa människor en lite drägligare situation och kunna bli accepterade som människor i samhället på samma sätt som alla andra.

Till dem som kritiserar förslaget i dag, till exempel Mauricio Rojas, vill jag säga: Gör inte det bästa till det godas fiende. Det är ett allvarligt misstag i politiken. Politik handlar ofta om att tala om var man står, att redovisa principer, ställningstaganden, riktningar, att tala om vad vi ska göra, att med plakat och i demonstrationer visa vad som är fel och dåligt i samhället. Gör inte det bästa till det godas fiende, för då blir du själv en fiende till det goda! Det vore ett allvarligt misstag. Vi måste försöka se att nästa steg, bortom principerna, är att få till stånd något som berör och kan förändra vardagen för många människor.

I dag har vi möjlighet att fatta ett beslut som mer än vanligt berör många människor och kan utgöra en grundläggande och reell förändring för barn, för familjer, som lever i ett extremt utanförskap och som vi vanligtvis inte ser. Den här dagen kan bli en glad dag för dem för de kan få tillbaka hoppet, och som Kalle Larsson sade kan tusentals människor få möjlighet att stanna i Sverige och därmed få en ny chans till ett drägligt liv.

Jag vill ge ett råd, en uppmaning, till alla dem som berörs av det här beslutet. Ta kontakt med era jurister för att se vad ni ska göra i nästa steg! Ni behöver nämligen lämna in en ny ansökan, och det är viktigt att den blir formulerad på ett bra sätt. Den 15 november träder den nya lagen i kraft om vi i dag får en majoritet, som det ser ut att bli, som säger ja till förslaget i det här betänkandet. Men under den tiden, när ni är inne i en ny process, ska ni inte behöva riskera att hamna i förvar eller bli utskickade.

Jag vill också passa på att säga till dem som berörs av det här beslutet, de gömda flyktingar och de barn och barnfamiljer som det framför allt handlar om men också en del andra grupper, att de ska vara väl-

komna till Sverige. Ni har inte kunnat känna det under hela den här tiden. Många av er har levt i Sverige under många år och inte fått en ärlig chans, men nu skulle jag vilja att ni ändå försöker att känna er lite grann välkomna.

Nu gäller det att Sverige, vi som har en lite lättare situation, ser till att de som nu får stanna får en bra och ärlig chans att få ett gott liv. Jag vill hålla med Mauricio Rojas om att det nu också handlar om att skapa möjligheter för en integration, för en ny start för de människorna. Då handlar det inte om att vi behöver tre gånger fler poliser för att få integration, utan då handlar det om mänskligt beteende och om att vi allihop ska se de människor som berörs av det här. Integration och ökad läskunnighet får vi inte genom fler poliser i första hand, utan det får vi genom att vi alla tar ett ansvar som medmänniskor.

Det har varit en del kritik mot det här beslutet för att det är otydligt, för att lagförslaget inte täcker alla och så vidare. Jag kan hålla med om en del av den här kritiken, men samtidigt är dagens lagstiftning, den situation vi har i dag, inte solklar och enkel. Det är i flera fall tydligare, enklare, renare begrepp som vi använder oss av i den tillfälliga lagstiftning som nu kommer än i den som redan existerar. Och alla ska veta att även med en amnesti hamnar man i problem när det gäller definitionsfrågor om vilka som ska beröras, vilka ID-handlingar som ska vara giltiga och var de här människorna har varit under processen. Så det finns inga enkla, tydliga, rena lösningar som är helt utan svårigheter och problem av definitionskaraktär. Vi kommer alltid, var vi än landar, att komma i de svårigheterna. Frågan är: Vågar vi trots det göra det bästa vi kan för att människor som lever i Sverige i dag ska få ett dragligt liv? Det är det som jag tycker att vi nu har försökt göra. Vi har gjort det bästa möjliga – politik är det möjligas konst. Det kan vi i dag, vi som röstar ja, vara ganska stolta över i alla fall.

Anf. 15 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag kan inleda med att konstatera att ju mer man hör Peter Eriksson desto mer framstår reservation nr 1, som jag härmed yrkar bifall till, som tilltalande.

Min fråga rör naturligtvis dina insatser i den debatt som har föregått dagens debatt. Då tänker jag inte på dina telefonsamtal till enskilda poliser i syfte att påverka dem i första hand, utan min fråga handlar om att du har hävdad att majoriteten av de gömda flyktingarna ska få lov att stanna. På vad grundar du det? Givet att förutsättningarna ser ut som de gör när det gäller bevisvärdering och givet att det är tjänstemän på Migrationsverket och inte du och jag som ska fatta de avgörandena undrar jag: På vad grundar du din bedömning?

Och vilka garantier kan du lämna – tillsammans med Miljöpartiet i övrigt i den här kammaren och tillsammans med de övriga tre partierna – för att de som faktiskt har följt myndigheternas anvisningar och beslut och lämnat Sverige inte kommer att missgynnas genom den här lagstiftningen? Eller är det en grupp som du och Miljöpartiet inte bekymrar er särskilt mycket om i all glädje över det som nu kommer att hända här i kammaren?

Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Vi har ju tidigare gjort en politisk överenskommelse. I den överenskommelsen finns Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern, och i den överenskommelsen säger vi att vi vill genomföra förändringar som gör att en majoritet av de gömda flyktingarna får stanna. Framför allt gäller det flyktingbarn och barnfamiljer.

Utifrån den överenskommelsen har vi sedan tagit fram ett lagförslag, och det är det som vi ska rösta om i dag. Jag tror att det kommer att visa sig att vi med det här lagförslaget kommer att kunna genomföra den överenskommelsen.

Det finns ingen garanti. Det handlar fortfarande om en prövning av en mängd människor, som ska utgå från enskilda fall. Och kommer det här inte att täcka fullt ut har vi ännu inte genomfört vår överenskommelse. I så fall behöver man kanske göra ytterligare åtgärder. Det är det som var grunden här. Men jag tror inte att vi ska behöva hamna i det läget därför att jag är ganska nöjd med det här förslaget. Det är i flera avseenden tydligare och bättre än det som vi riskerade att få, och jag tycker att Socialdemokraterna och regeringen under den här processen har medverkat på ett ganska bra sätt för att det här ska genomföras så bra som möjligt.

Anf. 17 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Men det är inte vad du har sagt när du har varit intervjuad av medierna och pressen. Du har sagt: Majoriteten kommer med det här lagförslaget att få lov att stanna.

Nu backar du här i talarstolen. Nu säger du att du tror, att du hoppas, att du gissar. Men det är inte ett korrekt besked att lämna, givet alla de stora ord som du har yttrat tidigare i debatten.

Låt mig få fylla på med en annan fråga. Nu införs ett nytt begrepp, ”humanitärt angeläget”, som ni har suttit och snickrat ihop under de här förhandlingarna. Du och jag och samtliga övriga i den här kammaren, alla partier som är representerade, var så sent som i september i år överens om att ta bort begreppet ”humanitära skäl” därför att det ansågs vara för luddigt och för rättsosäkert. Nu i november, två månader senare, kommer begreppet i retur. Hur kommer det sig, Peter Eriksson? Kan du förklara för mig vad begreppet ”humanitärt angeläget” egentligen ska representera? Hur ska tjänstemännen på Migrationsverket kunna fatta bättre beslut med begreppet ”humanitärt angeläget” när de inte kunde göra det tidigare med begreppet ”humanitära skäl”? Du har själv i åtskilliga riksdagsdebatter hävdat att detta har varit ett dåligt begrepp att använda sig av.

Anf. 18 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Begreppet ”humanitära skäl” har använts på väldigt många olika sätt. Begreppet ”humanitärt angeläget”, som vi använder nu, definieras på ett tydligare sätt än tidigare. Vi utgår till exempel från tidsaspekten. Barn och barnfamiljer till exempel får en definition som handlar om att om man har varit här under lång tid – det talas också i betänkandet om flera år – kommer det att ha stor betydelse för det här begreppet. Det gör att man i den bedömning som kommer att göras kan utgå från att det här ska kunna användas på ett positivt sätt i större utsträckning än det vagare, som jag ser, ”humanitära skäl”.

När det gäller den andra frågan som du tar upp har du helt fel. Det jag har redogjort för tidigare i debatten är vår överenskommelse. Det är betydligt senare som det har funnits ett lagförslag. Det är först när överenskommelsen om ett konkret lagförslag finns som man kan göra en bedömning av om det här konkret ger en majoritet av de gömda flyktingarna rätt att stanna. Men överenskommelsen i grunden gällde att vi politiskt vill genomföra förändringar som ger möjlighet för en majoritet av flyktingfamiljerna att stanna, och jag står fast vid att vi är på väg att genomföra det nu.

Anf. 19 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag uppskattar mycket Peters öppning mot integrationsfrågan. Det är den fråga som nu blir central, givetvis. Nu måste vi fixa det här så att det blir bra, så att människorna får ett värdigt liv.

Sedan tycker jag att du underskattar polisens betydelse. Det är inte bara polisen som kan lösa utanförskapsproblemet. Men allt annat kan inte fungera utan poliser, utan trygghet, utan det minimala att man kan gå på gatan och känna sig trygg och inte känna sig hotad. Men det behövs mycket annat arbete.

Det allra viktigaste jag vill fråga gäller följande. Nu har ni fått ihop en överenskommelse som var hårt kritiserad av Lagrådet och många andra. Det gick väldigt fort. Beredningen var inte acceptabel. Innehållet är, som vi har diskuterat här, minst sagt ganska sorgligt.

Vi föreslog för några veckor sedan: Kan ni inte ta lite mer tid på er? Dra tillbaka förslaget och kom med en bättre förberedd proposition. Lyssna till olika instanser, formulera bättre begrepp och gör det mer trovärdigt. Det har ni inte kunnat göra. Jag vet inte hur det gick till i era samtal, men det hade varit mycket värdefullt.

Under tiden hade vi kunnat förbjuda att avvisningsbeslut verkställs. Vi hade kunnat skydda de människor som vi vill skydda. Vi hade skapat förutsättningar för en bättre lagstiftning. När ni missade det kanske ni riskerar att skada legitimiteten i asylprocessen på ett sätt som är ganska problematiskt.

Anf. 20 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Vi har fokuserat på de människor det handlar om och att göra det bästa möjliga för dem. Utifrån den situationen har vi skapat en överenskommelse och en lagstiftning som vi tror är det möjliga. Vi har kommit så långt som det har varit möjligt i den här frågan.

Man hade kunnat göra på lite andra sätt. Men det är fel att kritisera att det har gått för snabbt. Det är grunden för de människor som far väldigt illa att det måste ske hyggligt snabbt. Har man en lång process skapar det ytterligare osäkerhet i sig.

Det är bra att vi nu kommer med ett beslut som träder i kraft redan den 15 november. Det är bra att vi får en bred uppslutning i Sveriges riksdag. Även om nu Folkpartiet, Centerpartiet och vi andra röstar på våra reservationer om vad vi hade valt i stället kommer det vad jag förstår att bli en bred majoritet som till syvende och sist säger ja till det nya förslaget. Det är bara Moderaterna som ställer sig utanför och vid sidan av.

Naturligtvis behöver vi ha poliser. Poliser är viktiga i en rättsstat. Men det är inte lösningen på integrationen. Det var du som tog upp frågan om Frankrike. Jag vet inte hur många poliser du i så fall tänker dig skulle behövas i förorterna i Frankrike för att lösa frågan där.

Det har inte lett till en förbättring ju fler poliser man har skickat in utan snarare en försämring av situationen. Eländet har spritt sig runtom i Frankrike och också till andra länder. Poliser är inte alltid en lösning. Det kan också vara en provokation och göra att man förvärrar konflikter som redan finns.

Vi måste i stället utgå ifrån att förbättra grundvillkoren för människorna som bor här. Man måste fysiskt se till att det är vackra, tilltalande och trivsamma områden att bo i. Man måste se till att människor har en möjlighet att få jobb och leva ett drägligt, vanligt liv som alla andra.

Anf. 21 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! När det går så illa som i Frankrike behövs det många poliser, och det blir inte mycket bättre. Det är vad vi ska förhindra. Vi ska förhindra det med många olika åtgärder, bland annat genom att ha poliser som finns där hela tiden som har ett förtroende hos de människor som bor där. Det är närpolis. Vi vill inte ha piketinsatser. Vi vill inte ha poliser som landar när det blir bråk. Vi vill ha något annat, och det vet du. Det är mycket viktigt att göra.

Jag förstår att vi kan fokusera på en grupp människor som vi tycker har det sämst. I det här fallet har det varit de som har väntat för länge. Men om vi i den fokuseringen glömmer majoriteten – de andra, de som kräver av oss rättssäkra processer, bra lagar och bra beredningar av våra lagar – kan vi begå ett kapitalt misstag.

Vi kan hjälpa några nu. Men vi kan stjälpa hela trovärdigheten för flyktingpolitiken. Öppna båda ögonen, Peter. Fokusera åt två håll samtidigt om det går. Det är jätteviktigt att få majoriteten med oss och att alla uppfattar detta förslag som rättssäkert, tryggt och bra och inte som ett hastverk. Tyvärr finns det mycket som säger att det är ett hastverk.

Anf. 22 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att du har fel. Den här gången har vi så tydligt börjat med just att försöka få en mer rättssäker process som berör framtidens flyktingar och dem som finns här i övrigt. Vad vi nu diskuterar är dem som har kommit emellan och hamnat i kläm i det gamla systemet. Vi måste hitta en lösning på det. Nu har vi gjort det bästa möjliga.

Jag är glad över det, trots att Mauricio konstrar lite grann och försöker att hitta någon variant här som möjligtvis skulle kunna ha varit lite bättre. Vi kommer ändå såvitt jag förstår till syvende och sist att i bred majoritet rösta igenom ett förslag som ger många människor som har farit väldigt illa en chans att få stanna i Sverige och leva ett mer drägligt liv.

Anf. 23 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! När riksdagen samlades till det nya riksdagsåret inledde socialförsäkringsutskottet med att debattera och riksdagen med att besluta om en stor reform inom det flyktingpolitiska området. En ny in-

stans- och processordning beslutades liksom en rad förändringar i utlänningslagstiftningen.

Ikraftträdandet av den nya lagen ska ske den 31 mars 2006, och beslutet innebär också att Utlänningsnämnden läggs ned. Tre av landets länsrätter kommer härefter att utgöra migrationsdomstolar som en andra instans i prövningen. Migrationsverkets beslut är första instans.

Detta beslut har föregåtts av en bred diskussion i utredningar och följts upp av socialförsäkringsutskottet i form av såväl bredare hearingar som utfrågningar inom ramen för utskottets hantering.

Vi var många här i kammaren som gladdes åt den stora samsyn som förelåg i beslutet om den nya instans- och processordningen liksom om de nödvändiga förändringar som gjordes i utlänningslagstiftningen. Detta är ett led i att möta upp de nya flyktingströmmar som nått vårt land under senare år.

Fru talman! Jag vill påstå att såväl regeringen som riksdagen genom sitt ställningstagande tog ansvar för flyktingpolitiken och härigenom värnade den tradition som Sverige och Sveriges riksdag kännetecknats av i det internationella sammanhanget.

Fru talman! En av de frågor som skilde partierna åt i den debatt som föregick riksdagsbeslutet den 14 september i år om en ny instans- och processordning är hur den skulle ges förutsättningar för en bra start av sin verksamhet. Förslag lyftes fram av ett antal av riksdagens partier om en bred amnesti för vissa grupper för att skapa en bättre start för de nya domstolarna. En riksdagsmajoritet avsåg dock förslaget.

Flera faktorer talade för att en minskning av antalet ärenden kunde ske på Migrationsverket och Utlänningsnämnden genom att den befintliga organisationen fick ytterligare tillskjutna medel. Härutöver sågs värdet av den individuella prövningen som starkare än det kollektiva ställningstagande som en allmän amnesti skulle innebära genom en så kallad nollställning.

I det förslag som i dag debatteras, *Ny prövning av avvisnings- och utvisningsbeslut*, som jag härmed yrkar bifall till, läggs nu fram förslag om en tillfällig ordning inför ikraftträdandet av den kommande lagstiftningen och processordningen. Förslaget har sin grund i en gemensam motion från s, v och mp.

Denna tillfälliga ordning avser möjligheterna att få till stånd en ny prövning för vissa grupper som kommit att vistas i Sverige under lång tid och vars avvisnings- eller utvisningsbeslut av olika anledningar inte har verkställts. Bland de grupper som genom den föreslagna lagstiftningen ges nya och ökade möjligheter att få uppehållstillstånd finns vissa barnfamiljer. Det gäller också vissa personer där besluten inte bedömts kunna verkställas på grund av förhållandena i mottagarländerna. Prövningen gäller lagakraftvunna beslut och kan initieras av såväl den enskilde genom ansökan som Migrationsverket självmant.

Migrationsverket ska kunna bevilja uppehållstillstånd om det kommer fram nya omständigheter som, under vissa givna förutsättningar, utgör ett hinder mot att verkställa avvisningsbeslut.

Fru talman! De grunder som lyfts fram i den föreslagna lagstiftningen utgörs av följande:

Uppehållstillstånd ska kunna beviljas vid behov av skydd eller vid praktiska eller medicinska hinder mot verkställighet. Det kan utgöras av

mottagarlandets ovilja att ta emot utlänningen, eller också kan utlänningen ha blivit så svårt sjuk att det inte går att genomföra en verkställighet. Migrationsverket kan även bevilja uppehållstillstånd om det annars skulle vara humanitärt angeläget.

I sammanhanget ska en samlad bedömning göras av de sakskalet som åberopas i den nya prövningen. Vid prövningen av frågan om uppehållstillstånd ska särskilt beaktas om personen gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

I debatten har diskuterats att det skulle finnas en luddighet i lagstiftningen. Jag vill säga samma sak som vi också uttryckte i den diskussion som föregick denna debatt i utskottet, nämligen att lagstiftningen är gjord så att lika fall ska behandlas lika. Förslaget har därigenom tillmötesgått Lagrådets synpunkter i den frågan.

Beredningen av ärendet har varit forcerad, vilket också kritiserats av Lagrådet som i sitt yttrande över ärendet ingett en rad viktiga synpunkter som inarbetats i betänkandet. Utskottet har viss förståelse för Lagrådets kritik att remissinstanserna haft kort tid på sig i sin beredning. Enligt utskottet är det dock ytterst angeläget att den nya ordningen kan genomföras omgående. Utskottet lämnade på eget initiativ ärendet till Lagrådet som självt avgjorde vilken tid man ansåg sig behöva för sin beredning. Lagrådets synpunkter har härefter fått genomslag på en rad områden i det föreliggande förslaget.

Fru talman! Utskottet har i sin beredning kallat till sig såväl UD som Migrationsverket och Integrationsverket, detta för att få en bild av antalet personer som kan vara berörda liksom de kostnader som den tillfälliga ordningen kan innebära. Utskottet efterhörde också verkens beredskap för att ta sig an prövningen av de berörda ärendena liksom planeringen tillsammans med kommunerna om boende under och efter prövningen av ärendena.

Vid dessa träffar har det framkommit att det har varit svårt för berörda myndigheter att få fram exakta uppgifter vad gäller antalet och vilka personer som kan bli berörda, detta utifrån förhållandet att många av de berörda i dag lever gömda i samhället. Vissa uppgifter går dock att räkna fram genom verkens statistiska uppgifter. Osäkerheten är dock stor enligt myndigheterna, och en budgeterad kostnad från regeringens sida kan komma att behöva justeras i samband med kompletteringsbudgeten.

Vid den utfrågning som genomfördes tydliggjorde såväl Migrationsverket som Integrationsverket för utskottet att situationen trots sin komplexitet skulle kunna hanteras utifrån de vid tillfället kända förutsättningarna.

Fru talman! Till betänkandet har fogats ett antal reservationer. Jag ska försöka belysa några av dessa och utskottsmajoritetens ställningstagande.

Moderaterna yrkar avslag på samtliga motioner. Man gör det utifrån, som man uttrycker det, såväl legalistiska som ekonomiska skäl. Jag har förståelse för dessa invändningar, men som jag tidigare anført ser utskottsmajoriteten det som ytterst angeläget att den tillfälliga ordningen kan genomföras.

En stor grupp människor lever i dag i Sverige i ett slags utanförskap där man gömmer sig från fattade avvisnings- och utvisningsbeslut och också för att verkställighet ej har kunnat ske till mottagarlandet. Situationen är en realitet i samhället i dag, och riksdag och regering måste ta

ansvar för situationen tillsammans med berörda kommuner och det civila samhället. Rättssamhället kräver att det finns kontroll av vilka som vistas i vårt land. Inte minst av humanitära skäl bör därför en prövning av verkställighetshindren ske. På så sätt skapas en tydlighet i samhället och en möjlighet för individen att få eventuella nya skäl bedömda. Prövningen ska dock ej gälla återopade flyktingskäl som har prövats tidigare.

De ekonomiska beräkningarna är svåra att göra, men vetenskapen att personerna i dag befinner sig i Sverige och att återvändandet ej kunnat ske på önskvärdt sätt gör att samhället har ett ansvar att hantera situationen. I majoritetens förslag finns även ekonomiska beräkningar, och medel kommer att budgeteras.

Utifrån den debatt som förts i det civila samhället, och inte minst av de kyrkliga samfundet, bör vi kunna utgå ifrån att föreningsliv och samfund kommer att vara delaktiga i ett offensivt integrationsarbete för dem som efter prövning erhåller uppehållstillstånd eller som stöd till dem som ska återvända efter det att den nya prövningen skett.

I debatten har förslag om nollställning eller det som ibland kallas amnesti lagts fram. Riksdagen har avvisat förslagen med hänvisning till den individuella prövningen som av rättssäkerhetsskäl måste gälla enligt tidigare ställningstagande. Trots detta återkommer förslaget, om än i något modifierad form och ej heller som ett samlat förslag från fem partier.

Vad gäller denna nollställning har inga ekonomiska konsekvensberäkningar eller andra bedömningar gjorts. Utifrån de delinformationer som utskottet har fått talar dock allt för att de ekonomiska konsekvenserna vida skulle överstiga nu budgeterade medel liksom att prövningsprocessen skulle bli än mer komplicerad.

En ytterligare justerad form av kollektivt beslut kopplat till en form av tidsförordning förs fram av Folkpartiet i en egen reservation. Förslaget är kopplat till en rad grundförutsättningar för ett uppehållstillstånd, vilket kräver nogsam prövning. Förslaget ligger i linje med vad som tidigare under hösten avvisats av riksdagen.

Fru talman! Migrations-, asyl- och flyktingpolitik liksom integrationspolitik är lätta att koppla samman, och bör ses utifrån ett sammanhållet perspektiv. En riksdagsmajoritet har under lång tid kunnat hantera situationen trots den komplexitet den innebär.

En viktig del av processen utgörs av det civila samhället. Vi kan alla som individer eller i politiken, föreningslivet och kyrkorna vara än mer aktiva och delaktiga i integrationsarbetet som stöd för människor. I detta ingår även att vara lyhörda gentemot den lagstiftning som finns. Detta kan innebära att hjälpa människor att förstå och efterleva den svenska lagstiftningen. Detta arbete kan gälla såväl i integrationsarbetet som i stöttandet av människor vid återvändandebeslut.

Fru talman! Jag vill än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer samt tacka de tjänstemän och de företrädare för partier som på ett mycket aktivt sätt har deltagit i debatten för att på det sätt som beskrivits här ifrån talarstolen lyfta fram detta betänkande under förhållandevis kort tid. Arbetet har varit kraftfullt, och jag upplever att det finns en stark majoritet för grundtankarna i det förslag som vi i dag ska votera om här i kammaren.

Anf. 24 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Göte Wahlström fortsätter att påstå att vårt förra förslag skulle innebära ett kollektivt beslut för de människor som skulle prövas. Jag tycker att Göte Wahlström skulle läsa motionerna än en gång. Då skulle han se att det var ganska tydligt att vi inte talar om ett kollektivt beslut. Vad är det i så fall som skiljer här? Tycker Göte Wahlström att det är ett kollektivt beslut som fattas nu? Det är ju ungefär samma sak när det gäller detta. Det känns nästan som att kasta sten när man sitter i glashus när man fortsätter att kritisera det som vi lyfte fram då.

Sedan har det också talats väldigt mycket om att detta med humanitära skäl var ett luddigt begrepp som vi använde oss av tidigare. Jag skulle gärna vilja att Göte Wahlström vidareutvecklade detta med ”humanitärt angeläget”. Vad ligger egentligen i den värderingen? Det är inte så enkelt för gemene man att förstå. Vad betyder egentligen humanitärt angeläget?

Anf. 25 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I den debatt som fördes för ungefär två månader sedan hade vi en intensiv diskussion om just begreppet amnesti eller nollställning, som var det begrepp som användes från oppositionens sida. Vi konstaterade då att det handlade om kollektiva beslut. Det var stora grupper som skulle få ett uppehållstillståndsbeslut utan individuell prövning. Jag kan inte se att det var annat än en diskussion om kollektiva ställningstaganden där de individuella prövningarna och de individuella skälen inte skulle lyftas fram. Jag visade också på den problematik som det skulle innebära i ett internationellt perspektiv eftersom Sverige också har hävdat att man inte ska använda begreppet kollektivt när det gäller så kallade säkra länder. Jag varnade för den situationen.

Jag upplever fortfarande, även om jag har läst motionen från Centerpartiet och övriga partier vid ytterligare ett antal tillfällen, att jag inte kan få fram något nytt ställningstagande i frågan. Det handlar om kollektiva beslut. Det upplever jag också av den debatt som vi har haft här i dag. Vi ser skiljelinjerna, och vi ser att vi börjar närma oss den situation där det förslag som nu föreligger har ett bredare perspektiv och ett annorlunda synsätt på begreppet individuella prövningar.

Anf. 26 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det är som om man läser och förstår det man vill läsa och förstå. Jag tycker att det ganska tydligt står att man skulle pröva varje enskild familj och varje enskild person för sig.

Om man upprepar en lögn tillräckligt många gånger kanske man till slut tror att den är sann.

Vad var det som gjorde att Göte Wahlström, som så starkt kritiserade vårt förslag att människor som var gömda i Sverige skulle få stanna, ändrade uppfattning i den här frågan?

Jag har en fråga till. Var kommer gränsen att dras för att ha vistats i Sverige lång tid? Lång tid för ett litet barn kan ju vara ganska kort tid för dig och mig som har några år på nacken. Var kommer gränsen att dras?

Anf. 27 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I politiken får vi hela tiden läsa in och titta på de ideologiska argument som ligger till grund för våra ställningstaganden. Jag upplever att i den debatt som vi hade vid föregående tillfälle med den markering som jag gjorde handlade det inte om det goda eller det onda. Det handlade om att se på grunderna och de individuella skälen till rätten att få stanna. För mig var det så viktigt att se just den individuella prövningen som grund för ett uppehållstillstånd. Det står jag fortfarande fast vid.

När det gäller tidsaspekterna är det naturligtvis svårt. Det framgår också av betänkandet. Därför är det en sammanvägd bedömning av såväl tidsaspekten som andra skäl som kommer att få ligga till grund för de ställningstaganden som myndigheten ska göra i dessa frågor.

Nu har ju Birgitta Carlsson ingen ytterligare replikrätt, men jag ställer mig frågande. När man tittar på det förslag som Birgitta Carlsson ställer sig bakom och vilka ekonomiska konsekvenser och övriga mottagandekonsekvenser det skulle få upplever jag att luddigheten är bra mycket större i det förslag som har funnits från Centerpartiet, och tidigare i fempartimotionen.

Anf. 28 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Göte Wahlström representerar ju i dag ett parti, Socialdemokraterna, som backar i asylfrågan. Den lag som ni tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill pressa igenom i riksdagen saknar en hållbar underbyggnad och riskerar tyvärr att underminera trovärdigheten i asylprocessen.

Låt mig därför fråga dig om två saker som är särskilt bekymmersamma.

Lagrådet har ju visat att det finns en uppenbar risk för att det kommer att existera två parallella system, det vill säga att lika fall kommer att behandlas olika. Hur ser du på det problemet, Göte Wahlström? Du sade i ditt anförande nyss att man har rättat till den bristen. På vilket sätt? Kan du precisera tydligare hur man kommer runt problemet?

Jag vill också fråga hur du som företrädare för regeringspartiet ser på användandet av kriteriet "lång tid". Det är också en förutsättning som sätts upp för att man ska kunna få asyl. Du sitter i Migrationsverkets styrelse. Det är den myndighet som ska nyttja de lagar som riksdagen i dag ska stifta. Det borde ju ge dig en särskilt stor trovärdighet när du här i talarstolen uttalar dig kring den här frågan. Hur ska begreppet lång tid egentligen tillämpas av de handläggare som ska fatta beslutet?

Anf. 29 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag sade inledningsvis i mitt anförande att jag respekterar Tobias Billströms och Moderaternas synpunkter. De är helt relevanta. Jag tycker ändå att vi i vårt betänkande har lyft in den problematiken och tagit intryck av den diskussion som har funnits rörande de frågeställningar som Tobias Billström lyfter fram.

Det gäller också den kritik som Lagrådet har lagt fram i sin diskussion. Vi kan dra oss till minnes att Lagrådet egentligen i två olika skeden har reagerat i ärendet, vid det ena tillfället på initiativ från regeringen och

vid det andra tillfället som en reaktion på att utskottet självt tog initiativ till att lämna över ärendet till Lagrådet.

Jag upplever, som jag uttryckte, att vi har tagit intryck och vägt in de synpunkter som Lagrådet har haft, inte minst vad gäller frågan om att lika ärenden ska behandlas lika. Vi konstaterar att inom ramen för den lagstiftning som vi nu lyfter fram och som berör en specifik grupp kommer, inom den specifika gruppen, lika ärenden att behandlas lika. Vi kan, precis som i andra lagstiftningsärenden, konstatera att grupper kan komma i såväl ett tidigare som ett senare skede och vara berörda av ett annat lagrum. Inom ramen för det förslag som nu läggs fram kommer lika ärenden att behandlas lika.

Jag måste också ställa frågan: Vad är Moderaternas syn på de frågeställningar som Tobias Billström lyfter fram när det gäller vilka som ska ges möjlighet att stanna? Man säger att de som har arbete ska få stanna, men inte de som inte har arbete. Var går skiljelinjerna mellan arbetskraftsinvandring och flyktingpolitik i Tobias Billströms och Moderaternas synsätt?

Anf. 30 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Den sista delen av Göte Wahlströms anförande är enklast att svara på. Vi tror på arbetslinjen. Det innebär att om man har varit i Sverige, rotat sig här, skaffat sig ett jobb och egen inkomst och är självförsörjande ska man få stanna. Det var precis vad jag sade i mitt inledande anförande. Därmed skulle man säkert också kunna behandla den större delen av den grupp som har vistats i Sverige under lång tid.

Göte Wahlström svarade inte på mina frågor, trots att han sade att de moderata synpunkterna hade varit relevanta i behandlingen och att Socialdemokraterna hade tagit intryck av dem. Jag förstår inte på vilket sätt Göte Wahlström menar att man har tagit intryck. Den kritik som Lagrådet har riktat har ju inte på något sätt förminskats. Fortfarande kommer två parallella system att gälla för fall som har inlämnats och ligger i pipeline. Det beror naturligtvis på att om man lämnar in ett fall under den stipulerade tidsperioden fram till och med den 31 mars röner det *en* behandling. Om man kommer lite senare och får prövning för nytt uppehållstillstånd kommer man naturligtvis att få en annan behandling i det andra systemet. Det är inte rimligt. Utlänningslagen måste ha en och samma referensram. Det får man inte med det nya förslaget.

Eftersom vi fortfarande ser att fallen kommer att bli olika behandlade inom ramen för samma system, medger du då inte att Lagrådets kritik fortfarande är oförändrad?

Anf. 31 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som jag tidigare sade har utskottet tagit intryck av Lagrådets synpunkter. De har vägts in, även vad gäller synpunkterna kring just det som Tobias Billström lyfter fram. Jag upplever att man inte kan sammanblanda olika grupper och olika lagrum på det sätt som har gjorts. Inom ramen för den grupp som vi nu diskuterar kommer lika ärenden att behandlas lika i det lagstiftningsförslag som vi kommer att gå till votering om under eftermiddagen.

Vi är helt överens om arbetslinjen som en viktig del i att klara det svenska samhället och inte minst integrationspolitiken, vilket har lyfts fram tidigare i debatten.

Jag upplever ändå i den diskussion som Tobias Billström lyfter fram i sitt inledningsanförande att det är en sammanblandning av flyktingpolitik och arbetskraftsinvandring som är olycklig och som kommer att drabba de människor som kommer till Sverige för att söka skydd. Jag tycker att det är olyckligt att vi hamnar i den diskussionen. Vi kanske får anledning att föra en bredare diskussion om detta när utredningen om arbetskraftsinvandring lägger fram sitt betänkande under kommande år. Låt oss vänta med den diskussionen till det tillfället.

Anf. 32 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Göte Wahlström hävdar att man har tagit hänsyn till Lagrådets yttrande. Egentligen är det omöjligt. Det som Lagrådet i första hand dömde ut var själva beredningen. Det står tydligt i Lagrådets yttrande att den beredning som skett inte är godtagbar. Det kan ni givetvis inte göra om.

Att ni valde att lägga fram en motion och inte en proposition var ett sätt att kringgå regeringsformen och inte bereda ärendet på ett tillfredsställande sätt. Det var därför ni gjorde så. Det här är mycket betänkligt.

I sådana här ärenden ska man försöka följa det sätt som är normalt och vanligt och som har en legitimitet. Det borde ha varit en proposition. Det har ni inte gjort, och ni kan inte göra om detta. Nu är det för sent.

Sedan vill jag fråga vad gäller identiteten: Varför ändrade ni kravet att detta skulle vara en förutsättning och skrev i stället ”stor vikt”? Varför mjukade ni upp ett så grundläggande krav i hela den här processen?

Till sist: Hur är beredskapen för att ta emot dessa människor? Hur ligger ni till vad gäller integrationen? Har ni en politik som kan göra att de får ett värdigt liv i Sverige? Vad tänker ni göra? Har ni krismöten i morgon för att försöka komma på någonting som inte späder på utanförskapet?

Anf. 33 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Mauricio Rojas har ju nogsamt följt arbetet i utskottet när det gäller hanteringen av det här betänkandet. Det innebär att Mauricio Rojas också har kunnat följa hur utskottet lämnat ärendet till Lagrådet, tagit intryck av den diskussion som funnits och försökt väga in de synpunkter som finns.

Det är dock klart att det finns frågeställningar som emellanåt blir svåra att hantera, och en sådan är frågan om identitetskontroll. Här i kammaren har vi också tidigare fört en debatt, inte minst Mauricio Rojas och jag, om kontrollen av resedokument och andra handlingar som dokumenterar individens identitet. I den och den nuvarande debatten känner jag dock inte igen Folkpartiet. När vi har lagt fram förslag om åtgärder för att komma åt dokumentlösheten har Folkpartiet reserverat sig. När vi har försökt vara starka i de här frågorna har Mauricio Rojas och Folkpartiet reserverat sig. Nu lyfter vi fram detta och säger att det är en viktig del, och då börjar Mauricio Rojas vända på problematiken igen. Så kanske man agerar ibland när det är tillfälligheter som gör debatten.

Vår uppfattning är att dokumentlösheten är ett problem som vi måste hantera. Vi upplever också att vi i det förslag till betänkande som vi nu lägger fram har hanterat det på ett tillfredsställande sätt. Vi kanske får invänta en ny hållning från Folkpartiets sida när frågan lyfts fram vid nästa tillfälle, för här har kasten varit väldigt snabba under resans gång.

Anf. 34 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Min fråga, Göte, var: Varför ändrade ni skrivningen att fastställande av identitet skulle vara en "förutsättning" för att i stället skriva "stor vikt", vilket ju är ett sätt att mjuka upp detta? Jag skulle vilja få en förklaring.

Vad gäller Folkpartiets inställning i denna fråga är den helt tydlig och klar. Vi kan också inleda samtal med ministern när ni önskar för att komma på bättre lösningar i identitetsfrågan. Men den fråga, Göte, som jag tror majoriteten ställer sig i dag är: Hur gör vi så att dessa människor blir integrerade och inte en del av det växande utanförskap vi har i Sverige? Vi har nu tagit på oss ett stort ansvar. Många fler människor kommer att få laglig rätt att stanna. Vilken beredskap har ni för att det ska bli bra?

Anf. 35 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Medan vi diskuterar diskriminering och utanförskap och försöker driva en politik på detta område är Mauricio Rojas utspel tre gånger fler poliser och andra åtgärder. Precis som nämnts här tidigare i talarstolen tror inte vi, och tydligen inte en majoritet av denna kammare heller, att det är lösningen på integrationsproblematiken.

Här finns naturligtvis en rad frågeställningar. Jag har själv här nämnt att vi i politiken, samfund och föreningsliv, men också det civila samhället i övrigt, mer aktivt måste vara delaktiga i den här processen. Med den debatt vi haft under hösten i minnet utgår jag också från att det civila samhället på ett mer offensivt och aktivt sätt kommer att delta i integrationsarbetet. Inte minst de senaste veckornas situation i vår omvärld gör att vi ser nödvändigheten i det.

Vad gäller frågan om dokumentlösheten är den naturligtvis ett problem även för Mauricio Rojas. Jag läser rakt upp och ned från betänkandet vad ni själva har skrivit i er motion: "Som villkor för att permanent uppehållstillstånd skall beviljas genom ny prövning skall gälla att persons identitet skall vara styrkt eller gjorts sannolik." Jag minns inte att Mauricio Rojas använde det begreppet i sitt inledningsanförande här i debatten. Då var det betydligt hårdare ord som användes om situationen. Jag upplever att vi ligger ganska nära varandra, men retoriken bjuder kanske någonting annat.

Anf. 36 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! För två månader sedan debatterades i denna kammare förslaget till ny instans- och processordning. Jag sade då, och jag vill gärna säga det en gång till, att Sverige har en bra flyktingpolitik. Sverige har en stark lagstiftning. Sverige har tagit och tar ett mycket stort ansvar för världens flyktingar, ett större ansvar än väldigt många andra länder.

Men, som jag sade då och också vill säga nu, att vi har en bra flyktingpolitik betyder inte att vi inte har problem. Jag pekade då på en rad

problem som vi faktiskt har och som vi måste lösa. Vi har till exempel människor som finns i Sverige i dag, som har funnits här länge och som inte har återvänt. Det handlar om människor som har sökt skydd undan förföljelse, fått sin sak prövad, befunnits inte ha asylskäl och därför fått ett slutligt avvisningsbeslut. Ändå har dessa människor blivit kvar i Sverige av olika skäl.

De skälen kan vara väldigt många. Jag tror att det finns lika många skäl som det finns människor. Det kan handla om att hemlandet inte tar emot en när man ska återvända. Det kan handla om att det har blivit så oroligt i hemlandet att man inte vågar återvända. Det kan handla om att man inte har passhandlingar som hemlandet godtar. Det kan finnas väldigt många olika skäl till att man inte har återvänt. Det är de skälen som nu ska prövas, och de ska prövas individuellt. Var och en ska prövas för sig utifrån sina specifika förutsättningar.

Många har tagit upp barn i den här debatten. Vi vet också att det finns väldigt många barn och barnfamiljer i just den här situationen. Det är barn som går i skolan och som skaffat sig kompisar. För många har Sverige blivit hemland. De kan kanske inte något annat språk. De känner inget annat land. Detta är familjer som naturligtvis mår dåligt. Föräldrarna vet att de inte har uppehållstillstånd och kan inte riktigt rota sig, medan barnen rotar sig alltmer. Det här är den verklighet som vi har i dag.

Vi ser också att antalet människor som har blivit kvar trots att man fått ett slutligt beslut har ökat under den senaste tiden. Det är naturligtvis oerhört svårt för de människor som det handlar om, men det är också ett samhällsproblem. Det innebär att vi får en växande grupp människor som lever i samhället – barnen går i skola; en del kanske till och med arbetar – men som ändå lever utanför samhället. Det är naturligtvis ett stort problem.

Många har talat om luddighet. Jag skulle gärna vilja berätta lite grann om vad som nu händer efter den 15 november när den nya, tillfälliga lagstiftningen träder i kraft. Det innebär att barn och barnfamiljer som lever gömda åter kan registrera sig hos Migrationsverket. En del av dessa familjer kommer att behöva bostäder. Vi har sett att det finns tomma platser i Migrationsverkets mottagningssystem, och dessa barn och barnfamiljer kommer att erbjudas bostäder i de kommuner där det finns bostäder. Migrationsverket och Integrationsverket är nu i full färd med att både kartlägga dessa kommuner och förbereda dem på de insatser som nu krävs, dels under prövningen, dels efteråt.

Jag har träffat företrädare för en rad av de kommuner som kommer att beröras mest, och jag har också haft kontakt med företrädare för kyrkan och frivilligorganisationer för att försäkra mig om att vi nu samlar alla de krafter som vi har för att se till att det blir ett bra mottagande i kommunerna.

Integrationsverket räknar med att sluta avtal med ytterligare ett 40-tal kommuner. Det finns ett stort engagemang. Det finns en stor beredskap för det som nu kommer att ske.

Den nya prövningen av om det finns hinder för att återvända ska göras av Migrationsverket, och redan nästa vecka kommer Migrationsverkets ledning att fatta ett antal vägledande beslut så att arbetet med prövningen kommer i gång så snabbt som möjligt. Prövningen kommer att ske på olika platser i landet men i huvudsak i Stockholm, Göteborg och

Flen. Man har en särskild grupp på ett 80-tal personer, både handläggare och beslutsfattare, som enbart kommer att arbeta med prövningen av just de här ärendena.

Det här är ju ingen amnesti, som så många också har påtalat. Det är ingen amnesti som säger att före ett visst datum får alla stanna. Det är heller inte så att asylärendet ska omprövas, utan det som ska prövas är vad som har hänt efter det slutliga beskedet om avvisning. Har det hänt någonting i hemlandet som innebär att familjen inte kan återvända? Finns det praktiska hinder för verkställighet? Finns det medicinska hinder för att återvända? Alla de frågorna kommer att ingå i den prövning som nu ska göras. I den bedömningen ska barns sociala situation, barns utveckling och anknytning till Sverige också vägas in, allt naturligtvis under förutsättning att vistelsetiden i Sverige har varit lång.

Det görs ingen heltäckande lista på exakt vilka situationer som kan leda till uppehållstillstånd. Däremot pekas det på en rad olika omständigheter som ska vägas in i den samlade bedömning som Migrationsverket ska göra.

Vi har heller inte fastställt någon exakt tid för vad som är en lång tid i Sverige. Vi har sagt att det måste avgöras från fall till fall, därför att det här handlar om människor, och människors liv ser väldigt olika ut. Det här handlar om människor, och alla deras skäl ser väldigt olika ut. Därför måste man ha en flexibilitet. En lång tid för en familj kanske ser ut på ett sätt och för en annan familj på ett annat sätt. Det måste finnas med. Det måste finnas en möjlighet att göra bedömningar utifrån varje enskild familjs situation.

Det som också ska vägas in i den samlade bedömningen är om den sökande medverkar till att fastställa sin identitet. Vidare kommer det också, precis som nu, att beaktas om personen har begått brott. Finns det sådana saker, finns det säkerhetsrisker, kommer inte uppehållstillstånd att beviljas. Allt det här ska ingå i den prövning som kommer att göras.

Med den nya lagen, som kommer att gälla fram till den 31 mars, kommer vi att bryta det dödläge, det vakuum som så många människor och även samhället har hamnat i. Jag tror också att det kommer att skapa möjligheter att få bättre ordning i asylsystemet.

Herr talman! Det finns i dag en misstro mot flyktingpolitiken. Det tycker jag också har framkommit i en del av de inlägg som har gjorts i debatten i dag. Det finns en oro för att människor som faktiskt behöver skydd undan förföljelse inte får det i Sverige. Men det finns också en oro i andra änden, nämligen en oro för att asylsystemet används för andra syften, att asylsystemet inte riktigt förmår skilja ut människor som har begått grova brott, inte riktigt förmår skilja ut människor som har begått krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten.

Det här är allvarligt. För att återskapa det förtroende som naturligtvis krävs för flyktingpolitiken och för asylsystemet måste det göras stora förändringar. Det har genomförts förändringar, men som kammaren är väl medveten om håller också väldigt stora förändringar på att genomföras.

Alla vet att vi nu ersätter Utlänningsnämnden med en domstolsprövning. Vi får en ny instansordning. Vi får en ny processordning. Vi får större öppenhet i asylsystemet. Vi förbättrar mottagandet. Vi förbättrar utredningarna på Migrationsverket. Vi får en ny lagstiftning som just

Prot. 2005/06:26
9 november

*Ny prövning av
avvisnings- och
utvisningsbeslut*

sätter behovet av skydd i fokus, för vi har under den senaste tiden sett en förskjutning från behovet av skydd till att skälen handlar om sjukdom.

Jag tror att det är en olycklig förskjutning. Vi måste sätta behovet av skydd i fokus. Och den nya lagstiftningen, som utvidgar flyktningbegreppet, som utvidgar grunderna för att få skydd i Sverige, skapar goda förutsättningar för det. Jag tror att det är oerhört viktigt, därför att det är ändå behovet av skydd som är kärnan i flyktingpolitiken.

Samtidigt måste processen vara snabb. Vi har fått ned handläggnings-tiderna, och de allra flesta människor får i dag besked inom fem sex månader. Men målet att alla ska få besked inom sex månader ska nås, därför att de asylsökande har rätt att ställa kravet på svenska myndigheter att få besked i rimlig tid. På samma sätt har svenska myndigheter rätt att ställa krav på asylsökande att vara tillgängliga för utredning och att medverka till att fastställa sin identitet.

Men även när vi har genomfört alla dessa förändringar kommer människor att få nej på sina asylansökningar. Jag sade vid den förra debatten, men jag vill också säga det igen, att så länge vi har en reglerad invandring i en väldigt orättvis värld kommer människor att få nej. Det vi då måste göra är att bli bättre på att ge stöd till människor att återvända till sina hemländer så att vi inte får en ny situation med människor som lever utanför samhället.

Flyktingpolitiken måste fungera på det sättet att när människor kommer hit ska de få ett snabbt besked i en rättssäker prövning. Får man ett ja ska man få ett snabbt stöd att komma in i samhället, och får man ett nej ska man också få stöd att återvända till sitt hemland.

Det här är naturligtvis svårt. Därför behöver stödarbetet även omfatta det civila samhället. Det behöver omfatta så många som möjligt i vårt samhälle, därför att många som kommer hit kanske måste återvända till en sämre situation än vad man skulle ha fått i Sverige. Det är därför som vi måste utveckla stödet vad gäller återvändandet.

Anf. 37 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Min fråga till statsrådet blir: Hur har egentligen Barbro Holmberg och Socialdemokraterna tänkt sig att garantera att inte människor som lämnat Sverige och följt myndigheternas beslut missgynnas? Hur garanterar man att människor som lämnat Sverige efter ett negativt beslut, och alltså inte har varit gömda i vårt land, inte återkommer och hävdar att så varit fallet?

Vi kan också konstatera att detta är en amnesti, trots att statsrådet säger någonting annat. Det är en amnesti för dem som har varit här under, som man säger, en lång tid.

Nu ställer jag samma fråga till statsrådet som till Göte Wahlström och hoppas på ett svar. Hur ska detta kriterium egentligen tillämpas av Migrationsverkets handläggare?

Sedan tycker jag att det är lite patetiskt när Barbro Holmberg hävdar att avsaknaden av regler för vad som är lång tid skulle gynna den enskilde. Det var faktiskt vad statsrådet sade. Det är ju precis tvärtom.

Vi hamnar genom den här lagstiftningen på ruta 1 igen, precis i den situation som vi ville att svensk asylpolitik *inte* skulle befinna sig i när riksdagen debatterade den 14 september och tog beslutet om den nya instans- och processordningen.

Slutligen är det frågan om bevisvärderingen. Vad tycker Barbro Holmberg själv är ett tillräckligt bevis för att man har varit gömd? Är det den samlade högen av Icakvitton? Eller är det busskvittot? Vad tycker hon själv att Migrationsverkets tjänstemän ska rätta sig efter? Vad är rimligt som kriterium för att man de facto har varit gömd i Sverige?

Anf. 38 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Detta är ingen amnesti. En amnesti handlar om att sätta en tidsgräns och fatta ett kollektivt beslut. Detta är fortfarande fråga om en individuell prövning där vi prövar om det finns hinder för att återvända.

Verkligheten ser trots allt ut så, Tobias Billström. Självklart ska flyktingpolitiken fungera så att om man får ett nej ska man återvända. Man ska få stöd i att återvända. Så ska det fungera. Men sedan har vi verkligheten, där vi ser att antalet människor som av olika skäl inte återvänder faktiskt ökar. Då måste vi hitta en lösning på det dilemma. Jag menar att det här är en bra lösning. Den ger en möjlighet för människor som har varit här under lång tid och som faktiskt inte kan återvända. Vi måste ha ordning och reda också i återvändandet. Kan man återvända ska man återvända. Kan man inte återvända ska man få uppehållstillstånd. Det är viktigt.

Tobias Billström har vid ett flertal tillfällen i kammaren i dag tagit upp frågan om att lika fall ska behandlas lika. Samtidigt sade Tobias Billström i sitt inledningsanförande att de som har kommit hit och sökt asyl och som har ett arbete ska få stanna. Vad är det för likhet i det? Det betyder att en läkare kommer att behandlas på ett helt annat sätt än människor som inte har en sådan utbildning kommer att bli behandlade på. Det är oerhört viktigt att hålla isär flyktingpolitiken å ena sidan – den handlar om skydd och ska inte handla om något annat än skydd – och arbetskraftsinvandring å andra sidan.

Anf. 39 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt att statsrådet säger att det inte ska handla om något annat än skydd. Sedan handlar likafullt lagförslaget om lång tid, avgränsade grupper och begränsad tid. Vi har helt olika uppfattningar om synen på vad som är rättvisa i den här frågan.

Från moderat sida anser vi att hela lagen är en onödig ordning. För dem som har rotat sig och skaffat sig en egen försörjning vill vi helt riktigt, som statsrådet är inne på, ge möjlighet att skapa sig en framtid i Sverige. Men vi från moderat sida tycker att det bästa förslaget är att skapa flera alternativ, två köer. Det ska finnas en möjlighet för människor att faktiskt, om de har skaffat sig en egen försörjning, gå från att vara asylsökande till att bli arbetskraftssökande och lämna asylstadiet. Detta har vi utvecklat vid flera olika tillfällen, och jag är förvånad över att statsrådet inte tycks vara medveten om den moderata positionen i frågorna. Sedan är det att märka att egenförsörjningen i sig inte spelar någon roll för era partier över huvud taget. Ni sätter inte upp det som ett kriterium ifall människor har rotat sig och vill skapa en framtid. Det tycker ni är mindre intressant än vad vi tycker. Där ser man skiljelinjen mellan vad som betyder något och vad som inte gör det.

Jag fick inget svar från statsrådet om lång tid, bevisvärdering och hur man ska hantera detta från Migrationsverkets sida. Det är naturligtvis ett fundamentalt problem. Vi tror att man kommer att få se många svåra fall framöver under perioden fram till den 31 mars när den nya instans- och processordningen kommer fram. Ansvaret för detta faller inte över våra huvuden eftersom vi är det enda parti i kammaren som faktiskt vågar stå upp för rättssäkerhetsprinciperna även när det blåser snålt. Det ansvaret faller ytterst dels på Barbro Holmberg som migrationsminister, dels på Socialdemokraterna och dels på hennes två stödpartier Miljöpartiet och Vänstern.

Anf. 40 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, jag tror också att vi kommer att se många svåra fall framöver. Vi kommer att se många svåra fall också efter en domstolsprövning. Vi har sett många svåra fall. Det här är naturligtvis väldigt svårt. Vi måste se till att vi får ett asylsystem som är träffsäkert såtillvida att det handlar om människor som behöver skydd.

Sedan har vi frågan om migration, det vill säga människor som rör sig mellan länder av andra skäl, till exempel att de vill studera eller arbeta. Den frågan måste skiljas ut från asylsystemet. Annars blir allting i ett, och då kommer asylrätten att äventyras. Det är oerhört viktigt att hålla de båda systemen isär.

Jag kan konstatera den moderata hållningen i frågan, det vill säga att gå från ett system till ett annat. Systemet att gå från att vara asylsökande till arbetskraftsinvandrare är de svenska moderaterna ensamma om. Jag kan nämna Kanada som ett exempel. Kanada har en politik att försöka rekrytera 300 000 människor. Man arbetar aktivt med det, men man håller oerhört tydligt isär asyl å ena sidan och rekrytering av arbetskraftsinvandrare å andra sidan. Det är också något som många andra länder står fast vid. Jag tror att det är oerhört viktigt att göra det.

Anf. 41 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta fasta på det Barbro Holmberg sade i slutet av sitt anförande om behovet av tillit och trovärdighet i den förda politiken. Det är naturligtvis viktigt på alla politikområden men kanske alldeles speciellt viktigt på detta känsloladdade område. Det är oerhört viktigt att politiken är förutsägbar.

Låt mig backa tillbaka i tankevärlden till den 14 september när vi förde debatt om nollställningsförslaget, amnestiförslaget, och då ta fasta på vad Barbro Holmberg sade i den debatten och det förslag vi nu har att ta ställning till i dag. Jag kan inte se någon tro på förutsägbarhet. Det motstånd som vi mötte då i debatten kring förslaget om nollställning, amnesti, rimmar illa med det förslag som Barbro Holmberg nu ställer sig bakom, som faktiskt inte har så stora principiella skillnader. Vad är den principiella skillnaden mellan det som vi föreslår i fempartimotionen och det som regeringen nu föreslår? Vari ligger förutsägbarheten?

Anf. 42 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Sven Brus vill veta skillnaden mellan en amnesti och det förslag som riksdagen nu kommer att ta ställning till.

En amnesti innebär att sätta en tidsgräns, som Sven Brus är väldigt väl medveten om. Där sägs att alla som kommer före en viss tidpunkt ska få stanna medan alla som kommer efter en viss tidpunkt ska få en vanlig prövning – och där ska skyddsbehoven gälla.

Det förslag vi nu diskuterar handlar om att alla ska få en individuell prövning av om det har uppstått nya skäl mot ett återvändande. Det är skäl som ska ha vägts in när man har bedömt asylärendet i sig, men det kan ha uppstått nya skäl som har gjort att människor har blivit kvar i Sverige under lång tid. Där är den principiella skillnaden.

Sedan var det frågan om tillit. Det finns en misstro mot asylsystemet i dag. Jag tar gärna emot Sven Brus uppmaning att försöka hitta en konsensus på området. Det är oerhört viktigt att vi arbetar för det. Men då måste vi också stå upp för en öppen dörr för människor som söker asyl. Människor som är förföljda ska få en fristad i Sverige. Men vi måste också stå upp för att vi faktiskt har en reglerad invandring. Det är svårt att göra i vissa lägen. Jag tror att det finns många, kanske också Sven Brus, som har svårt att stå upp för det.

Anf. 43 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Detta med kollektiva beslut kanske är någonting som vi helst skulle vilja avföra från debatten. I det betänkande som vi tar ställning till i dag talas det om att ”den tillfälliga ordningen avser möjligheterna att få till stånd en ny prövning för vissa grupper som kommit att vistas i Sverige lång tid ... De grupper som genom den nya lagstiftningen ges nya och ökade möjligheter”. Det talas i många stycken om grupper.

När vi i fempartimotionen föreslog nollställningen talade vi om en tidsförordning som man skulle kunna prövas emot, och självklart handlade det om att prövas individuellt mot denna. Vi hade aldrig någonsin i vårt förslag sagt att vi skulle bunta ihop alla dessa människor och fatta ett kollektivt beslut, utan man skulle prövas individuellt om man kunde omfattas av tidsförordningen. Om man inte gjorde det hade man å andra sidan full möjlighet att prövas på sina skyddsskäl, oavsett om man inte passade in i tidsförordningen.

Jag väljer inte att kalla dagens förslag ett kollektivt beslut, trots att det i texten vid flera tillfällen talas om vissa grupper. Jag avstår från att kalla det ett kollektivt beslut. Jag tycker att statsrådet också, i ömsesidig respekt för våra argument, skulle sluta att kalla amnestiförslaget, eller nollställningsförslaget, ett kollektivt beslut. Det tycker jag att vi kunde komma överens om.

Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Sven Brus får ändå bestämma sig. En allmän amnesti – det är vad Sven Brus har föreslagit. En allmän amnesti – som bland andra påskuppropet och Sven Brus har stött – är per definition ett kollektivt beslut. Man säger att människor som kommit före en viss tid ska få stanna. Det är kollektivt i fråga om just skyddsbehovet.

Vad vi gör nu är att se om det har hänt någonting efter det att människor har fått ett avvisningsbeslut, om det har uppstått oroligheter i hemlandet, om det är så att beslutet inte går att verkställa. Det är en rad sådana saker som man nu tar ställning till i en individuell prövning. Den är väsensskild från en allmän amnesti.

Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Först ska jag säga några berömande ord till Barbro Holmberg. Det gäller just att kontakter har tagits med såväl kyrkor som det civila samhället och kommuner när det gäller den nya processen. Det är viktigt, vill jag påstå, att vi inlemmar hela Sverige i den här processen, därför att det handlar om många människor.

Barbro Holmberg pratar ganska ofta och gärna om att hon är stolt. I den förra debatten pratade hon om att hon var oerhört stolt. Jag har väldigt svårt att känna stolthet när jag ser program som Uppdrag granskning i förra veckan. Det handlade om att man skickade hem en familj med ett apatiskt barn utan att veta vart de tar vägen eller vilka möjligheter de har att ordna bostad och att få den hjälp och det stöd som de behöver. Senare hade de visst till och med bott under en lastbil. Jag kan känna att det inte är värdigt ett land som Sverige att hantera människor på det sättet, att skicka hem människor utan att veta om det finns någonstans där de kan få bosätta sig, om det finns några personer som de kan få vistas hos.

Jag har en fråga. Barbro Holmberg sade själv att "humanitära skäl" var ett luddigt begrepp och att det skulle tas bort. Nu kommer ett annat begrepp, som heter "humanitärt angeläget". Vad ligger egentligen bakom detta? Jag frågade Göte Wahlström, men jag fick inget reellt svar. Vad betyder "humanitärt angeläget"?

Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror, precis som Birgitta Carlsson, att det är väldigt viktigt att vi nu samlar alla krafter som finns i samhället och att vi över blockgränser och partigränser ger de krafterna det stöd som de behöver, för att se till att det blir ett bra mottagande i kommunerna och att det blir bra under den tid som prövningen pågår. Det tror jag är oerhört viktigt.

När det sedan gäller Uppdrag granskning finns det en skillnad mellan Birgitta Carlsson och mig, och det är att jag inte gör bedömningar av ett asylärende utifrån vad jag ser i medierna. Det är inte heller min uppgift att göra de individuella bedömningar som ligger till grund för de beslut som fattas.

Vad vi ska göra i den här kammaren är att fatta politiska beslut, att fatta beslut om hur lagstiftningen ska se ut på ett så bra sätt som möjligt. Sedan är det myndigheter och så småningom domstolar som har alla fakta i de enskilda ärendena och som ska fatta beslut.

Jag är väldigt öppen för en diskussion med Birgitta Carlsson: Hur ska lagstiftningen se ut? Som jag sade lever vi i en orättvis värld; det finns väldigt många människor som är fattiga i världen. Hur ska vi fånga upp det med flyktingpolitik? Jag tror inte att det är möjligt. Jag tror att flyktingpolitik har en begränsad möjlighet att lösa problem i världen. Vi kan lösa problem för enskilda individer som är förföljda, men när det gäller sociala och ekonomiska problem i världen måste vi använda andra metoder, som utvecklingsbistånd, utrikespolitik, samarbete i internationella organisationer och så vidare.

Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag delar verkligen uppfattningen att vi absolut inte löser problemen med svält och fattigdom i världen genom att vi ställer upp

för ett antal personer i Sverige. Det är två helt olika saker som vi pratar om i så fall, tycker jag. Det finns andra vägar att gå där.

Jag känner en besvikelse. Det låter så bra när Barbro Holmberg beskriver vad som händer just nu, men det känns absolut inte som något tydligt i detta. Jag är gärna med och diskuterar lagstiftning framöver. Som flera talare har sagt tidigare är det viktigt i en fråga som denna att vi är många partier som jobbar för att Sverige i framtiden verkligen ska ha en generös och human flyktingpolitik för de människor som söker sig hit.

Just nu kanske man kan tycka att det är lugnt i många länder, att det inte finns så många krigshärdar och annat som gör att människor har den typen av problem. Men det finns så mycket annat: religion, olika sexuell läggning och olika problem som människor kan få beroende på politiska åsikter. De problemen kan många gånger vara lika stora för personer som kommer hit. Jag är gärna med och jobbar för att Sverige ska vara ledande i detta och att vi ska jobba för att även hela Europa ska vara med och ta det ansvaret, att hjälpa människor som behöver få en fristad i ett annat land än sitt eget.

Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag är glad att vi är eniga på den punkten. Flyktingpolitiken måste handla om att ge skydd till enskilda individer som flyr undan förföljelse. Men vi måste bredda diskussionen i Sverige. Migration är så oerhört mycket mer än vad flyktingpolitik är. Vi vet att det finns ungefär nio tio miljoner flyktingar, och antalet går glädjande nog ned. Men vi vet att rörligheten i världen, detta att människor söker sig till andra länder, ökar enormt mycket.

Som jag har sagt tidigare finns det en enorm utvecklingspotential i detta. Det är bra för både länder som människor lämnar och länder som människor kommer till. Det skapar väldigt mycket utveckling.

Men det skapar också problem med en ökad rörlighet. Vi ser människosmuggling. Vi ser människohandel. Vi ser ett enormt utnyttjande av människor, fattiga människor på rikas arbetsmarknad. Men vi ser också ett väldigt tryck på asylsystemet, och om vi ska värna asylsystemet i en värld där väldigt många människor rör sig måste vi se till att flyktingpolitik handlar om människor som är förföljda.

Sedan måste vi diskutera att vi måste få bättre migrationsordningar, både nationellt, vilket vi arbetar med, och i EU och också globalt. Vi måste samarbeta med andra länder för att hantera den ökade migrationen på bästa sätt för människor men också för samhällen. Det är jag helt övertygad om. Jag ser fram emot en vidgad debatt i de här frågorna.

Anf. 49 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja att ministern kommenterar lagrådsyttrandet när det gäller beredningen av ärendet. Lagrådet skriver att ”den beredning som skett i ärendet ... inte är godtagbar”. Det är ett väldigt allvarligt påstående. Jag skulle gärna vilja att ministern kommenterar det.

Vi fick höra att Migrationsverket, Integrationsverket och antagligen också regeringen är i full färd med att skapa förutsättningar för integration och att det ska fungera. Kan du vara lite mer precis, inte minst med tanke på att det i städer som Malmö och Landskrona är åtta av tio perso-

ner som har bott mindre än fem år i Sverige som inte har jobb: Vad ska ni göra för att ändra detta? Om ni inte ändrar det faller allt annat.

Anf. 50 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Vad gäller beredningen av ärendet började vi förbereda en proposition på Regeringskansliet, men som alla väl känner till är det här en motion. Det är riksdagen som har ansvarat för beredningen av det här ärendet. Jag utgår från att utskottet inte har släppt ifrån sig en motion som inte är färdigberedd och att också Mauricio Rojas har deltagit i den beredningen. Jag kan läsa i betänkandet att det har skett en grundlig genomgång av ärendet i det här fallet.

När det gäller de förberedelser som nu sker måste det ske en förberedelse så att vi kan ta emot människor som återregistrerar sig på Migrationsverket, men man måste också förbereda kommuner att ta emot människor. Vi ska inte glömma, som många har sagt här, att det handlar om människor som finns i kommunerna redan. Det handlar om människor som finns i Sverige redan. Många av de här barnen går redan i skolan. En del människor har också arbete. Men nu handlar det om att se till att inkluderingen i samhället går så snabbt som möjligt. Jag är övertygad om att utifrån det engagemang som finns i den här frågan så finns det många organisationer och ett stort stöd i det civila samhället. Jag är övertygad om att det kommer att ske på ett alldeles utmärkt sätt.

Anf. 51 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Vad jag kunde förstå av statsrådets svar har hon ingen förståelse för Lagrådets yttrande om att den beredning som har skett i ärendet inte är godtagbar. De har skrivit så. De refererar också till regeringsformen. De menar att det är betänkligt att den beredning som hör till utlänningsärendet inte har följts. Man har valt motionsvägen – det är sant. På det viset har vissa formella rekvisita för hur man bereder en proposition inte följts. Lagrådet har kritik mot detta. Jag skulle vilja att du preciserar på vilket sätt man har missat något här.

Det andra handlar om integrationen. Jag tror att det i det här läget krävs mycket mer precisa svar. Man kan inte tala om entusiasmen i samhället eller om den goda viljan när vi har över 80 % arbetslöshet bland människor som vi har tagit emot på sistone. Då räcker det inte med att hänvisa till att det finns en jättepositiv stämning nu. Det krävs mera från en regering.

Anf. 52 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Återigen, när det gäller beredningen tycker jag att Göte Wahlström gick igenom väldigt noggrant hur ärendet har beretts i utskottet.

När det gäller integration tror jag att det är oerhört viktigt att vi fortsätter att arbeta och bygga vidare på det välfärdssamhälle som vi har, att bygga vidare på att motverka diskriminering. Vi har skärpt diskrimineringslagstiftningen. Vi kommer också att avsätta pengar till Diskrimineringsombudsmannen så att man verkligen kan driva de här målen.

Grunden för allt är att människor som kommer till Sverige och stannar i Sverige ska ha samma rättigheter och samma skyldigheter som alla andra som bor här. Det är också lite grann grunden för det beslut som

fattas i dag. Vi vill inte ha människor som lever i samhället men samtidigt utanför. Det finns väldigt många länder, om man ser sig om i världen, som på något sätt ser mellan fingrarna när det gäller att människor lever i och samtidigt utanför samhället. Vi vill inte ha ett sådant samhälle. Det är grunden för en god integration.

Anf. 53 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det har nu gått nästan två månader sedan vi sist debatterade den här frågan. Då röstades tyvärr förslaget från fem partier om amnesti ned av en majoritet i riksdagen. Över 150 000 namnunderskrifter i kyrkornas påskupprop och manifestationer på många platser i landet lyckades inte beveka socialdemokrater och moderater.

Men, herr talman, sedan dess har Socialdemokraterna ändrat ståndpunkt, vilket är välkommet. Det förslag som läggs fram i dag är ett steg i rätt riktning och innebär förhoppningsvis att många oroliga och mycket utsatta människor kommer att få möjlighet att börja ett nytt liv i Sverige.

De människorna har väntat länge. Många har levt gömda under miserabla förhållanden. Man kan tycka att det inte kan gå fort nog att ge de människor som misshandlats av ett havererat asylsystem upprättelse och en ny chans, särskilt med tanke på att under tiden som diskussionen har pågått har svårt sjuka barn avvisats.

Men, herr talman, dessvärre måste jag nog hålla med de andra talare som sagt att det har gått väldigt fort att ta fram förslaget, för fort för att vara tillfredsställande när det gäller rättssäkerheten. Det finns brister och otydligheter.

Jag har fått många frågor från oroliga asylsökande eller personer i deras närhet. Vad tror du om förslaget? Vad är det som gäller? Vad är lång tid? Jag kan inte svara. Men jag hoppas verkligen att alla förväntningar och förhoppningar som väckts inte kommer att grusas. Det är mycket utsatta människors liv vi spelar med. Många känner sig svikna i dag för att deras asylskäl inte har tagits på allvar. Jag vill inte tänka på hur de kommer att känna sig en dag om deras skäl inte bedöms tillräckliga i den nya prövningen. Låt inte alla dessa människor svikas ännu en gång! Det är en vädjan framför allt till de tre partier som står bakom förslaget.

Men, herr talman, vad händer i framtiden? Det kommer att komma nya asylsökande till Sverige. Rättssäkerheten i asylprocessen måste bli bättre så att man känner acceptans för de beslut som fattas. Det ska inte behövas en sådan här åtgärd någon mer gång. Jag tror att med en mer rättssäker asylprocess hade läget varit ett helt annat.

I den här debatten har det sagts väldigt lite om varför människor blir kvar i landet. Man har bara pratat om att människor har blivit kvar. Som jag har sagt många gånger tidigare från den här talarstolen väljer ingen människa att gömma sig utan verklig anledning och att leva i osäkerhet och på andra människors nåder. Rädslan att återvända till ett hemland där de utsatts för förföljelse och kanske både tortyr och våldtäkt är större än de umbäranden de får utstå som gömda.

Herr talman! Listan på exempel där asylpolitiken brustit kan göras lång. Jag har sagt det många gånger: Barn som görs till vuxna med tveksamma åldersbestämningar, likartade fall som får olika utgång, barn som inte hörts men som har haft verkligt traumatiska upplevelser, som har sett sina föräldrar misshandlas, våldtas eller dödas. Kvinnor avvisas, trots att

de riskerar hedersmord, på grund av att handläggare saknar tillräcklig kunskap om just den platsen i det landet. I går – precis som Kalle Larsson nämnde – fälldes Sverige i Europadomstolen. Ytterligare 30 ärenden handläggs vid domstolen för närvarande.

Någonting måste vara fel eller ha varit fel. Jag kan naturligtvis inte säga att alla inte har fått sin sak rättssäkert prövad, som så många har sagt här. Alla har fått sin sak prövad, och de har inte befunnits ha asylskäl nog. Men jag säger motsatsen. Det är faktiskt så att man inte har fått sin sak prövad på ett rättssäkert sätt.

Herr talman! Det kanske inte är så konstigt att det ibland blir som det blir med tvivelaktiga beslut. För någon månad sedan avslöjades att en medarbetare på Migrationsverket har porrsurfat med ena handen och handlagt ärenden med den andra, och kommer undan med en varning och får stanna kvar.

Samma vecka kommer det också fram att en medarbetare under fem års tid lagt undan besvärliga ärenden. Det handlade visserligen inte om asylärenden utan om ekonomi.

I samma veva dyker det upp att en medarbetare mutats att ge en asylsökande uppehållstillstånd. Vad pågår egentligen på Migrationsverket? Är detta toppen på isberget, eller råkar det vara en tillfällighet att tre händelser uppdagas inom en så kort tidsrymd?

Herr talman! Jag hoppas att det bara är en tillfällighet och att sådana händelser inte återupprepas.

För att undvika att någonting liknande händer så att man måste ta till sådana här specifika åtgärder i framtiden måste någonting göras. Och asylprocessen i alla dess faser måste upplevas som rättssäker. Vi har redan tagit beslut om en ny processordning så att de asylsökande ges möjlighet att själva få föra talan. Att barn kan ha egna asylskäl framhävs i den nya lagstiftningen. Och om några veckor kommer vi att fatta beslut om att förföljelse på grund av kön och sexuell läggning kan vara grundande för flyktingstatus. Förhoppningsvis kommer också möjligheterna till arbetskraftsinvandring att öka.

Nu har vi chansen att få en asylhantering som är både rättssäker och human. Låt oss ta den chansen så att inte särskilda åtgärder behöver vidtas igen.

Till sist vill jag komma tillbaka till det som Mauricio Rojas sade om integration. Nu har Kalle Larsson försvunnit från salen, men jag skulle vilja säga till honom att en human flyktingpolitik och en human integrationspolitik hör ihop.

Jag och Folkpartiet vill ha en human flyktingpolitik där vi låter människor som behöver skydd i vårt land få stanna. Och jag har nämnt en mängd brister i dagens asylpolitik som måste bort. Men de som nu får uppehållstillstånd måste också få en human och värdig tillvaro i Sverige. Och de måste få tillstånd att komma in i samhället.

Integrationsarbetet ställer krav på oss alla, vilket också diskuterades i socialförsäkringsutskottet. Och de organisationer som har agerat för amnesti måste också fortsätta att kämpa för att de som kämpat för att de ska få stanna också kommer in i samhället på ett bra sätt. Fler kommuner än i dag måste ställa upp och ta emot flyktingar.

För de människor som får stanna i Sverige måste vi också kunna erbjuda ett värdigt liv där de kan försörja sig och sin familj.

Anf. 54 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! I går hände det igen. Då var det Europadomstolen som sade att Sverige hade gjort fel när man försökte avvisa en man till Syrien trots att han där riskerade dödsstraff.

Det är inte första gången som internationella organisationer satta att bevaka de mänskliga rättigheterna säger att Sverige har brutit. Sverige är det land som blivit fällt flest gånger för brott mot FN:s tortyrkonvention just för att vi har avvisat människor till tortyr.

Europadomstolen har allt oftare gått in och inhiberat avvisningar beslutade av de svenska myndigheterna. Organisationer och organ som vi har byggt upp på den internationella arenan för att värna och skydda de mänskliga rättigheterna, kanske främst i länder där vi vet att de systematiskt kränks, har kommit för att försöka sätta stopp för delar av den svenska asylpolitiken. Internationella humanitära organisationer som vi har lärt känna för deras viktiga arbete i krigshärjade eller katastrofdrabbade länder, som Röda Korset och Rädda Barnen, arbetar alltmer med att hjälpa asylsökande i Sverige.

På söder i Stockholm driver Röda Korset ett center för papperslösa arbetare och för gömda flyktingar. Rädda Barnen hjälper människor – barn – som hamnat i det helvete som det innebär att leva gömd i Sverige.

När man ser flyktingpolitiken i Sverige på det sättet, genom de internationella organisationernas ögon, eller läser de nästan knastertorra uttalanden, men ändå chockade uttalanden, som kommer från Europadomstolen, då är det klart att man kan skämmas över hur svensk flyktingpolitik ser ut.

I gårdagens Svenska Dagbladet beskrev barnläkaren, docenten Henry Ascher, två flyktingfall. Jag ska läsa upp en del av detta.

”12-åriga Sabina och hennes mamma utsatts efter långvariga förföljelser för en gruppvåldtäkt inför ögonen på pappa och 8-åriga lillebror Imer. Svenska myndigheter tror inte på deras asylskäl. Efter tre år skickar man tillbaka familjen till förövarna trots att Sabina gått in i en livshotande psykos med svåra ångestfyllda hallucinationer.

Migrationsministern talar om att fattigdom inte är ett asylskäl och bidrar till kränkningen genom att förneka de övergrepp som förstört familjens liv.”

”Familjen Limoni har utsatts för liknande minoritetsövergrepp. I hemlandet har tonårsbarnen utsatts för maximal traumatisering: de fängslades, misshandlades, tvingades av polisen att själva begå övergrepp för att till sist bevittna hur polisen kidnappade tonårssystemen som sedan dess är försvunnen. Ett av familjens barn är apatiskt och modern så sjuk att en hjärtrtransplantation diskuterats. Familjen har skickats tillbaka.”

När man ser Sverige genom flyktingpolitiken skäms man över det Sverige som man lever i.

Men det finns ett annat Sverige också. Det finns ett Sverige som kanske inte i första hand bärs upp av oss som sitter i den här kammaren utan av dem som protesterar mot detta, de medmänniskor som hjälper flyktingar i den här situationen – grannar, elever i skolan som har fått en asylsökande i sin klass, människor som arbetar med asylsökande personer och som träffar asylsökande personer och som har sett vad en asylsökande går igenom.

Denna rörelse av människor som har protesterat mot svensk flyktingpolitik har växt sig väldigt stark och kraftfull under snart ett års tid. Man har samlats bakom kravet på en allmän amnesti. 160 000 människor har undertecknat kyrkornas, Sveriges Muslimska Råds, SKTF:s och andra fackliga organisationers krav på en amnesti i påskuppropet. Man har samlats och krävt att den vidriga flyktingpolitik som vi har haft ska bytas mot humanitet.

Herr talman! Vid en första anblick kan det kanske tyckas som om den rörelsen har misslyckats. Det har fortfarande inte blivit någon amnesti i Sverige. Och även om vi och andra kommer att rösta för det senare i dag, finns det risk för att dessa förslag röstas ned. Vid en första anblick kan det ses som att människorna som demonstrerade på gatorna utanför Riksdagshuset och som samlades för sina medmänniskor och krävde amnesti inte har lyckats med sina krav. Men det är bara vid en första anblick. Flyktingrörelsen har nämligen lyckats vända debatten. Man har lyckats förändra delar av politiken.

Under cirka tio års tid har de förslag som riksdagen fått motta om förändringar på asylpolitikens område handlat om inskränkningar, om att färre ska få stanna, om att färre ska få möjlighet till uppehållstillstånd i Sverige och att man ska skärpa reglerna för vilka människor som får en fristad från förföljelse eller misär i vårt land.

Nu händer någonting annat. För två månader sedan debatterade vi förslaget om att äntligen efterfölja riksdagens krav och lägga ned Utlänningsnämnden och få en rättssäkrare asylprövning. Sedan dess har det kommit två propositioner till, en om möjligheter för tribunalvittnen och en om möjligheter för människor som förföljs på grund av kön och sexuell läggning. Ingen av dessa propositioner är så bra som Miljöpartiet skulle vilja ha dem. När det gäller de två senare har vi skrivit mycket tydliga motioner om hur vi skulle vilja förbättra dem. Men det är ändå förslag som har handlat om att fler faktiskt ska få stanna i vårt land och få en möjlighet att bygga ett tryggt liv här.

Genom budgetförhandlingarna tillkom några saker. Bland annat anslogs det pengar för att gömda skolbarn också ska få rätt att gå i skolan och för att Sverige ska efterfölja FN:s barnrättskommittés krav och låta barn som lever här gå i skola oavsett om man har stämplat ordet illegal i deras panna eller inte.

Så kom det då ett löfte om att alla de människor som tvingats gömma sig efter en asylprövning i Sverige, alla de som lever här med lagakraftvunna avvisningsbeslut som inte har verkställts, ska få en ny prövning och att de flesta av de gömda barnen och barnfamiljerna också ska få stanna. Det är det löftet och den överenskommelsen som vi nu försöker översätta från en motion till en lag.

Den lagen siktar in sig på de människor som har blivit misshandlade i det asylsystem som vi tillsammans lägger ned och som försvinner den sista mars. Det är människor som inte har fått en rättssäker prövning i Utlänningsnämnden. Det är människor som inte blivit trodda utifrån sina skäl. Det är människor, till exempel tolvåriga Sabina eller familjen Limoni, som inte har fått stanna trots att de riskerar förföljelse om de skickas tillbaka. Det är människor som nu får en chans till upprättelse.

Den här lagen har sina brister. En av dessa är, som Birgitta Carlsson tidigare har tagit upp, att människor som nu skulle ha fått en ny prövning

men som trots det avvisats innan lagen trätt i kraft. Här finns det, tycker jag, en brist i den svenska lagen i och med att man inte har kunnat gå in och säga: Nu inhiberar vi alla de här fallen – vi fortsätter inte med avvísningar i väntan på att lagen träder i kraft – så att alla de här människorna får denna chans. Detta är en brist som har funnits. Tyvärr finns inte det här utrymmet i den svenska lagen. Därför faller också Mauricio Rojas förslag om inhibition. Det finns alltså i dag inget sådant lagrum, inget sådant utrymme, för att stoppa de här avvísningarna.

Varje avvísning av en människa som nu skulle få en chans har förstås känts som – ursäkta uttrycket, herr talman – en käftsmäll för oss som har jobbat för att de här människorna säkert ska få en ny prövning.

En annan brist är förstås att det är en i vissa delar omfattande och någorlunda osäker prövning rörande vilka som ska få och vilka som inte får uppehållstillstånd.

I Dagens Nyheter för några dagar sedan skrev en sektionschef på akutsektionen vid Norra Stockholms psykiatri:

”Ur psykiatrisk synpunkt är det fullt förklarligt att fenomenet med apatiska barn till asylsökande är så vanligt i Sverige. Det beror på handläggningstiden och det tillstånd av inlärd hjälplöshet som dessa människor försätts i till följd av statens misshandel. Man torterar människor genom att låta dem leva i total ovisshet om vad framtiden innebär. Ett trauma långt värre än den kroppsliga tortyr som dessa människor utsatts för i sina hemländer.”

Det är hårt uttryckt. Men det är sant att den långa, utdragna, asylprövningen där människor inte blir trodda och i många fall inte ens får framföra sina skäl har misshandlat och brutit ned människor. Det bästa för de här människorna vore inte att de ges en ny lång prövning, utan det bästa vore att säga att de som har varit längre än ett år i Sverige får en nollställning, amnesti. Det var också det som fem partier krävde i en motion som vi för två månader sedan röstade om. Men den motionen röstades ned.

Då hade vi att välja mellan att lyfta fram de här frågorna, de här människorödena, i budgetförhandlingarna och göra dem, som Sven Brus uttryckte det, till en bricka i ett maktspel eller att ingenting alls göra. Jag förstår Sven Brus indignation i det uttrycket och hade också önskat att vår motion om nollställning hade bifallits. Men så blev det inte. För oss var det inte ett alternativ att ingenting göra. Vi tog tag i Socialdemokraterna som sagt nej till amnesti och sade: Det finns människor som lider i vårt land, människor som lever under de vidrigaste förhållanden. De bor i Sverige men kan inte gå till sjukvården när de blir sjuka. Barnen kan inte gå i skola. De kan inte gå till polisen när de blir utsatta för brott. De här människorna lever i Sverige men helt utanför samhället. Vi måste göra någonting för dem.

Jag hade önskat att de borgerliga partierna på samma sätt hade tagit tag i Moderaterna när de sade nej. Det gjorde man tyvärr inte. I dag har vi upplevt Moderaterna fortsatt säga just nej.

Herr talman! Låt mig säga några ord om Moderaterna. I EU-debatten – en sådan har vi ju lite då och då – beskylls vi som är kritiska till Sveriges EU-medlemskap för att aldrig ha några alternativ. Men hur många alternativ vi än presenterar säger man bara: Ni är ju mot allt.

En gång fick jag till och med en knapp med texten ”Nej till allt” – en lite tokrolig knapp. Jag har försökt leta fram den, för i dag hade jag velat ge knappen med texten ”Nej till allt” till Tobias Billström. Moderaterna är nämligen det parti som inte på något sätt har sagt vad man vill göra för de människor som lever under nämnda vidriga förhållanden i Sverige. Alla andra partier, till och med Socialdemokraterna nu på grund av vårt samarbete, har en lösning, en möjlighet till upprättelse för de här människorna – så här gör vi.

Men Moderaterna säger bara nej. De sade nej till nollställning. Nu säger de nej till ny prövning för de här människorna. Varför säger de nej till ny prövning? Det är ju lite spännande. De säger nej därför att det inte går att räkna de här människorna. Det saknas rimliga uppskattningar, står det i Moderaternas reservation. Jaha, det finns alltså människor – det erkänner ni också – som lever gömda i Sverige. Men eftersom vi inte kan räkna allihop just därför att de lever gömda utanför samhället ska vi inte göra någonting för dem.

Man säger att lagen blir så luddig. Ja, säger jag, jag ger er rätt i det. Vi föreslog därför en amnesti som var betydligt mindre luddig och som inte innebar en lika ingående prövning utan en prövning där det på ett tydligare sätt klargjordes vilka som skulle få stanna och vilka som inte skulle få stanna. Också det sade ni nej till. Ni är mot nollställning därför att en sådan är för tydlig och mot lagen därför att den är för luddig. Vad vill ni då ha? Ja, svaret är: Ingenting alls. Eller också säger ni att de som har fått arbete kan få stanna.

Vi vill också pröva möjligheten till arbetskraftsinvandring och har haft en väldigt öppen inställning där och funderat på om det finns möjligheter för människor som fått jobb att få stanna. Vi tittar närmare på det.

Men, hallå, hur blir det för den här gruppen? Om man är gömd och lever gömd i Sverige, hur många F-skattsedlar tror ni att man då kan få för att få starta ett företag i Sverige? Rätt svar: Inga.

Hur många anställningsintervjuer tror ni att man får gå på om man lever gömd i Sverige och inte har ett personnummer och vistas här illegalt? Rätt svar: Inga.

Som gömd kan man inte få jobb i Sverige, åtminstone inte legala jobb. Det är alltså en helt utesluten möjlighet för de människor som lever här illegalt och har över huvud taget inte med den här debatten att göra. Det här är inte en möjlighet för de människor som lever under nämnda vidriga förhållanden och som ni nu säger nej till vad gäller en ny prövning.

Till Moderaterna säger jag alltså: Er linje är nej till allt. Vår linje är att de här människorna ska ges en chans, en möjlighet, att bygga ett tryggt liv i Sverige.

Slutligen, herr talman: Jag skäms över svensk flyktingpolitik men är stolt över att vi har lyckats förändra den. Jag är stolt över svenskarna. I en opinionsundersökning om det vi i dag ska rösta om säger tre av fyra svenskar att de tycker att det beslut som vi ska fatta i dag är bra. Tre av fyra av Moderaternas väljare säger också att det beslut som vi i dag ska fatta är bra. Bara 20 % av de egna väljarna tycker att Moderaternas beslut är bra. Tre av fyra svenskar tycker alltså att det är bra att de gömda flyktingarna får en ny prövning.

Det humanistiska Sverige har rest sig upp och sagt att människor inte ska leva på det här sättet i Sverige. Man ska få en ny chans. Äntligen följer nu det politiska Sverige efter.

Därför, herr talman, vill jag i första hand yrka bifall till reservation 6 som innebär ett nollställningsbeslut. Men om den reservationen faller kommer Miljöpartiet i slutvoteringen att rösta för den motion som lagts fram med bland annat Peter Eriksson som undertecknare därför att den motionen innebär en möjlighet till upprättelse och en lag som åtminstone betyder att de flesta av de gömda barnen och barnfamiljerna får stanna i Sverige.

*Ny prövning av
avvisnings- och
utvisningsbeslut*

Anf. 55 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är så många stora ord från Gustav Fridolin att man snart undrar när ballongen ska spricka.

Först och främst är det ganska relevant att också till Gustav Fridolin och hans parti ställa de frågor som jag ställt till Barbro Holmberg:

1. Vad för slags rekvisit är ”lång tid”, och hur ska det egentligen tillämpas? Kan du vara vänlig och precisera det? Jag tror att inte bara jag, kammaren och alla som lyssnar på den här debatten utan också Migrationsverkets tjänstemän skulle vara mycket tacksamma om de fick lite handledning där. Hur ska man kunna tillämpa ett rekvisit som är så oprecist och så oklart?
2. Hur ser du på kraven vad gäller bevisföringen? Detta är extra intressant eftersom du själv har pekat på problemen för dem som är gömda när det gäller att just plocka fram bevis som visar att de har varit gömda eller att de över huvud taget har varit i Sverige under den period som de anser sig ha varit gömda. Om du kunde utveckla också detta tror jag att vi skulle sätta stort värde på det. Det är nämligen ett grundläggande krav för att den här ordningen ska fungera.
3. Kunde du också laborera lite grann med frågan om ”humanitärt angeläget”, något som flera talare varit inne på men som ingen representant för majoritetspartierna tycks vara särskilt intresserad av att precisera?

Vad är alltså ”humanitärt angeläget” och vad, Gustav Fridolin, mer exakt skiljer ”humanitärt angeläget” från de humanitära skäl som du själv från den talarstol där du just nu står dömd ut i debatten den 14 september? Vad är det som gör ”humanitärt angeläget” mer specifikt? Vad är det som gör det till ett mer rättssäkert begrepp än begreppet ”humanitära skäl”?

Avslutningsvis vill jag säga: Du måste ha haft lite ideologiskt vax i öronen när jag drog diskussionen om vad som egentligen ska gälla för arbetskraftsinvandring kontra den problematik med asylsökande som vi nu står inför. De människor som har verkställighetshinder, Gustav Fridolin, är inte gömda, och det är en stor grupp. De skulle kunna gå direkt in, inte minst eftersom de ofta har ett arbete, och platsa i den kö som jag beskrev.

Du har alltså mina tre frågor om lång tid, om bevisföringen och om detta med ”humanitärt angeläget”.

Anf. 56 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Tobias Billström svarade över huvud taget inte på den fråga som jag tyckte var ganska tydlig: Vad vill ni göra för de här människorna? Jo, han sade i och för sig att om det är verkställighetshinder ska de få jobba. Det är jättebra. Det finns också med i den överenskommelse vi har med regeringen. Om det är ett formellt verkställighetshinder ska man få fortsätta att arbeta i Sverige. Vi håller nu på att göra den ändringen i utlänningsförordningen. Det är jättebra att du lyfter fram det. Men du sade ingenting om hur vi ska göra med de människor som tvingas leva gömda i Sverige. Du svarade alltså inte på min fråga. Man kan tycka att jag inte ska behöva svara på dina frågor, men jag är inte den tjuriga typen, så jag ska försöka svara på dem.

Fråga 1: Vad är lång tid? Lång tid är inte ett helt precist begrepp. I förarbetena definieras det som några år, men man pekar också på att för ett litet barn som levtt det mesta av sin tid i Sverige kan lång tid vara en kortare tid än för ett äldre barn som kanske fortfarande har någon stark anknytning till sitt gamla hemland. Därför kommer det att bli en prövning av vad lång tid är i varje enskilt fall. Det har välkomnats av bland annat Rädda Barnen, som säger att man välkomnar att den prövning av verkställighetshinder som aviseras i lagförslaget i stor utsträckning kommer att ta hänsyn till barns förhållanden. Vi hade önskat att det var mera precist, vi hade önskat att det var nollställning. Men det röstade Moderaterna ned tillsammans med Socialdemokraterna.

Fråga 2: Bevisprövningen. Har vi någon gång i riksdagen när vi haft en fråga om att stifta en lag bestämt hur myndigheten eller domstolen ska sköta bevisprövningen? Eller är det en fråga som ligger på domstolen eller myndigheten? Bevisprövningen ligger på domstolen och myndigheten. Det är väldigt konstigt att diskutera Konsumkvitton i riksdagens talarstol.

Fråga 3: Vad är "humanitärt angeläget"? Humanitära skäl har det problemet att det har blivit en praxisförskjutning. Medan de apatiska barnen fick möjlighet att stanna för några år sedan har det nu blivit så hård praxis att man inte längre låter människor stanna under det förbehållet. Därför introducerar vi ett nytt begrepp som gäller fram till den 31 mars: humanitärt angeläget. I förarbetena stod det att detta syftar till att ge en vidare tolkning, att den gamla praxisen ska gälla och att detta framför allt handlar om att samhällets tidigare intresse av en reglerad invandring inte längre väger lika tungt. Så tydliga skrivningar har jag sällan sett i utlänningslagssammanhang.

Anf. 57 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Så fick vi svaren, eller rättare sagt fick vi ingenting. Barnens förhållanden – ja, då är vi tillbaka på ruta 1, precis på den punkt där Lagrådet riktade sin skarpaste kritik. Det innebär att lika fall kommer att behandlas olika därför att man inte har preciserat vad som egentligen ska vara grunden för bedömningen.

Fråga 2 om bevisprövningen: Jag hade inte väntat mig någon precisering. Vid den utskottsutfrågning som hölls av socialförsäkringsutskottet med generaldirektören för Migrationsverket framgick det klart och tydligt hur komplicerad man redan i dag bedömer att den här frågan kommer att vara. Problemet är, Gustav Fridolin, att ni hänger upp hela bedöm-

ningen på just bevisprövningen. Man måste kunna visa att man de facto har varit gömd. Hur ska man kunna göra det? Du har själv just stått och berättat om alla de problem som uppstår för de personer som befinner sig i den situationen.

Slutligen hann du inte utveckla det, men jag kan inte se att begreppet ”humanitärt angeläget” på någon punkt är klarare och tydligare än det begrepp som mönstrades ut när den nya instans- och processordningen antogs.

Du hade synpunkter på vår syn på de personer som befinner sig i situationer där de är gömda och en bit ifrån samhället. Vår uppfattning är att även de människorna bör kunna ges möjlighet att träda ifrån kön där de är asylsökande och bli arbetskraftsinvandrare. Därmed har vi löst också den problematiken. Detta har vi utvecklat i tre olika motioner, Gustav Fridolin. Har du inte vid något tillfälle sedan maj i år läst de moderata motionerna och studerat innehållet i dem? Jag tror inte du har gjort det. Jag tror också att det är därför du har missförstått. Jag ser att du ser lite konfunderad ut uppe i talarstolen. Ta en extra funderare på det här och utveckla i din replik lite mer vad du tycker är så problematiskt i den moderata politiken. Jag anser inte att vårt förslag är otydligt eller ”okonkret”.

Anf. 58 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om du vet vad det innebär att leva gömd i Sverige, Tobias Billström. Men det innebär till exempel att man är rädd varenda gång det ringer på dörren därför att polisen har beskedet att de ska ut ur landet. Om du av något skäl stöter på en polis, till exempel genom att du söker vård och det upptäcks att du inte finns i datasystemet och det på något sätt går till polisen, blir du utkastad ur Sverige. Hur kan du med de möjligheterna gå till en myndighet och söka om att bli arbetskraftsinvandrare? Eller ska du börja söka jobb först? Hur ska du kunna svara på platsannonser när du är rädd för att bli utvisad därför att du befinner dig här i enlighet med vad myndigheterna klassar som illegalt? Det hänger inte ihop. Ni har ingen lösning för de här människorna. Säg det då, tänk över det, och kanske ni kommer fram till att den här motionen trots allt är ganska bra.

Herr talman! Humanitära skäl frågades det om. Humanitära skäl är fortfarande inte utmöntrade ur lagen, utan de försvinner den 31 mars. Nu inför vi till den 31 mars begreppet humanitärt angeläget där vi direkt i lagparagrafen tydliggör vilka saker man särskilt ska beakta. I lagparagrafen står det: Vid prövningen ska särskilt beaktas om utlänningen varit lång tid i Sverige och om den antingen har varit på sådant sätt att man inte kan avvisas på grund av oroligheter i hemlandet eller det skulle skada barns sociala situation att avvisas till hemlandet. Det är detta som välkomnas av Rädda Barnen. Man välkomnar att den prövning av verkställighetshinder som aviseras i stor utsträckning kommer att ta hänsyn till barns förhållanden.

Herr talman! Jag konstaterar att Tobias Billström i sitt inledningsanförande talade om att vänsterkartellen, som han så käckt kallade den, har en oförmåga att styra Sverige. Jag konstaterar att vi efter budgetförhandlingarna med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet nu kan presentera en motion som leder till att många människor ges möjlighet till en upp-

rättelse. Flyktingpolitiken i det borgerliga lägret ger vid handen att Kristdemokraternas Stefan Attefall kallar det Folkpartiet håller på med i flyktingpolitiken, där man blandar in Frankrike, för kommandopolitik. De tre andra borgerliga partierna beskyller Moderaterna och säger att det är skamligt och hutlöst när man inte hittar en lösning för de här människorna.

Ni har nog större problem att enas om någonting i flyktingpolitiken än vi som nu visar på en möjlighet till upprättelse för de här människorna.

Anf. 59 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Återigen har migrationsminister Barbro Holmberg stått här i kammaren och hävdad att Sverige har en bra flyktingpolitik. Det är enastående konstigt med tanke på att riksdagen så sent som i september, i anslutning till debatten den 14 september, beslutade att vi ska ha en helt annan instans- och processordning och alltså underkände den gamla flyktingpolitiken. Men det är väl ingen tvekan om att Socialdemokraterna dras baklänges in i framtiden i migrationsfrågor.

Barbro Holmberg räknade för övrigt själv upp i sitt anförande de förändringar som kommer att införas. Då är det underligt att hävda att allt har varit bra, allt är bra och att allt kommer att bli bra nu igen. Mycket underligt, tycker jag.

Dagens debatt utgör slutpunkten för ett cyniskt apspel, tycker jag. Det började redan före debatten i september vid nattliga överläggningar mellan regeringen och samarbetspartierna Vänstern och Miljöpartiet. Det är knappast någon som helst tvekan om att det är den socialdemokratiska regeringen och dess stödpartier som bär ansvaret för dagens situation i asyl-, flykting- och migrationspolitiken i stort. Man har haft makten i tio år. Man har under de två senaste mandatperioderna förlitat sig på en och samma budgetmajoritet där regeringen haft stöd av Vänstern och Miljöpartiet för att få igenom sin politik. Sakta, sakta har det nu börjat ändras lite grann, men inte tillräckligt. Insikten har inte nått Regeringskansliet. I stället är det makten som gäller, herr talman, makten och inte de enskilda människor som drabbas av olyckliga beslut eller brist på beslut eller brist på kraft och förmåga att se vad som gäller i verkligheten. I stället har man varit inlåst i ett tekniskt byråkratiskt system när det gäller migrationspolitiken.

Vänstern och Miljöpartiet bär naturligtvis också ett tungt ansvar för den här politiken. Varför ultimatum under årets budgetförhandlingar? Varför inte förra året eller året innan och varför inte redan under förra mandatperioden? Det har ju inte varit okänt att man från de partierna redan då tyckte att vi skulle ha en annan asyl- och migrationspolitik. Nej, i stället satte man makten före, makten att ha inflytande över andra frågor, makten att få vara delaktig i regeringsarbetet, om än inte sitta i regeringen. Därför lämnade man de enskilda människorna i sticket.

Men nu när vi är i nära anslutning till ett val ställer man ett ultimatum som man vet att Socialdemokraterna har svårt att backa ifrån. Sedan säger man att man har vunnit stort. Visserligen är det beslut som fattas här i dag ett steg i rätt riktning, men det kommer ju alldeles för sent.

När det gäller diskussionen om humanitärt angeläget och humanitära skäl hoppas jag verkligen att det nya begreppet ”humanitärt angeläget” –

som är luddigt – innebär att till exempel statslösa palestinier med automatik kommer att kunna få stanna. Praxisen när det gäller humanitära skäl har ju inte omfattat dem, andra statslösa eller flyktingar från Iran. I dag skickar man tillbaka dem till Iran och säger att om de bara inte berättar att de är homosexuella eller inte berättar det ena eller det andra är det inte farligt att åka tillbaka dit. Då blir man kanske inte stenad, satt i fängelse eller utsatt för den förskräckliga mullaregimens terror i sitt hemland.

Det har varit många olika argument i den här debatten, men för mig är det obegripligt att man kan hävda att det är orättvist mot dem som redan har åkt härifrån att fatta ett nytt beslut i dag. Så det är alltså bättre att man inte ändrar sig? Är det bättre att man låter ett dåligt beslut fortsätta att vara ett dåligt beslut för fler bara för att det är rättvist? Den typen av argument är ju rena bolsjevismen, att det är bättre att alla har det dåligt än att vi rättar till det för några. Jag begriper mig inte på det argumentet.

Herr talman! För egen del röstade jag med minoriteten i september för en amnesti, även om jag inte tyckte att det var ett perfekt och bra förslag, men resultatet av det förslaget var betydligt bättre än resultatet av ett avslag. Därför kommer också resultatet av dagens beslut att vara bättre än att avslå förslaget.

Även dagens majoritetsförslag är dock illa förberett. Det har inte beretts i den ordning som man kan förvänta sig. Det hade varit mycket bättre med en proposition från regeringen som man hade kunnat hantera i vanlig ordning i stället för att ha en ihopslängd motion från en kompromiss som träffades en mörk natt att behandla.

Vi ledamöter i den här kammaren måste faktiskt i första hand se till människorna och inte till principerna. Vi måste se individen, och vi måste våga ge människor makt – verklig *empowerment* – och inflytande. Mauricio Rojas var inne på detta tidigare när han talade en hel del om vikten av att låta de människor som har invandrat hit få makt över sina egna liv. Jag håller med om att det är alldeles avgörande om vi ska kunna ha en vettig migrationspolitik i Sverige att vi låter människor arbeta och försörja sig, att det blir en rättighet och en skyldighet att arbeta, att arbetslinjen återigen ska gälla såväl svenskar som invandrare. Det tycker jag är alldeles självklart och naturligt.

Herr talman! Det svenska asylsystemet har orsakat enorm skada för många människor. Barbro Holmberg tycker fortfarande att systemet har varit bra. Även om jag kan instämma i en hel del av kritiken i den moderata reservationen kommer jag i dag att rösta för Folkpartiets förslag som jag tycker ligger min åsikt närmast. Men även det förslaget saknar vissa delar. Till exempel finns inte den delen med som fanns med i en alliansreservation i samband med den förra debatten om arbetskraftsinvandring.

Jag tycker att det är alldeles självklart att man i dag skulle ha tagit hänsyn till möjligheten att ge en stor grupp människor av de gömda att få uppehållstillstånd på grund av att de kan få ett arbete. Gustav Fridolin har fel i att det inte är många som arbetar. Det är faktiskt en majoritet av de gömda – förutom barnen och de sjuka – som har någon form av arbete, men i den svarta sektorn. Det är klart att man då inte kan ha F-skattsedel och inte kan betala skatt och sociala avgifter.

Om jag anställer en gömd tandläkare hos mig i min praktik har jag inga möjligheter att göra rätt för det på något som helst sätt. Men detta

pågår här och där ute i samhället. Jag har träffat många gömda asylsökande som har flera jobb. De måste ha tre fyra jobb eftersom de får så dåligt betalt, inte omfattas av några sociala system och utnyttjas på olika sätt. Det här borde vi komma ifrån. Det är skamligt att man har en stor grupp människor i en särskild sektor som inte omfattas av de sociala systemen.

Vi i Sverige skulle kunna tillgodogöra oss nyttan och kunskapen. Många av dessa människor har en bra utbildning. De är högutbildade akademiker eller har en bra yrkesutbildning. De skulle faktiskt kunna göra stor nytta i det svenska samhället. Alltså: Automatiskt uppehållstillstånd för dem som har eller skulle kunna få ett arbete.

Kalle Larsson inledde med kristallnatten, och det var jättebra. Den får absolut inte upprepas. Det som hände var förfärligt. Det var många flyktingar i rörelse, och människor avrättades huller om buller. Det var miljontals människor som led under naziregimen.

Men sedan kom Kalle Larsson raskt in på att han ville ha en annan världsordning under förespegling av att en sådan skulle minska flyktingströmmarna. Men Kalle Larssons världsordning torde väl vara den kommunistiska världsordningen. Inget politiskt system någonstans i världen har skapat så mycket lidande och så stora flyktingströmmar som skulle ha varit ännu större om människor hade kunnat fly. Man blev ju skjuten vid gränsen utan rättgång bara för att man försökte lämna sitt eget land. Det bestraffades genast med döden. Gränsvakterna öppnade eld.

Herr talman! Dessvärre finns det fortfarande länder med kommunistiska regimer, Kina, Kuba, Vietnam, Nordkorea och ett antal andra länder. Många människor flyr därifrån, men alla kan inte göra det. Och det är den världsordningen som Kalle Larsson vill ha. Men bevara oss väl för det.

Allra sist har jag ändå en förhoppning om att den här debatten i någon mån – liksom den förra debatten den 14 september – innebär en startpunkt för ett nytt förhållningssätt i Sveriges riksdag till migration och asylpolitik och att regeringen, även om den hittills har släpats baklänges in i framtiden, ändå så småningom kommer att inse att migration är en tillgång och inte ett problem.

Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Tack, Göran Lindblad, för ett i vissa stycken väl genomtänkt anförande. Jag vill gärna understryka det som Göran Lindblad säger, att många av de människor som lever gömda har ett eller flera arbeten och utnyttjas mycket hårt på den svarta arbetsmarkanden eftersom de inte har några rättigheter eller möjligheter. Det är också därför som flera fackliga organisationer har slutit upp bakom kravet på en amnesti, en nollställning för dessa människor.

Det jag sade i mitt anförande var att det nog är väldigt svårt för de människor som lever gömda att peka på möjligheten till arbetskraftsinvandring. Om de söker upp en myndighet kommer de rimligen att avvisas från Sverige. Därför behövs det en ny lagstiftning, och det vet jag ju att också Göran Lindblad omhuldar. Men den moderata partilinjen erbjuder inga möjligheter för dessa människor. Jag gissar också att det är därför som Göran Lindblad inte kommer att rösta med den moderata partilinjen i dag.

Herr talman! Låt mig också konstatera att vi har en moderat i talarstolen som beskyller den moderata argumentationen för bolsjevism, och det kan man ju hålla med om. Men sedan kritiserar han Miljöpartiet för att inte driva frågan tillräckligt hårt eller tillräckligt tidigt i budgetförhandlingarna. Det kan finnas en viss dubbelhet där.

I den förra budgetförhandlingen lyckades vi få igenom att Utlänningsnämnden antligen skulle läggas ned. Det var, som Göran Lindblad också underströk, en viktig seger för rättssäkerheten i landet. Budgetförhandlingarna slutade med att det blev möjligt till upprättelse för många av de människor som har misshandlats i det dåligt fungerande asylsystemet som nu läggs ned.

Jag tycker att det finns anledning att vara stolt över dessa två resultat av budgetförhandlingarna, även om det skulle ha krävts väldigt mycket mer för att man skulle kunna vara nöjd. Så länge människor avvisas från Sverige till länder där de lever med risk för förföljelse, med risk för att bli stenade, där de lever i misär så kommer jag inte att vara nöjd. Men det är två tydliga framsteg som har kommit ut av vårt samarbete.

Anf. 61 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Då vill jag fråga Gustav Fridolin om han är beredd att medverka till att vi får en öppen arbetskraftsinvandring. Är Miljöpartiet berett att driva den linjen?

Jag vet att Kalle Larsson och jag hade en diskussion om det i september, och då hänvisade han bara till utredningen. Men den byråkratiska hållningen kanske inte Gustav Fridolin har. Så jag hoppas på ett samarbete när det gäller en medverkan till arbetskraftsinvandring och det så fort som möjligt. Det skulle också kunna innebära en lösning för de gömda som möjligen inte omfattas av de tillfälliga asylregler som riksdagen nu kommer att besluta om i dag. Det kan finnas ett antal som då skulle kunna söka uppehållstillstånd som arbetskraftsinvandrare.

Många asylsökande arbetar på sådana arbetsplatser att de skulle kunna få jobben omvandlade till legala arbeten över en natt, om de hade möjlighet att få uppehållstillstånd. Det är den ena biten.

Jag ska ge Gustav Fridolin en chans att svara. Han hävdar att i förra årets budgetförhandling fick man igenom detta om Utlänningsnämnden. Men vad gjorde ni året innan och hela förra mandatperioden? Varför har inte samarbetspartierna, om ni nu inte varit så kraftigt drivande i den här frågan i annat än retoriken, gjort någonting i de förhandlingar som ni har haft med er koalitionspartner Socialdemokraterna?

Anf. 62 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Nu blev det en viss dubbelhet igen här. Tidigare var förslaget som nu läggs fram och som Göran Lindblad i och för sig välkomnar lite dåligt berett, och i nästa andetag ska vi ändra hela migrationspolitiken och öppna upp för arbetskraftsinvandring utan att invänta den utredning som sitter.

Göran Lindblad vet ju mycket väl att anledningen till att denna utredning faktiskt är på plats är just ett samarbete mellan de borgerliga partierna och Miljöpartiet. Det var vi tillsammans som pekade på att Sverige måste bli ett öppnare land både genom en humanare flyktingpolitik – där

har vi tyvärr inte med oss Moderaterna längre – och genom att ge människor möjlighet att arbetskraftsinvandra hit.

Nu sitter en utredning som har i syfte att titta på just legala vägar till arbetskraftsinvandring. Jag hoppas att den kommer med bra lösningar som jag och Göran Lindblad kommer att vara om inte helt nöjda med så åtminstone se som en bra öppning för framtiden.

Herr talman! Sedan gav Göran Lindblad mig en möjlighet att visa på vad vi har gjort. På det flyktingpolitiska området kan vi visa att vi håller på att ersätta en tragisk, rättsosäker ordning där människor har misshandlats i asylsystemet med en rättssäker prövning med full muntlighet i domstolar. Utlänningsnämnden läggs ned den 31 mars.

Vi kan efter dagens beslut också visa på att det samarbete vi har faktiskt leder fram till att människor som levt under de här fruktansvärda förhållandena kan få en chans att stanna, att de flesta gömda barn och barnfamiljer ska få stanna i Sverige. Jag tycker att det är bra.

Jag hade önskat att vi kommit längre. Jag hade önskat att vi hade lyckats ännu mer. Det vet Göran Lindblad. Men argumentationen och kritiken ekar ju lite ihåligt när den kommer från en riksdagsledamot som är i opposition mot sitt eget parti som inget vill göra för de gömda människorna, från ett parti som inte har *ett* förslag om hur de här människorna ska få en möjlighet till upprättelse i Sverige och från en företrädare för en allians som har så olika uppfattningar i de här frågorna att man beskyller varandra för kommandopolitik och skamlighet.

Anf. 63 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Redan i början av den förra mandatperioden, alltså för snart fyra år sedan, fattades ett enhälligt beslut i denna riksdag – visserligen drog Socialdemokraterna bakåt redan då – om att ändra instans- och processordningen. Sedan gjorde regeringen ingenting. Man lade fram ett halvdant förslag och gjorde sedan ingenting förrän nu. Jag vet att Gustav Fridolin inte kan svara nu, men för mig är det en gåta varför Miljöpartiet inte drev den här frågan kraftigare i budgetförhandlingarna redan då. Det är för mig fullständigt obegripligt. Därför tycker jag att man använder för stora ord när man säger att man faktiskt har lyckats driva den här frågan på ett så pass bra sätt, även om slutresultatet äntligen tycks kunna bli ganska så hyggligt.

Dessutom gömmer sig Gustav Fridolin bakom en utredning och säger att detta måste utredas färdigt. Det står väl alldeles klart för alla och envar att en öppen arbetskraftsinvandring, som vi har inom hela EU, också skulle kunna omfatta länder utanför EU. Det fungerar ju alldeles utmärkt, så det behöver inte utredas på något särskilt sätt. Det räcker att konstatera att var och en har möjlighet att komma hit och har tre månader på sig att på egen bekostnad bevisa att de kan försörja sig och få ett arbete och får då stanna på samma villkor som EU-medborgare. Enklare kan det faktiskt inte göras.

Anf. 64 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Eftersom jag har för avsikt att bemöta de mer balanse-
rade delarna av Göran Lindblads anförande ska jag fatta mig kort.

Jag ska börja med att säga att Göran Lindblad ska ha en eloge. Han är en av få ledamöter i sitt parti som har civillikage nog att säga att han är

för en generell amnesti, även om han haft invändningar i detaljer, och det har vi väl alla haft i kompromissituationer.

Eftersom jag instämmer i många av de frågor som Gustav Fridolin haft tillfälle att ställa tidigare, ska jag nöja mig med en liten frågesport med Göran Lindblad. Denna frågesport heter: Vilket parti?

Vilket parti var det som tillsammans med Socialdemokraterna såg till att införa transportörsansvar och utökat transportörsansvar?

Vilket parti var det som var det sista att stödja Socialdemokraterna i motståndet mot att införa den nya instans- och processordningen?

Vilket partis huvuddebattör har i dag sagt att myndigheter inte har fattat fel beslut, syftande på den ordning som vi hittills har haft för avgörande av utlänningsärenden?

Vilket parti stödde Socialdemokraterna i nej till apatiska barns rätt att stanna tidigare i våras?

Och vilket parti var det egentligen som tillsammans med Socialdemokraterna sade nej till en flyktingamnesti för några veckor sedan?

Vilket parti? är frågeställningen. Göran Lindblad är än så länge svaret skyldig.

Anf. 65 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Det råder ingen som helst tvekan om att Kalle Larsson vet min inställning när det gäller asyl- och migrationsfrågor i stort. Det råder heller inte någon tvekan om att Kalle Larsson känner till att jag har varit en av de personer som har varit pådrivande i mitt eget parti för att få ändringar till stånd.

Jag vet att mitt parti har gjort en lång resa och kommit betydligt längre i insikt i de här frågorna än regeringspartiet. Vi förordar nu en fri arbetskraftsinvandring. Moderaterna är också ett av de partier som har drivit frågan om en ny instans- och processordning. Det här tycker jag är bra.

Jag tycker att det är alldeles utmärkt att vi nu har ett klimat i riksdagen som gör att alla partier kan enas om att den nya instans- och processordningen kommer att kunna bli någonting bra.

I övrigt tror jag att Kalle Larsson vet svaret på de övriga frågorna.

Anf. 66 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! I sitt anförande frågade Göran Lindblad oss i samarbetspartierna varför vi inte har agerat tidigare. Skälet till det är att vi nu har lyckats få till stånd förbättringar, som vad jag förstår också Göran Lindblad instämmer i är steg i rätt riktning. Det är klart att man alltid kan säga att vi borde ha börjat tidigare och drivit på hårdare. Men det är trots allt värt att notera att våra partiers arbete nu och sedan flera år tillbaka för att förändra regeringens inställning faktiskt har inneburit förändringar.

Man skulle kunna ställa frågan till Göran Lindblad: Varför inledde du inte långt tidigare än vad du gjorde ditt arbete för att förändra Moderata samlingspartiet? Du har ju ännu icke lyckats.

Anf. 67 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Förändringsarbetet inom Moderata samlingspartiet skulle kunna föranleda en egen diskussion. Där har vi faktiskt kommit

väldigt långt. Jag är alldeles övertygad om att utan insatser från ett antal personer hade det sett annorlunda ut i dag än vad det faktiskt gör.

Jag tycker att det är konstigt att Kalle Larsson slår sig för bröstet och säger att man har drivit Socialdemokraterna så långt. Det har faktiskt gått väldigt sakta. Det har varit åtta år – en lång period – av samarbete utan att man vågat ställa ultimatum förrän nu, alldeles före ett nytt val. Jag tycker inte att det är något att yvas över. Vänsterpartiet, liksom Miljöpartiet, borde ha ställt ett ultimatum långt tidigare. I stället har man glatt sig åt att kunna ha inflytande över den ena och den andra frågan. Det, Kalle Larsson, ska man inte vara stolt över.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

6 § Inskränkt skattskyldighet för Right Livelihood Award-stiftelsen

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU2
Inskränkt skattskyldighet för Right Livelihood Award Stiftelsen (prop.
2004/05:139).

Anf. 68 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi har nyss debatterat ett ärende där ett lagförslag kom fram snabbt som ögat, om än med vissa brister. Men ibland går det sakta, rentav i snigelfart.

För exakt ett år sedan fattade skatteutskottet beslutet att ge i uppdrag åt regeringen att se över reglerna när det gäller skattebefrielse för vissa allmännyttiga stiftelser och andra juridiska personer som bedriver allmännyttig verksamhet. I dag pågår fortfarande arbetet med att ta fram direktiven till utredningen.

Herr talman! Självklart har Folkpartiet och övriga partier i alliansen inget emot att Stiftelsen Right Livelihood Award skattebefrias och därmed kan fortsätta att dela ut det så kallade alternativa Nobelpriset i Sverige. Vad vi vänder oss emot är att varje gång frågan om skattebefrielse för en stiftelse kommer upp måste frågan tas upp i riksdagen.

Bedömning av om en stiftelse ska vara skattebefriad måste utgå från objektiva kriterier. Därför är det viktigt att det påbörjade arbetet med att ta fram regler skyndas på. Vi anser, herr talman, att det ska skyndas på rejält så att ett lagförslag kan presenteras för riksdagen innan detta riksmöte, 2005/06, har gått till ända. Det går som sagt att snabba på om bara viljan finns. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 69 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Åhörare och riksdagsledamöter! Den som väntar på något gott väntar som bekant aldrig för länge. Dagens beslut om att föra in Right Livelihood Award-stiftelsen i inkomstskattelagens katalog över allmännyttiga stiftelser som endast ska vara skattskyldiga för inkomster på grund av innehav av fastigheter är ett gott beslut. Jag har väntat länge på det. Jag har engagerat mig i frågan. Jag har interPELLERAT tidigare fi-

nansministern Bosse Ringholm och motionerat i frågan. Beslutet är helt avgörande för att Right Livelihood Award-stiftelsen på lång sikt ska kunna vara kvar i Sverige.

Man har fått vänta länge. I tio år hade Right Livelihood Award-stiftelsen en begäran om att komma in i katalogen liggande hos regeringen som sedan avslogs. Efter det kom det påpekanden från Skatteverket om att de som fick det så kallade alternativa Nobelpriset inte i sig kunde betraktas som allmännyttiga. Därmed skulle det ifrågasättas om hela stiftelsen kunde vara allmännyttig. Right Livelihood Award-stiftelsens ställning som allmännyttig stiftelse enligt de allmänna ändamålskriterierna ifrågasattes. Man fick under flera år leva med en osäkerhet. Därför är det bra att man nu kommer in i katalogen och kan arbeta långsiktigt och tryggt.

Frågan är: Hur är det då med andra stiftelser, som i allmänhetens ögon betraktas som allmännyttiga men som inte har haft möjligheten att komma in i den här katalogen, där skattesubjekten uttryckligen namnges i lagstiftningen? Hur länge ska de som i allmänhetens ögon betraktas som allmännyttiga leva i osäkerhet? Hur länge ska de få vänta?

Jag tycker att det är orimligt att ha ändamålskriterier för vilka stiftelser som ska betraktas som allmännyttiga som andas 50-tal – 1950-tal. Det pratas om att man ska främja nordiskt samarbete. Det naturliga borde väl vara internationellt samarbete? Det pratas om att man ska främja svenskt försvar. Men det naturliga borde väl vara att stiftelser som jobbar med fredsarbete ska betraktas som allmännyttiga? Miljöfrågor saknas helt och hållet. Det är alltså hög tid för en översyn. Det är också hög tid att komma med lagförslag som gör att vi får en mer modern lagstiftning som faktiskt är i linje med vad allmänheten tycker är allmännyttigt och att skattemyndigheten ska kunna bedöma stiftelser efter moderna ändamålskriterier.

Därför behövs en snabb översyn. Som Anne-Marie Ekström sade före mig är det ett år sedan skatteutskottet begärde en sådan översyn, och ännu skriver regeringen på direktiven. Hur länge ska de här stiftelserna få vänta? Jag vet inte. Vad är rimligt? Skatteutskottets majoritet säger att vi inte ska ange några tidsramar. Men vad är då rimligt? Vad anser skatteutskottets majoritet vara en rimlig väntan? Jag tycker att det skulle vara rimligt att man fick ett lagförslag under innevarande mandatperiod, under innevarande riksmöte, och yrkar därför bifall till reservationen.

Anf. 70 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! I utskottet är vi överens i själva saken, att stiftelsen bedriver en sådan allmännyttig verksamhet att den ska vara inskränkt skattskyldig. Precis som tidigare talare har sagt är stiftelselagstiftningen gammalmodig. Katalogsystemet är inte särskilt bra. Det finns också andra frågor som behöver ses över. Det är helt enkelt så att man ska utreda hela stiftelselagstiftningen. Vi har redan gett ett sådant uppdrag till regeringen. Därför finns det ingen anledning att lägga fast några tidsramar.

Jag tycker att det viktigaste är att vi får ett bra och genomarbetat förslag. Vi har tidigare under förmiddagen fått höra hur det är när det går för fort. Det finns många som har synpunkter på det. I det här fallet är det viktigt att vi får en ordentlig utredning, att den remissbehandlas och att

det kommer ett väl genomarbetat svar. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 71 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Vi tycker att det här är ett bra förslag och en bra verksamhet. Det var faktiskt Miljöpartiet som tog initiativet till detta. Stiftelsens ändamål får man ju inte glömma när vi diskuterar detta. Det är bland annat att man ska främja vetenskapen, forskning. Det handlar om undervisning. Det handlar om att bidra till den ekologiska balansen. Detta är oerhört viktigt. Det är också så klart fråga om fred och rättvisa. Några av dem som fått detta pris har senare fått det så kallade riktiga Nobelpriset.

Vi tycker att det här är ett jättebra initiativ så att vi, herr talman, yrkar också bifall till detta förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

7 § Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU3
Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling (prop. 2004/05:164).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

8 § Kontroll av postförsändelser

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU4
Kontroll av postförsändelser (skr. 2005/06:8).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

9 § Granskning av regeringens handläggning av vissa avvísingsärenden m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU2
Granskning av regeringens handläggning av vissa avvísingsärenden m.m.

Anf. 72 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Nu ska vi behandla ett ärende som är ett resultat av konstitutionsutskottets granskningsuppgifter. Det är en särskilt reglerad del

av konstitutionsutskottets arbete som innebär att vi granskar statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Det är en konstitutionell granskning. Det är inte egentligen en politisk granskning utan en konstitutionell granskning – men utförd av politiker. Det är angeläget att säga det, för ibland uppstår det missförstånd. Vissa tror kanske att man gör en rent politisk granskning. I praktiken innebär det att man kan tycka att ett beslut, en åtgärd som regeringen har vidtagit, som man sympatiserar med till det politiska innehållet, ändå kan prickas för att regeringen har gjort på fel sätt. Det kan också vara tvärtom. Ett beslut som man tycker illa om men som ändå har genomförts på ett korrekt sätt kan man inte pricka i KU.

Det här ärendet handlar om avvisning av två egyptier. Det skedde i december 2001, för nästan fyra år sedan. Först, innan jag kommenterar själva KU:s betänkande, vill jag säga att terrorism måste bekämpas. Det är en del i att hävda rättssamhället att bekämpa terrorism. Om människor utsätts för våld, dödas, lemlästas, skadas, är det ett brott mot rättssamhällets principer. Därför är själva terroristbekämpningen en del av rättssamhället. All terrorism är förbjuden. Man får inte använda terrorism ens för ett gott syfte. Även om man har ett syfte som det går att sympatisera med är själva terrorismen förbjuden som handlingslinje.

Dessutom vill jag säga att om nu terroristbekämpning är en del av att hävda rättssamhället måste ju också själva terroristbekämpningen ske inom de ramar som rättssamhället uppställer. Det har ju varit utgångspunkten för konstitutionsutskottets granskning i denna del, att vi just följer de principer, de lagar och regler, som rättssamhället bygger på.

Vad säger då konstitutionsutskottet när man granskar avvisningen av dessa två terrormisstänkta egyptier i december 2001? Ja, i själva grundfrågan, om de misstankar som riktas mot de två männen, gör inte KU någon bedömning. Däremot konstaterar vi att beviskrav som gäller avvisning inte är desamma som för fällande dom i brottmål

Sedan kommer utskottet till fem mycket tydliga slutsatser i det här ärendet, och jag tänkte här mycket kort redovisa de slutsatserna.

Den första punkten gäller frågan om den icke-tortyrgaranti som den svenska regeringen ansåg sig ha fått från den egyptiska regeringen. Här kommer konstitutionsutskottet med mycket tydliga påpekanden. Ett är att det inte fanns någon plan för uppföljning av denna garanti. Dessutom säger vi att vi saknar möjlighet att bedöma om de här två männen faktiskt har utsatts för tortyr eller konventionsstridande behandling. Vi säger att mycket tyder på att så har skett, men vi saknar som utskott kompetens att avgöra om det faktiskt har skett. Vår slutsats är dock mycket tydlig i denna del. Vi säger att oavsett om tortyr har förekommit eller inte så borde garantin inte ha godtagits och lett till att avvisningen verkställdes. Det är den centrala slutsats som konstitutionsutskottet drar i denna del.

Den andra punkten vi granskat gäller händelserna på Bromma flygplats kvällen den 18 december 2001. Det som gäller Säpos, Säkerhetspolisens, roll i detta har redan granskats av riksdagens justitieombudsman. Det är inte KU:s sak att granska myndigheter, men vi noterar att JO har framfört skarp kritik av detta. Även Säpo har, när man har uppträtt inför konstitutionsutskottet, faktiskt instämt i denna kritik. Så får det inte gå till.

Men vår uppgift har varit att granska regeringens roll i detta. Vi har inte kunnat nå fullständig klarhet om regeringens roll i detta. Ett skäl till detta är naturligtvis att för frågan ansvarigt statsråd inte längre finns bland oss – Anna Lindh är död. Ett annat är att det inte har funnits tillfredsställande former för hur man har dokumenterat vad som faktiskt skett. Här är också KU kritiskt och säger att myndighetsutövning mot enskild tydligen måste dokumenteras. Det får inte råda oklarhet i hur man utför myndighetsutövning inom Regeringskansliet.

Den tredje punkten gäller sedan frågan om överklagande av beslutet. Omedelbar verkställighet var möjlig enligt den lagstiftning som gällde vid det tillfället. Det är inte så när den nya lagstiftningen träder i kraft. Vi konstaterar också att regeringens sätt att underrätta om verkställigheten genom rekommenderat brev var korrekt med den lagstiftning som gällde, även om vi påpekar att man därutöver kunde ha informerat på ett snabbare sätt. Man kunde ju faktiskt ha ringt eller på annat sätt gjort beslutet känt för de avvisade eller deras ombud även om man följde det korrekta sättet att skicka det i rekommenderat brev.

Den fjärde punkten gäller uppföljning av garantin. Vi konstaterar att det inte står i överensstämmelse med FN:s speciella tortyrreportörs riktlinjer och ej heller med den praxis som Röda Korset har. Vi konstaterar också att bristen på uppföljning i grunden bygger på brist på planering i förväg av hur uppföljningen skulle ske. Det är den fjärde punkten där vi har en tydlig kritik av vad som har skett.

Den femte punkten, slutligen, gäller relationerna till FN:s tortyrkommitté. Sverige har ju kritiserats av denna för att inte tortyrkommittén har fått den information som har funnits och därmed inte har givits ett fullgott bedömningsunderlag.

Vi konstaterar att Sverige inte bör kunna utsätta sig för kritik från FN:s tortyrkommitté. Det är viktigt att Sverige, som ju driver frågor om att bekämpa tortyr, inte själv utsätter sig för kritik i detta avseende.

Herr talman! När det gäller granskningen av avvisningen av de två egyptierna den 18 december 2001 gör konstitutionsutskottet en noggrann, tydlig och i sina slutsatser mycket bestämd genomgång av vad som har skett, och i de fem punkterna har vi tydligt beskrivit vår ståndpunkt när det gäller vad som skedde och vad som borde ha skett.

Slutligen, herr talman, har vi den andra frågan i det här betänkandet, nämligen hur den svenska regeringen agerat när det gäller den svenske medborgare som var fången på Guantánamobasen på Kuba. Där konstaterar utskottet, till skillnad från i Egyptienärendet, att regeringen gjort vad som varit möjligt för att tillgodose den fängslade svenskens rätt. I det avseendet riktar vi ingen kritik mot regeringen.

Anf. 73 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! KU har åter granskat utvisningen av de två terrormisstänkta egyptierna. Under mellantiden har också JO granskat Säkerhetspolisens ansvar för händelseförloppet. När vi nu kommer tillbaka till de här frågorna gör vi det i ett särskilt betänkande tillsammans med frågan om den av amerikanerna fängslade fången i Guantánamo, och hela Guantánamoprocessen kan därmed också sägas vara berörd.

Jag tycker att det här är en svår fråga. Det gäller inte så mycket frågan om vad regeringen gjort eller inte gjort. Där har KU flyttat fram

positionerna och på ett tydligt sätt redovisat de principer som borde gälla men också behållit en viss ödmjuk respekt inför just frågans svårighetsgrad, och så har också hela granskningen sett ut och gått till. Jag hoppas att vi även fortsatt, till exempel i den här debatten, kan ha det här ganska ödmjuka förhållningssättet till en svår fråga.

Den svåra frågan består naturligtvis dels av att det statsråd som vi ytterst här granskar inte längre är i livet. Det gör att bara av den förfärliga anledningen kan inte sista ordet sägas.

Men svårigheten består kanske framför allt i det som Göran Lennmarker var inne på, nämligen det konfliktområde som vi rör oss med när det gäller terrorfrågan: världens säkerhet i konflikt med den öppenhet som vi alla värderar och den frihet och det skydd för individen som är viktiga i det moderna samhället. Det är just med tanke på den här konflikten som det känns så angeläget att vi ofta och återkommande för resonemang om hur det här ska göras, vad som är rimligt, vad vi kan acceptera och vad som inte accepteras – såväl av dem som agerar för ett mer eller mindre gott syfte som av dem som har att värna de rättsstatliga principerna.

Möjligen är det inte någon auktoritet i frågan, men visst är det väl så att den avslutade tv-serien Kommissionen har nalkats de här frågorna på ett mycket intressant sätt? Jag har bara delvis kunnat följa den, men jag har ändå sett så pass mycket att jag känt igen just frågeställningarna om de värdefulla fri- och rättigheter som vi vill skydda inom ramen för det moderna samhälle som lever efter rättssäkra principer, och hur de också möter sitt motstånd i dem som hotar vår samhällsordning och vår samhällsbild.

Inte heller den frågan är enkel att hantera. När en konflikt har nått sin lösning, som i apartheidsystemets Sydafrika, är det i dag ganska rimligt och möjligt att hylla dem som under tiden för konflikten stämplades som terrorister. Nelson Mandela, som kanske i dag framstår som en av vår tids största statsmän, var ju under en tid av kampen för ANC ledare för det som kallades för Nationens spjut. De aktioner som denna organisation vidtog skulle utan tvekan falla inom ramen för det som vi i dag talar om som terror.

Det här gör att vi ska nalkas och diskutera de här frågorna med stor ödmjukhet och försiktighet. Jag tror att det är lika farligt – serien Kommissionen i tv redovisade detta så väl – med den förenklade *hard line* där man tror på hårda tag som att vara naiv i förhållande till dem som har onda avsikter.

Kanhända får vi på ett annat sätt en illustration i dagens uppror och oro i Frankrike, där förstäderna brinner under natten. Hur ska detta hantteras? Jag skulle vilja se att vi också tar in de nu aktuella frågorna i den stora och viktiga debatten.

Göran Lennmarker har varit inne på de sex områden som vi särskilt kommenterar i vårt betänkande. Jag nöjer mig därför med att säga några ord kring två av dem. Det första gäller den så kallade garantin, de diplomatiska försäkringarna, i fråga om vad Egypten avsåg när de begärde egyptierna utlämnade. Det är en svår och grannlaga fråga. Den rymmer frågan om hur bevisföringen och transparensen ser ut i de anklagelser som riktas mot enskilda människor.

I den mera storskaliga bilden handlar den om hur nationalstater och hela världssamfundet kan välja att samarbeta i sådana här frågor. Jag tror att vi kan vara ganska överens om att även om det finns skäl att diskutera terrorns grundläggande orsaker är vi klara över att det bara är inom ett rättssäkert och stabilt system bland nationalstaterna som vi till slut kan bekämpa dessa hot mot det moderna samhället.

Det innebär inte att jag därmed ansluter mig till linjen av hårda tag. Vi har i dag avskräckande exempel på de förenklingar som tvingas fram. Vi har fallet med Guantánamofängelset. Just nu har vi också anklagelser mot amerikanerna och CIA för att ha eventuella fångelser i Östeuropa, där man utanför rättssystemet försöker hantera problem som man annars inte kan hantera.

Hur skulle Sverige ha förhållit sig när Egypten begärde de två männen utvisade? Jag menar att det finns anledning att säga, som vi gör i KU, att vi inte lättvindigt ska skapa nya system för hur en sådan garanti kan utformas, men vi ska heller inte påstå att vi löser problemet om vi inte tillsammans i världssamfundet och gemensamt mellan nationalstaterna arbetar för hur vi hanterar dessa frågor. I det här fallet var det Sverige som skulle utlämna. Vi kan mycket väl tänka oss det omvända där Sverige skulle vilja begära människor utlämnade till oss. Hur görs detta?

Under den tid som det hela pågick levde vi i perioden efter den 11 september. Det fanns ett slags häpenhet över det som hade skett. Vi hade inte tagit till oss tillräckligt av de erfarenheter som fanns samlade i andra delar av världen. Israel driver ett säkerhetspolitiskt tänkande som på många sätt är förståeligt men blir väldigt bekymmersamt för dem som drabbas. Detsamma gäller USA, som jag nämnde. Vi har också erfarenheter från Indonesien och från andra delar av världen. Vi har konflikten i Kashmir mellan Indien och Pakistan och de följdverkningar som kan uppstå när man även från politiskt håll och från rättsmaskineriets sida vill visa musklerna.

Jag tror att det här är ett arbete som måste fördjupas och utvecklas. Nationalstaterna måste tillsammans finna former för hur det görs. Frågan aktualiserar problematiken kring till exempel garantier mellan stater. Jag tycker därför att KU resonerar kring dessa frågor på ett bra sätt. Problemet måste också ses utifrån perspektivet att vi då faktiskt stod inför en situation som sedan dess blivit ännu mer brännhet. Vi kan från vårt perspektiv ha synpunkter på hur spanjorer och engelsmän hanterat sina terrorhändelser, men vi får akta oss för att teoretisera och hålla det på avstånd, borta från oss.

Det finns anledning att utifrån det granskningsbetänkande som vi nu lagt fram med den kritik som vi riktar mot regeringen och framför allt mot en del av de rutiner som gäller, till exempel hur man dokumenterar det som handlar om ett slags myndighetsutövning mot enskilda, och utifrån mitt perspektiv, summera det hela med att världssamfundet och världens nationer måste samarbeta. Det gäller såväl att motverka terror som att dra undan grunden för terrorhandlingar.

Vidare måste världssamfundet öka insatserna för att arbeta för individens säkerhet. Vi måste också verka för öppenhet och för att värna de mänskliga rättigheterna samt motverka tortyr. Dessutom måste varje inskränkning av den personliga integriteten, i varje situation, övervägas

mycket grundligt. Det är även skäligt att hävda att anklagelser som riktas mot personer måste kunna prövas under rimliga rättssäkra förhållanden.

Herr talman! Jag skulle vilja avsluta med det som Laila Freivalds sade vid en av våra utfrågningar när det gäller vår syn på detta. Hon sade att den har betydelse för utgången, och den kommer att ha betydelse även i fortsättningen för hur världen ska bedriva kampen mot terrorism. Där är Sverige djupt engagerat inom ramen för internationell rätt och mänskliga rättigheter. Där måste vi finnas med. Vi måste vara stabila. Vi ska inte tro på de enkla lösningarna och på enskilda nationalstaters förslag till lösningar men inte heller vara naiva i fråga om de hot som vi utsätts för. Därför har detta granskningsbetänkande från KU ytterligare fördjupat om än inte slutgiltigt löst en del av frågorna.

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

Anf. 74 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det här är historien om ett rättsövergrepp. Det är historien om hur Mohammed El Zary och Ahmed Agiza den 18 december 2001 under brutala och förnedrande former avvisades från Sverige till Egypten. Det är historien om hur regeringen lät sig bevekaskas och på mycket tveksamma och lösa grunder godta en garanti, diplomatiska försäkringar, om att de två männen inte skulle utsättas för tortyr vid hemkomsten till Egypten. Det är historien om hur regeringen underlåtit att med kraft, engagemang och frenesi undersöka om garantin verkligen efterlevdes sedan männen kom till Egypten. Det är historien om hur den svenska regeringen dragit på sig tydlig och kraftig kritik från FN:s kommitté mot tortyr för att regeringen inte lämnat in de upplysningar och det underlag till kommittén som den velat ha. Det är kort sagt en förskräcklig och pinsam historia för Sverige och för den svenska regeringen. Det är en skamfläck för en demokratisk rättsstat.

Fru talman! Egyptenavvisningen har granskats av en rad olika instanser och organ. Den har granskats av polisen, åklagaren, Justitieombudsmannen. I dag lägger konstitutionsutskottet fram sin granskning av vad de ytterst ansvariga i regeringen gjort respektive inte gjort i det här fallet. Det är den yttersta bedömningen som KU i dag lägger fram.

Av det som KU kunnat konstatera kan vi se att det finns kritik att rikta på en rad punkter. Det handlar för det första om den så kallade anti-tortyrgarantin, de diplomatiska försäkringarna. Förbudet mot att utvisa människor till länder som praktiserar tortyr, eller där människor kan utsättas för tortyr, är absolut. Lägg märke till att det avgörande är om det finns *risk för* att människor utsätts för tortyr. Det är den bedömningen som ska göras. Ändå utvisades männen till ett land där det med alla rimliga mått mätt fanns skäl att anta att de skulle kunna utsättas för tortyr. Konstitutionsutskottet påpekar också mycket tydligt i sitt yttrande att garantin inte borde ha godtagits, och därför skulle männen inte heller ha avvisats till Egypten.

Det handlar för det andra om de spektakulära händelserna på Bromma flygplats. Konstitutionsutskottet konstaterar att det inte går att nå fullständig klarhet om vem som visste vad, vem som hade vilka upplysningar och exakt vilka som deltog i olika beslut.

Justitieombudsmannen har från sina utgångspunkter granskat och konstaterat att mycket tydde på att regeringen och det ansvariga statsrå-

det var informerade och delaktiga i beslutet att ett amerikanskt plan skulle användas på Bromma flygplats.

Utskottet konstaterar att det finns ett allvarligt problem med att granska den här frågan. Säpo har haft underlag. De har haft dagboksanteckningar. De har kunnat peka på vad som har sagts och gjorts utifrån deras perspektiv i olika sammanhang. Men ansvariga statsråd, ministrar, statssekreterare och regeringstjänstemän i övrigt har inte sett till att den dokumentationen har funnits i Regeringskansliet. Detta är naturligtvis en väldigt allvarlig brist. Det är allvarligt därför att vi i konstitutionsutskottet har svårt att avgöra vad som egentligen har förevarit, att vara riktigt säkra på det. Men det är också allvarligt ur en allmän rättssäkerhetssynpunkt, att det kan gå till så här i en rättsstat som Sverige. Det är allvarligt att myndighetsutövning mot enskild – det är en väldigt allvarlig fråga – som har drabbat de här männen kan fortgå utan att det finns ordentlig dokumentation gjord av dem som faktiskt ska vara med och fatta besluten.

Det handlar för det tredje om uppföljningen av garantin. Utskottet konstaterar att den står i strid med de rekommendationer som FN:s specialrapportör mot tortyr har utfärdat. Detta står i strid med den praxis som Röda Korset har levererat under de senaste åren. Ett exempel är att Ahmed Agiza inte fick besök från den svenska ambassadören förrän först en månad efter det att han hade avvisats från Sverige till Egypten. Det handlar också om regeringens agerande i förhållande till FN:s kommitté mot tortyr. Regeringen har dragit på sig mycket kraftig kritik från kommittén därför att regeringen, enligt kommitténs uppfattning, inte har lämnat de upplysningar och de underlag som krävs för att kommittén ska kunna göra en ordentlig granskning av det här fallet.

Fru talman! Terrorism är en allvarlig och alltmer utbredd del av människors vardag. Terrorismen slår blint. Den slår hänsynslöst, och den undgår ingen.

Min syster, Johanna, bor och jobbar i London, en stad som under sommaren drabbades kraftigt av ett antal terrorattacker med många dödade och skadade till följd. Hon berättade om en stad i djup chock, i djup sorg, där många människor kände oro, otrygghet och rädsla inför vad som komma skulle. Själv påverkades hon inte mer än att hon fick genomgå mer av säkerhetskontroller. Det blev tuffare kontroller. Och hon påverkades på det sättet att det var svårare och besvärligare att ta sig med kollektivtrafik till jobbet. Det är klart att det inte på något sätt går att mäta mot hur de människor som miste sina anhöriga i de här terrorattackerna upplever situationen och vilka känslor de har.

Terrorism kan förklaras, men terrorism kan aldrig ursäktas. Kampen mot terrorismen måste därför vara hård, obehaglig och kompromisslös. Men den måste ske under rättssäkra former. En del som har följt den här debatten, både i dag och tidigare, funderar kanske över: Var det rätt att avvisa de här två egyptierna till sitt hemland Egypten? Konstitutionsutskottet har, som flera talare tidigare har pekat på, inte tagit ställning i den frågan. Det har inte ankommit på oss att göra det. Ändå är frågan förstås intressant. Men poängen är att detta, alldeles oavsett om det var rätt eller inte i sakfrågan, måste ske under former som är förenliga med rättsstatens principer, och så har inte skett i detta fall.

Fru talman! Det som utmärker en demokratisk rättsstat är inte att förskräckliga händelser och förskräckliga saker inte inträffar. Fallet med Ahmed Agiza och Mohammed El Zary är ett exempel på det. Men det som utmärker en demokratisk rättsstat är att de ansvariga ställs till svars. Jag är därför glad över att konstitutionsutskottet i dag presenterar ett betänkande som visar att utskottet har tagit uppgiften att ställa de ansvariga till svars på fullt allvar. Jag är också glad över att ett enigt utskott på ett antal punkter har riktat kraftig kritik och ger regeringen en kraftig reprimand för brister och fel som har begåtts under den här processen. Jag är mycket glad över att vi har ett enigt betänkande på den punkten.

Det här måste naturligtvis också leda till eftertanke och efterrättelse hos regeringen. För, fru talman, det som har inträffat, det övergrepp som Mohammed El Zary och Ahmed Agiza har råkat ut för, får aldrig inträffa igen.

Anf. 75 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Jag begärde repliken när Tobias Krantz 1 talade. Sedan har vi hört Tobias Krantz 2 och Tobias Krantz 3. Möjligen skulle jag vilja förändra min replik på det sättet att jag frågar hur de här sakerna hänger ihop.

Du började väldigt kategoriskt och talade om hur orimligt allt detta var. Sedan gick du över till Tobias Krantz och talade om hur hemskt det var i England och hur viktigt det var att bekämpa terrorismen. Sedan, i punkt tre, landade du till slut i KU:s betänkande.

Det är precis det här som är så svårt. Det som möjligen skiljer Tobias Krantz från mig är att jag säger att det här är en svår fråga, men Tobias Krantz 1 tyckte att det var en enkel fråga, för regeringen hade gjort fel.

Jag menar att vi nu måste fortsätta med den samtalsnivå som vi i varje fall i huvudsak hade i utskottet när vi diskuterade de här svåra frågorna. Vad gör vi när terrorismen visar sitt fula tryne? Jo, vi har anledning att diskutera de politiska förhållanden som råder i olika länder. Men här hade vi ett läge där ett land begärde två män utvisade. Det är ett land, inte vilket som helst, med dåligt renommé på en hel del områden men som också är bränt både tidigare och senare av just terrordåd. Finns det då inte skäl för Tobias Krantz att ändå med någon sorts intellektuell respons diskutera de svårigheter som det här rymmer? Vad skulle Sverige ha gjort? Hur skulle vi förhålla oss till Egypten? Hur vill vi att det här samarbetet ska se ut framöver? Är inte det mer relevant när vi nu diskuterar den här allvarliga frågan och det öde som har drabbat de här männen och familjerna än att tala om att det är så förfärligt enkelt?

Anf. 76 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag måste säga att det var ett egendomligt inlägg från Pär Axel Sahlberg.

Kampen mot terrorismen måste naturligtvis föras kraftfullt. Den måste föras med full kraft. Men detta måste ske inom ramen för de principer som rättsstaten anger. Jag tycker att jag i det anförande som jag höll redovisade enligt vilka principer det bör ske och att det måste ske på ett rättssäkert och rättstryggt sätt.

Det är bra att komplicera och problematisera saker, men problematiseringen får inte leda så långt att man inte tydligt och klart vågar stå upp

för vissa ståndpunkter om hur kampen mot terrorismen ska gå till och enligt vilka principer den ska ske. Det är det som jag tycker är problemet med Pär Axel Sahlbergs resonemang. Allting blir så komplicerat att man inte vågar se ens det enkla och det självklara.

Det självklara här är naturligtvis att den här avvisningen inte skulle ha skett på sådant sätt som skedde på Bromma. Det trodde jag att vi var överens om. Det står ju, enligt, i betänkandet att detta skedde på ett oacceptabelt sätt. De uppgifter som har kommit fram är naturligtvis helt oacceptabla. Människor drogades ned och fick huvor över huvudet och avvisades på så sätt från Sverige. Det var naturligtvis ett rättsövergrepp när den här avvisningen skedde på det här sättet. Vi kan inte komma ifrån det och säga att det är något annat än ett rättsövergrepp. Vi måste också våga tala klarspråk och vara tydliga på de punkter där vi kan vara tydliga. Vi får inte tro att allting är så komplicerat att vi inte ens vågar se det mest självklara. Vi måste våga vara tydliga på de punkter där vi kan vara tydliga.

Anf. 77 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Nu hör vi den lite mer nyanserade debatten. Det är möjligt att vi, om vi får hålla på här en stund, kan föra mer resonemang om det här. Från talarstolen sade Tobias Krantz alldeles nyss att avvisningen inte skulle ha skett, och det har vi diskuterat i utskottet. Vad fanns det för alternativ? Hur hanterar vi den här typen av frågor? Nu avgränsar Tobias Krantz det till *hur* det skedde och den situation där Säkerhetspolisen sannolikt tappade kontrollen ute på Bromma. Det är en situation som ur alla synpunkter, som också JO anger, är oacceptabel, men det är Säpos ansvarsområde. Vi granskar regeringen, och där har Tobias Krantz alldeles rätt i att vi inte, till slut, kunde utreda hur saker och ting var.

Personligen är jag alldeles övertygad om med den bild jag har av Anna Lindh att om hon hade fått klart för sig att det var ett amerikanskt plan med CIA-agenter, eller vilka det nu var, som stod där ute hade hon aldrig gett klartecken för det. Men om det kan vi till slut inte veta.

Det är den känsliga frågan och det som vi behöver resonera om på ett annat sätt än vad Tobias Krantz har gjort. Hur gör vi i sådana här situationer? Hur samarbetar vi med till exempel i det här fallet Egypten? Vi har en lång rad andra fall vi också skulle kunna tala om. Men just nu handlar det om det här fallet.

Min linje är inte att vi till slut tycker att det är så komplicerat att vi kan ha någon åsikt alls. Det måste faktiskt resoneras om utifrån rättsstatliga principer men också utifrån den situation vi har.

Här har väl ändå Tobias Krantz behov av att nyansera sig. Tobias Krantz hör till det parti som var det enda parti i riksdagen som menade att vi skulle vara med och bomba Irak. Förenklade lösningar är inte det som vi rekommenderar i det här sammanhanget.

Anf. 78 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det var ett ovanligt ostrukturerat inlägg. Det var allt från Irak och eventuella bombningar där till mycket annat. Jag trodde att vi skulle försöka att koncentrera oss på den här frågan.

I den här frågan är det uppenbart att det har skett ett antal fel, begåtts ett antal misstag och funnits ett antal brister. Jag trodde att vi var överens

om att de bristerna har ägt rum. Det är därför vi har ett enigt betänkande där vi pekar på ett antal problem.

Nu kritiserar Pär Axel Sahlberg mig för att jag poängterar att avvisningen inte borde ha skett. Det står i vårt eniga betänkande att avvisningen inte borde ha ägt rum, bland annat med hänvisning till vår kritik om de så kallade diplomatiska försäkringarna eller tortyrgarantin. Det är vi överens om.

Tänker Socialdemokraterna nu under pågående debatt backa från den ståndpunkten att avvisningen inte borde ha skett? Det är i så fall en enorm nyhet. Pär Axel Sahlberg eller andra får i så fall återkomma till det och redogöra för den ståndpunkten. Det är i så fall en nyhet.

Vi har i det här betänkandet – enigt, som jag uppfattar det – angett ett antal olika principer för hur vi anser att den här typen av fall framöver ska hanteras. Det är problematiskt att använda diplomatiska försäkringar och tortyrgarantier. Det är precis det vi pekar på.

Vi pekar också på att det borde vara större dokumentation i Regeringskansliet och ett antal andra problem när det gäller uppföljning av exempelvis garantin. Där anger vi ett antal olika principer för hur kampen mot i det här fallet terrorismen kan föras helt enligt rättsstatliga principer.

Vi kan faktiskt ange ett antal olika principer och vara tydliga om hur detta ska gå till utan att hålla på att låtsas som att allting är så enormt komplicerat att vi inte kan veta någonting. Hamnar vi i den situationen förlorar vi både kampen mot terrorismen och kampen för rättsstaten.

Anf. 79 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Var Agiza och El Zary verkligen terrorister eller allvarligt misstänkta för terrorism? Den frågan kan man ställa sig. Av många mediers rapportering skulle man nästan kunna tro att de är oskyldiga frihetshjältar.

Många gånger under diskussionen om avvisningen har jag ställts inför ganska förenklade uttalanden om Agiza och El Zary. Jag har ofta frågat: Har ni läst de hemliga handlingarna i ärendet? Svaret har så klart alltid varit nej.

Frågeställningen om människans skuld har konstitutionsutskottet inte något svar på. Vi granskar inte den delen. Vi granskar inte skuldfrågan. Detta gör vi inte av den mycket enkla anledningen att bestämmelsen i 11 kap. 8 § i regeringsformen slår fast att rättskipnings- eller förvaltningsuppgift inte får fullgöras av riksdagen i vidare mån än som följer av grundlag eller av riksdagsordningen.

KU:s tolkning av detta är att det materiella innehållet i ett förvaltningsbeslut som regeringen har fattat som regel inte ska bedömas under den granskning som vi genomför. Frågan om terrorismmisstanken är en sådan materiell del. Vi noterar också, som bland annat Lennmarker varit inne på tidigare, att beviskraven för beslut om avvisning eller utvisning i säkerhetsärenden inte är desamma för en fällande dom i en brottmålsprocess.

Fru talman! Utskottet säger också att det saknar möjligheter att bedöma huruvida männen utsattes för tortyr eller annat konventionsstridig behandling. Mycket tycker dock på, konstaterar utskottet, att det har skett. Men det är inte vad som är grunden för utskottets kritik mot rege-

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

ringen. Det är risken för tortyr som gjort att antitortyrgarantin inte bort godtas och därmed inte heller lett till att de båda männen avvisades. Enbart det är en mycket allvarlig kritik mot regeringen.

Fru talman! Någon fullständig klarhet om den information som nådde utrikesministern vid föredragningen på Utrikesdepartementet den 17 december 2001 har inte varit möjlig när det gäller att amerikanerna skulle vara behjälpliga med transporten av männen. Vi har alltså inte kunnat fastlägga de faktiska förhållandena i den delen. Vi vet inte heller om det har funnits information på andra håll i Regeringskansliet. Vi har i varje fall inte kunnat belägga det.

En sak vet vi. Säkerhetspolisen har fört dagboksblad över sina möten med departementen. Men några motsvarande dokument inom Regeringskansliet finns inte. Utskottet konstaterar också att det inte är tillfredsställande att man har sådana former för beredning av ärenden. Det betyder att en granskning blir försvårad. Slutsatsen måste alltså bli att regeringen måste bli bättre på att redovisa processen vid beslut.

I regeringens beslut avseende de båda männen anges att avvisningarna ska verkställas omgående. Då har man funderat på vilken betydelse utrikesministern har haft för frågeställningen. Det är nog ganska klarlagt att hon föredrog att verkställighet skedde samma dag som beslutet meddelades. Men frågan är om detta står i strid med 11 kap. 7 § i regeringsformen som talar om ministerstyre.

Vi har inte lyckats klarlägga den delen heller. Vi vet inte vad utrikesministern hörde och sade, vad hon avsåg och hur det skulle uppfattas. Vi kan inte längre inhämta den meningen. Därför har utskottet haft svårigheter att göra gränsdragningen när det gäller hur 11 kap. 7 § regeringsformen har hanterats.

Kvar står, säger utskottet, att Säkerhetspolisen, som dess företrädare själva uttalat och som JO också slagit fast, bar ansvaret för hur verkställigheten kom att genomföras. Men, fru talman, här finns en uppenbar gråzon. I andra länder som har ministerstyre skulle den här problematiken vara en nullitet. Men i Sverige fattas självständiga beslut vid till exempel myndighetsutövning mot enskild.

Om en minister uttrycker ett önskemål utan att det har formen av direktiv och en "känslig" myndighet uppfattar önskemålet och fattar ett så kallat "självständigt" beslut enligt önskemålet, vilken innebörd har då regeringsformen 11 kap. 7 § för detta ärende? Det är en bra fråga att fundera på inför framtiden. Men här finns som sagt inte tillräckliga fakta på bordet i denna granskningsdel.

Fru talman! Kritik har riktats bland annat mot att regeringens beslut inte har kunnat överklagas och att avvisningsbeslutet mot Agiza omfattat även hans familj och att inte heller det kunnat överklagas. Besluten har därmed varit omedelbart verkställbara. Vi konstaterar bara att den svenska utlänningslagstiftningen ger utrymme för denna handläggning.

Det har också ifrågasatts om farhågor om att männen skulle begära inhibition hos något internationellt organ innan avvisningarna hann verkställas påverkat beslutfattandet. Vi konstaterar att sådana hänsyn givetvis inte får tillåtas spela in. Men inte heller en sådan riskbedömnings påverkan har kunnat påvisas.

Fru talman! Utifrån detta kan man också fundera kring rättssäkerheten. Men KU:s uppgift är inte att i detta läge föreslå åtgärder för en för-

bättrad rättssäkerhet, utan vi granskar det faktiska agerandet utifrån den faktiska lagstiftningen. Det är väldigt viktigt att komma ihåg i den här debatten.

Fru talman! Så till slut några ord om granskningen av regeringens agerande i förhållande till den så kallade Guantánamosvensken. Jag vill bara notera att det har kokats soppa på en spik när det påstås att det funnit en överenskommelse mellan USA och Sverige för att vederbörande skulle frigges.

Anf. 80 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Agiza och El Zary kroppsvisiterades, deras kläder klippes upp och lades i påsar, deras hår genomsöktes liksom munhålor och öron. Vidare belades de med hand- och fotfängsel och kläddes på var sin overall samt fotograferades.

Slutligen trädde löst sittande huvor utan hål för ögonen över deras huvuden. Agiza och El Zary fördes därefter barfota ut från polisstationen och transporterades vidare till flygplanet. Kjell Jönsson, El Zaris juridiska ombud, har därutöver uppgett att El Zari berättat att bevakningspersonalen böjde honom framåt inne i omklädningsrummet varvid han kände att något fördes in i ändtarmen. Därefter satte man på honom en blöja.

Avvisningen av två personer som ansågs ha flyktingskäl men som av Säpo påståtts utgöra ett hot mot landets säkerhet genomfördes av personal från CIA medan svenska säkerhetspoliser såg på. Transporten skedde med ett amerikanskt plan, en Gulfstream jet, som genomfört liknande uppdrag runtom i världen efter den 11 september och som till skillnad från den svenska transporttjänsten tydligen hade fri tillgång till det europeiska luftrummet. De två överlämnades till den egyptiska säkerhetstjänsten, ökad för sin brutalitet. Deras öde lades i händerna på ett korrupt och politiskt styrt rättsväsende i en stat nära allierad med USA. Mycket tyder på att de två torterats i egyptiskt fängelse.

Det här skulle kunna vara hämtat ur en roman av någon välkänd thrillerförfattare med ett horn i sidan till Säpo, men den lika torra som förfärande skildringen av ett övergrepp som jag inledde med är hämtad ur JO:s utredning av omständigheterna kring det avvisningsärende som detta KU-betänkande behandlar.

Det är andra gången detta ärende granskas. Förra gången, i maj 2002, ansåg en majoritet i utskottet att det saknades skäl att rikta kritik mot regeringen. Vänsterpartiet, Folkpartiet och Miljöpartiet reserverade sig. Sedan dess har omständigheterna vid avvisningen blivit kända, misstankarna att de båda männen faktiskt torterats har stärkts och Sverige har kritiserats av FN. Den 20 maj 2005 beslutade FN:s kommitté mot tortyr att rikta kritik mot Sveriges agerande. Man ansåg att det vid tiden för avvisningen var känt, eller borde ha varit känt, för de svenska myndigheterna att tortyr mot fångar användes konsekvent och omfattande i Egypten samt att risken för sådan behandling var särskilt stor i fråga om personer som var fängslade av politiska skäl och säkerhetsskäl. Omständigheterna i fallet, bland annat det faktum att CIA var inblandat, innebar enligt kommittén att det var uppenbart att de var i reell risk att utsättas för tortyr.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

Fru talman! Det är svårt att tro att Säpo, alla tjänstemän på UD, i Justitiedepartementet och den svenska regeringen inte såg denna risk. Naturligtvis såg de den risken. Det var just därför som regeringen av Egypten begärde och fick en löst formulerad garanti om att de båda männen inte skulle torteras eller behandlas illa.

Men var det verkligen så att man trodde att garantin skulle skydda de båda männen från tortyr? Eller var avsikten bara att garantin skulle skydda regeringen mot anklagelse för konventionsbrott? Eller tog man en kalkylerad risk för att visa USA på vilken sida man stod i det så kallade kriget mot terrorismen? George W. Bush hade ju just deklarerat för världen att den som inte stödde USA stod på terroristernas sida.

Inget av alternativen är särskilt tilltalande.

Ett av de märkligaste argumenten i detta sammanhang är att det fanns skäl att lita på de egyptiska myndigheternas löfte att inte använda tortyr, eftersom Egypten efter attacken den 11 september skulle vara särskilt angeläget att hålla sig väl med världssamfundet. Utrikesminister Anna Lindh sade i den slutna delen av KU:s utfrågning den 16 april 2002 – utskriften är nu offentlig och finns i betänkandet – följande: ”Jag tror också att man i Egypten i dag är väldigt mån om att visa att man vill delta i det internationella arbetet mot terrorism. Man vet att om man inte hanterar dessa personer på ett rättssäkert sätt kommer man att få problem i framtiden. Därför är detta lite grann av ett pilotfall där man kan visa att man faktiskt sköter sig.”

Det första, att Egypten ville delta i arbetet mot terrorism, är säkert korrekt. Det andra, att man skulle få problem om man inte garanterade rättssäkerheten, är minst sagt diskutabelt. Egypten var och är allierat med USA, inte med Sverige. USA har aldrig med någon kraft eller trovärdighet kritiserat användande av tortyr så länge den utförts av en allierad. Under flera decennier utbildade CIA torterare åt allierade diktaturer över hela världen. Efter den 11 september sjönk värdet på folkrätt, mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciper ytterligare i Vita huset. Var det troligt att egyptiska myndigheter nu skulle anstränga sig för att skydda ett par påstådda islamistiska terroristers rättigheter? Eller var det mer sannolikt att den egyptiska säkerhetstjänsten skulle använda de metoder man fann lämpliga för att få fram informationer som kunde överlämnas till CIA som ett egyptiskt bidrag i kampen mot terrorismen?

Svaret är uppenbart. Det borde ha varit uppenbart för regeringen redan då.

Det finns många obesvarade frågor i det här ärendet. En av dem gäller vad de båda männen var misstänkta för. Vilket hot utgjorde de? Vilka terroråd planerade de? Trots att KU har läst hela det underlag som presenterades för regeringen kan vi inte besvara den frågan, och inte bara därför att Säpomaterialet är hemligt. Utskottet finner dock skäl att notera att förfarandet vid avvisningen ”inte kan jämföras med domstolsprövning och att beviskravet för beslut om avvisning eller utvisning i säkerhetsärenden inte är desamma som för en fällande dom i en brottmålsprocess”.

Vi kan också notera att den ena av de båda männen, Agiza, dömdes i Egypten för att tidigare ha haft en ledande position i en organisation som i Egypten betraktas som en terroristorganisation, alltså inte för begångna eller planerade terroristbrott. Den andre, El Zari, har frisläppts.

Fru talman! Förbudet mot tortyr är absolut. Enligt FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, artikel 3, ska ingen konventionsstat utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat i vilken finns grundad anledning att tro att han skulle vara i fara att utsättas för tortyr. FN:s kommitté mot tortyr har som sagt riktat kritik mot Sverige för brott mot konventionen.

Nu drar ett enigt konstitutionsutskott följande slutsats: ”Utskottet saknar möjlighet att bedöma huruvida männen utsatts för tortyr eller annan konventionsstridig behandling. Mycket tyder dock på att så skett. Oavsett hur därmed förhåller sig kan med hänvisning till det anförda nu konstateras att garantin inte bort godtas och därmed leda till att de båda männen avvisades.”

I en värld där respekten för folkrätt, mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciper ifrågasätts, inte bara i handling av diverse ljusskygga regimer utan också alltmer öppet av stater som berömmar sig av att vara civiliserade och demokratiska, i en värld där USA internerar människor på Guantánamo och i andra koncentrationsläger bortom offentlig insyn och juridisk kontroll, i en värld där amerikanska trupper i Irak har använt systematisk tortyr mot fångar – några syndabocker har offrats, men de högst ansvariga sitter kvar på sina poster – i en värld där CIA sägs ha fångelser för terrorister i Östeuropa och har särskilda enheter som plockar upp påstådda terrorister var som helst i världen och flyger dem till allierade regimer vana vid okonventionella förhörsmetoder, i en värld där det i vissa länder – läs USA – på allvar diskuteras att ge öppet lagstöd för användandet av tortyr så länge den inte används mot amerikanska medborgare kan detta betänkande tyckas obetydligt. Men det är det inte.

Det är ett viktigt betänkande, därför att det är ett steg mot strömmen. Det är ett ställningstagande för principer som är grundläggande, eller borde vara grundläggande, i en demokrati. Jag hoppas att det kan fungera som stöd för regeringen nästa gång något liknande händer eller när mäktiga stater vill pressa oss att tumma på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter under förevändning att terrorismen måste bekämpas med alla till buds stående medel.

Fru talman! En principfasthet av denna art har inget med naivitet att göra. Den verkligt farliga naiviteten är att tro att terrorismen kan besegras och utplånas med militära medel, ökad repression och urholkad rätts-säkerhet.

Anf. 81 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Det finns en mening i utskottets ställningstagande som Mats Einarsson och tidigare också Tobias Krantz har kommit tillbaka till och som vi möjligen, menar jag, läser lite grann olika. Det gäller garantin och den mening där vi säger: ”Oavsett hur därmed förhåller sig kan med hänvisning till det anförda nu konstateras att garantin inte bort godtas och därmed leda till att de båda männen avvisades.”

Att dra slutsatsen, som tidigare gjordes, att KU:s betänkande går ut på att totalt avfärda alternativet att männen avvisades är naturligtvis inte möjligt. Efter Mats Einarssons anförande, särskilt det svåra resonemang han kom till i slutet av anförandet, känns det dock som om det finns en stor och viktig fråga, nämligen: Vad var alternativet?

Anf. 82 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Här hade vi två personer som ansökt om asyl och som bedömts ha flyktingskäl. Säkerhetspolisen hade material som påstods visa att de utgjorde ett hot mot säkerheten. Samtidigt kunde det redan i det läget konstateras, menar jag, att det inte under några omständigheter hade varit möjligt att utvisa dem till Egypten på grund av tortyrrisken.

Vad har man att göra i detta läge? Jo, man använder naturligtvis de juridiska och legala möjligheter man har att förhindra brott, undersöka brott och i förekommande fall åtala för brott. I det material vi har finns det inget som tyder på att man var i närheten av att ens inleda någon förundersökning mot de här männen. Skulle Säkerhetspolisen ha upptäckt något sådant, förberedelse av brott av något slag, finns det juridiska och polisiära medel att tillgripa.

Vad skulle man alltså ha gjort? Vi kan nu konstatera – jag menar att vi kunde konstatera det redan då – att de åtminstone inte borde ha avvisats.

Anf. 83 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Det blir ju ett lite mer nyanserat resonemang. Som jag sade tidigare hade vi alltså en situation där egyptierna tyckte sig se anledning att få hem de här männen för att brottsmisstanken skulle utredas. Vi kan tänka oss ett motsvarande fall där Sverige vill få hem någon. Här menar jag att den viktiga frågan att hantera är att tillsammans i världen finna lösningar på den här typen av problem. Det är därför den fråga jag ställer är viktig: Vad var alternativet? Mats Einarssons svar kokar till slut ned till att vi inte borde ha gjort någonting. Möjligen skulle vi ha kört i gång den svenska rättsapparaten. Det är ju det resonemanget som gör detta väldigt bekymmersamt: Hur hanterar vi en situation där världen är satt under hot samtidigt som vi säger att det är transparensen i rättssystemet och hur vi lagför människor som är viktigt?

Här har jag inget svar, och det framgår väldigt tydligt att vi inte riktigt vet hur vi ska hantera detta. Mats Einarsson vet, men jag menar att det är en förenkling och inte den slutsats som KU drar i det här betänkandet.

Anf. 84 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Frågan är om det är annorlunda när det handlar om egyptier, araber och utlänningar som anklagas för terrorism. Gäller då andra regler än när svenska medborgare planerar annan typ av kriminell verksamhet?

Jag menar så här: Är någon misstänkt, oavsett ursprung och oavsett om brottet ska betecknas som terrorism eller någon annan typ av brott, måste naturligtvis undersökningar göras. Om misstankarna befinns vara välgrundade ska förundersökning inledas och åtal väckas, och om personerna i fråga är skyldiga ska de dömas i domstol. Det är rättsstatens principer.

Här har vi en gråzon, har det sagts, där vissa personer under vissa omständigheter inte behöver överbevisas om sin skuld utan i praktiken kan dömas på betydligt lösare grunder. Detta är, menar jag, icke förenligt med rättsstatens principer. Just i detta fall blir det särskilt allvarligt eftersom det också handlade om risk för tortyr.

Anf. 85 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Efter en förmiddag med asyldebatt och efter ett domslut i går där Sverige kritiserades för en avvisning som inte borde ha ägt rum ska vi nu diskutera KU:s granskning av regeringens handläggning av avvisningen av två egyptiska medborgare som enligt regeringens egen utsago kunde anses vara flyktingar enligt dåvarande utlänningslag.

Helt klart fanns det möjlighet – med hänsyn till vad som var känt om personerna, med hänsyn till rikets säkerhet och av särskilda skäl – att vägra uppehållstillstånd. Regeringen tog det beslutet. Vi har inte granskat grunderna till detta beslut; som tidigare framgått av debatten är det inte vår uppgift. Frågan är dock om det funnits skäl – med hänvisning till den välgrundade fruktan dessa personer anförde för att straffas med döden, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling om de återsändes – att göra annorlunda än vad regeringen gjorde.

Det vi har granskat, fru talman – vilket också har framgått tydligt av debatten hitintills – är det som av regeringen lyfts fram som centralt för det beslut man tog, nämligen garantierna från Egypten. De var grunden till att regeringen ansåg att man inte behövde bevilja uppehållstillstånd med hänvisning till lagstiftningen. De var också grunden, fru talman, till att man inte såg något hinder för avvisningen utan ansåg sig kunna verkställa denna på det sätt som man gjorde. Garantierna är därför centrala.

De kan naturligtvis ses som en väg ur ett dilemma, ett dilemma som bland andra Pär Axel Sahlberg har synliggjort. Måhända var det skälet: en väg ur dilemman, en lösning för att klara det tydliga förbud som finns mot utvisning när risk finns för tortyr, när misstanke finns om att en person skulle kunna utsättas för det man inte får utsättas för vid en utvisning från Sverige – eller avvisning, som det här var fråga om.

I detta läge, fru talman, är det viktigt att se att garantin i sig är en signal om att regeringen såg att det förelåg en risk. I annat fall hade ju garantin inte kommit i fråga. Hade det varit en avvisning till, säg, Norge tror jag inte att man hade efterfrågat en diplomatisk garanti. Bakgrunden var alltså att man såg en risk, och då borde avvisningen inte ha ägt rum.

Mot den bakgrunden är naturligtvis det resonemang som förs om utformningen av garantin intressant. Hade den betydelse? Vi kan konstatera att utformningen av garantin var ganska legär och inte innehöll tydlighet när det gäller uppföljning och annat. Vi kan också konstatera att uppföljningen i sig inte har varit tillfredsställande, vilket även har framgått av den tidigare debatten.

Slutsatsen för vår del är att garantin inte skulle ha godtagits och att avvisningen därmed inte skulle ha ägt rum.

Har då detta ställningstagande någon betydelse för framtiden? Detta diskuterades nyligen i debatten mellan Mats Einarsson och Pär Axel Sahlberg. Även om konstitutionsutskottet inte drar några slutsatser är det viktigt att se, fru talman, att garantier är en modell som, om man söker använda dem, just syftar till att användas när misstanke om tortyr eller annan omänsklig behandling kan föreligga. Det är bara i de sammanhangen som det kommer upp. Då måste vi ha en diskussion där vi frågar om detta är en hållbar utveckling. Från min sida sett finns det en slutsats att dra: Garantierna som sådana är inte godtagbara.

Sedan har vi, fru talman, den andra frågan. Det är att avvisningen ägde rum omgående. Vi kan inte exakt tydliggöra historien i Regerings-

kansliet, därtill är handlingarna inte tillfredsställande utformade i Regeringskansliet. Vi svävar, fru talman, i en viss okunnighet. Vi kan dock konstatera att JO håller det för troligt att UD har haft kunskaper på en del av de områden som vi har granskat. Vi har ingen anledning att överpröva och får inte överpröva, men vi kan i alla fall konstatera att den typen av signaler finns i det här underlaget.

Alldeles oavsett den frågan valde regeringen formuleringen ”omgående” för när avvisningen skulle äga rum. I det här fallet är det anmärkningsvärt att man inte från regeringens sida valde, vilket vi konstaterar hade varit fullt möjligt, att ha samma omgående skyndsamhet när det gäller att informera de berörda ombud. Det hade varit proportionerligt och rimligt att man valde samma form för information om avvisningen och när den skulle äga rum till ombuden för de berörda som när det gällde signalerna till dem som skulle utföra själva avvisningen. Men det gjorde man inte, och det tycker jag också att det finns skäl att markera. Här finns inte någon tydligt uttalad kritik, men det finns ändå en mycket tydlig signal om att detta hade varit möjligt, och så borde regeringen ha agerat. En signal för framtiden, fru talman!

Brommafrågan har varit uppe tidigare i debatten. Här är vi också eniga om frågorna. Jag vill bara konstatera att det är klart otillfredsställande när Säpo – myndigheten som i det här fallet ska utföra en avvisning – har noggranna anteckningar men den myndighet som fattar beslut gentemot den enskilde inte tar på sig ansvaret att säkerställa att lika noggranna anteckningar finns i den delen av beslutsprocessen. Det gör det omöjligt att granska i efterhand. Det är viktigt att vi har den möjligheten, inte minst för att konstitutionsutskottet, som ska granska regeringens handläggning, ska ha tillgång till handlingar som gör att vi kan genomföra en bra och fullödlig granskning.

Terrorhot lever vi med. Men det får inte leda oss till slutsatsen, fru talman, att vi ska åsidosätta rättsstatens principer eller mänskliga rättigheter. Terrorhot måste bekämpas, men i den kampen är just mänskliga rättigheter en nyckel, någonting som vi från svensk sida brukar hävda i många andra sammanhang och som det naturligtvis är viktigt att vi använder oss av och jobbar med när det också gäller våra egna beslut och ställningstaganden. Därför är det anmärkningsvärt att FN:s kommitté mot tortyr har riktat kritik mot svensk hållning och den svenska regeringens agerande. Den utvecklingen av en fråga får inte ens förekomma som leder till att vi kan anklagas för att undanhålla eller inte skapa goda förutsättningar för kommitténs arbete. Vi kan konstatera att när det gäller de här avvisningarna finns det en del övrigt att säga.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag bara helt kort också kommentera Guantánamofångens frigivning. Här noterar vi samfällt att under den period som vi har granskat nu, utifrån den anmälan som har gjorts, har regeringen gjort vad som kan uppfattas ha varit möjligt. Men också under den här perioden – vi har ju tidigare diskuterat tidigare skeden av den frågan – är det centralt att vi just har hävdad rättstaten, att det ska handla om internationella regler och att människor ska få en rimlig rättegång eller friges. Det är en viktig och riktig hållning. Den borde också ha gällt i det tidigare ärendet, fru talman.

Anf. 86 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Norge och arabiska oljestater gjorde Kerstin Lundgren en jämförelse med. Jag kan inte riktigt det norska rättsväsendets principer men jag tror att det hade kunnat gå att hantera.

Men det är inte det som är den stora frågan. Den stora frågan är just det som Anna Lindh sade och som Mats Einarsson tidigare citerade, att fanns det inte skäl efter den 11 september att tro att till exempel Egypten skulle kunna vara intresserat av att delta i det arbete som innebär en rätts-säker och stabil värld? Därmed hade garantin en poäng.

Nu talar vi inte om vad vi i dag vet, för då kan vi göra den bedömning som vi gör i ett enigt KU-betänkande, utan vi talar om själva principen. Hur kan vi i en värld som vår finna former för att nationalstaterna i världssamfundet ska kunna samverka för att lösa gemensamma problem? Inte heller Kerstin Lundgren nalkas ens den frågan utan kastar möjligen in Norge, och dem litar vi också på.

Anf. 87 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Tack, Pär Axel, för den repliken. Det är klart att den 11 september färgade den beslutssituation som fanns när regeringen fattade beslut om avvisning, helt klart. Men de facto är det oerhört viktigt att vi lär av den situationen, att vi konstaterar att även i den miljön är det angeläget att hävda rättsstatens principer. Det är viktigt att se att vi menar allvar med tortyrförbud, att inte ens misstanken om tortyr får förekomma om vi ska verkställa en avvisning.

Den frågan måste man våga diskutera och våga ställa också i skenet av den 11 september, därför att nya 11 september kan riskera att upp-komma, tyvärr. När vi då för samtalet om hur vi ska arbeta är det oerhört viktigt att vi nu lär av detta och konstaterar att modeller för att komma förbi de beslut vi har som grund för vårt rättsväsende inte bör användas. Det är beklagligt att regeringen aktivt arbetar för att försöka hitta former för att just få garantier att vara ett medel i det diplomatiska arbetet med avvisningar. Det är fel slutsats, fru talman.

Anf. 88 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är inte alls säker på det. Vi har konstaterat att det i det här fallet inte gick som vi önskade. Vi är eniga om våra bedömningar, även om man har svårt att tro det när man lyssnar till debatten här, där vi tyvärr tvingas att skruvas åt olika håll.

Jag menar snarare att det är precis det här vi måste våga diskutera. Hur kan vi få afrikanska, arabiska, asiatiska och amerikanska stater att tillsammans finna lösningar för det här? Det är ju det som är den verkliga utmaningen.

Den verkliga utmaningen är inte om vi kan bli en lycklig ö i världen där vi hanterar de här sakerna utan hur vi sköter det här internationellt sett. Därför fanns det en god ansats då, som nog gick fel, och det finns en god ansats nu som måste gå bättre, för utan medverkan från nationalsta-terna i det här arbetet i världssamfundet kommer vi aldrig att klara de här frågorna. De frågorna närmar sig inte Kerstin Lundgren en gång, och det är det vi måste göra, för det är där som det blir skarpt läge. Hur gör vi det här i praktiken?

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

Anf. 89 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Den intressanta frågan är ju: Varför behövs en garanti? Jo, därför att det finns en rädsla, en misstanke om att människor som avvisas till en nation riskerar att utsättas för kränkande behandling, för tortyr eller kanske till och med för dödsstraff.

Det är de åtgärderna vi måste hävda. Det är där som det är viktigt att vi för det internationella samtalet. Länder måste säkerställa att de inte bedriver sin rättsstatsutveckling med hjälp av tortyr, att de inte använder sig av förnedrande behandling eller dödsstraff som ett sätt att lösa problemet med terrorism.

Så länge som vi misstänker att länder gör detta vore det väl en konstig hantering, fru talman, att vi med de länderna vill utveckla garantier. De borde snarare i handling och agerande synliggöra, göra tydligt och trovärdigt, att de har valt en annan väg. Vi bör kritisera dem när de inte gör det. I fallet Egypten fanns många exempel. Därför var det inte så förvånande att man med den erfarenheten valde att söka en brasklapp i form av en garanti. Så skulle man kunna se på den garanti vi nu har betraktat.

Anf. 90 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman, kammarmarknader och ni på läktaren! Tänk er för en stund det otänkbara. Tänk att ni skulle få elektriska trådar kopplade till de känsligaste delarna av era kroppar, bli fastbundna vid en blöt madrass och bli utsatta för kontinuerliga, torterande stötar. Tänk er bara att frukta den tortyrbehandlingen, som enligt rapporter är vanlig i egyptiska fångelser. Tänk er att på grund av denna fruktan fly ert land, fly det ni håller kärt tillsammans med er fru och era barn. Tänk er att komma till ett land som säger sig stå upp för artikel 14 i konventionen om mänskliga rättigheter, det vill säga att den som riskerar förföljelse har rätt att söka och åtnjuta fristad för denna förföljelse. Tänk er att under tiden som ni tror att denna prövning om ni ska få en fristad fortgår plötsligt upptäcka att ni blir hämtade en sen kväll med polisbil, tagna till en flygplats, mött av maskerade och skarpt beväpnade vakter. Tänk er att dessa utan ett ord klipper av er era kläder, förser er med bojor och huvor likt dem från de ökända bilderna från Abu Ghraib-fängelset och för er ombord på ett flygplan.

Tänk dig att värdlandets polis bara står och tittar på när övergreppen mot dig sker. Tänk dig sedan vara utan kontakt i veckor, att man år senare fortfarande inte vet var du var eller vad som hände dig under dessa första veckor. Tänk dig att landet som skulle sörja för att du inte blev torterad till och med menar sig ha garantier för att så inte skulle ske. Tänk dig att när de träffar dig för första gången du berättar om den omilda behandlingen och att den började redan innan planet lyfte, och trots att du berättar detta får ingen reda på vad du har sagt.

Tänk dig nu att landet i fråga är Sverige, att det inte är någon obskyr diktatur, inte något krigiskt land, utan det är Sverige som har avvisat dessa män.

Fru talman! Kampen mot terrorism ska bedrivas med respekt för folk-rätten och de mänskliga rättigheterna. Rättsstatens principer ska hävdas. Så hette det i regeringsförklaringen 2004, och de orden brukar upprepas

när Sverige klargör sin position om hur man ska hantera kriget mot terrorismen.

Fru talman! Samtidigt vet vi att så tydligt är det inte i många andra länder. När Sovjet äntligen hade blivit utkört ur Afghanistan yttrade Pakistans dåvarande ledare Benazir Bhutto att USA i och för sig hade lyckats med sin föresats men att man hade skapat sig ett Frankensteins monster genom att bekosta talibanernas träningsläger och det som senare skulle bli nätverket al-Qaida.

I dag skapas terrorism och terrorister genom en världsordning där folkrätten allt oftare sätts på undantag, där människor fråntas värde och rättigheter. Svenska medier har belyst, vilket också har kommit upp i internationella diskussioner av internationella människorättsorganisationer, fenomenet *renditions*. USA kidnappar, enligt ett komplicerat system, människor, misstänkta eller bara informatörer, i olika länder, också demokratier, och flyger dem till egna baser och fängelser eller mindre nogräknade diktaturer där tortyr eller utpressning kan användas för att få reda på det man vill veta.

Det finns anledning att ställa frågan om inte en av dessa första Bush-regimens *renditions* var när Abu Ghraib-kommandot landade med Guantanamoplanet på Bromma flygplats och Ahmed Agiza och Mohammed El Zary avvisades. Vi vet i vart fall så mycket att avvisningen i sig, hur den försiggick, hur den sköttes, var ett övergrepp mot männen.

Konstitutionsutskottet har enligt de regler och det som stadgas för vår verksamhet granskat regeringens inblandning i avvisningarna och vad regeringen har sagt. Flera talare före mig har pekat på de olika punkter som konstitutionsutskottet tar upp för sitt arbete och de punkter där vi har kritik mot regeringen.

Den första och den kanske viktigaste punkten i konstitutionsutskottets eniga ställningstagande handlar om de diplomatiska försäkringarna, den så kallade icke-tortyrgarantin. Garantin syftade till att garantera att ett land med mycket dåligt renommé på området mänskliga rättigheter, ett land som sysslar med den tortyr jag har pratat om här, inte skulle tortera just de två män som avvisades från Sverige, Ahmed Agiza och Mohammed El Zary. Garantin var betydligt svagare skriven än tidigare garantier som presenterats och förkastats i till exempel det brittiska domstolsväsendet – där sådana måste testas i en domstol. Garantin saknade diskussion om hur den skulle följas upp. Den åtföljdes inte av några uppföljningsinstrument, utan var helt enkelt en politisk utfästelse om att männen skulle behandlas på vissa sätt. I efterhand, vet vi, har vi ett visst facit. Vi vet att de stora människorättsorganisationerna, bland annat Human Rights Watch, menar sig vara säkra på att männen har torterats. Vi vet att FN:s tortyrkommitté har kritiserat Sverige på grund av avvisningarna eftersom man menar att risken för tortyr var uppenbar, vilket är det som räknas när tortyrkonventionen följs. Vi vet att männen inte har fått en rättvis rättegång utan har blivit dömda i militärtribunaler, där för övrigt den ena friades.

Därför konstaterar också utskottet, såväl med facit i hand som efter ett resonemang om hur man kan se på garantier, att garantin inte borde ha godtagits och att männen därmed inte borde ha avvisats med den som grund. Det är ett bra, enigt konstaterande som borde efterföljas i regeringens agerande i liknande ärenden.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

*Granskning av
regeringens hand-
läggning av vissa
avvisningsärenden
m.m.*

Övriga punkter som lyfts fram i det eniga ställningstagandet och som förtjänar ett omnämnande är frågan om misstankarna mot männen. Utskottet noterar där att förfarandet inte kan jämföras med en domstolsprövning, att beviskraven för beslut om avvisning eller utvisning i säkerhetsärenden inte är densamma som en fällande dom i en brottmålsprocess. Att dessa två parallella system existerar samtidigt, där människor som heter Mohammed eller Ahmed och inte har medborgarskap men som befinner sig på svensk mark kan behandlas på ett sätt och därmed också riskerar att utsättas för tortyr och svenska medborgare misstänkta för brott behandlas på ett annat sätt, är olyckligt och bör ändras. Men det är en politisk fråga snarare än en granskningsfråga. Granskningsmässigt kan vi konstatera att vi inte kan gå in och göra en bedömning av de dokument som har cirkulerat mellan olika säkerhetstjänster och legat till grund för Säkerhetspolisens bedömning av Agiza och El Zary.

Men jag vill göra understrykandet att Sverige alltid i sådana här sammanhang självständigt bör testa de anklagelser som riktas mot personer. Hade det gjorts kanske vi inte behövt ha den här debatten i dag.

Jag har redan nämnt uppföljandet av garantin, fru talman. Det har också före mig nämnts hur Sverige agerat mot FN:s kommitté mot tortyr och hur det agerades mot männens båda juridiska ombud. Jag kan bara instämna i det flera talare tidigare har sagt.

I detta ärende, fru talman, diskuteras också händelserna på Bromma flygplats och vilken vetskap som fanns på Regeringskansliet om att avvisningen skulle ske med ett amerikanskt plan och med hjälp av amerikanska agenter. Det konstateras att vi inte kan få full klarhet i vilken kunskap som fanns på Regeringskansliet och var den fanns.

För min del leder det till slutsatsen att även om konstitutionsutskottet är färdigt bör fortsatta granskningar vidtas. Detta återkommer vi till i nästa debatt.

Slutligen, fru talman, finns i betänkandet också ärendet om regeringens handläggning av ärendet om en fängslad svensk medborgare på Guantanamo-basen. Det har efter utskottets diskussion påbörjats en diskussion om hur man ska se på de noter som vi också haft tillgång till under tiden vi har gjort vår bedömning. Även personer med god kunskap om diplomatiska relationer och Sveriges tradition av diplomatiska förhållanden till andra länder har höjt på ögonbrynet över uppgifter som har framkommit externt.

Det är möjligt att vi bör titta vidare på de här frågorna framöver, men vår bedömning baseras på att dessa noter – och där har regeringen varit tydlig mot oss – inte ska ses som ett avtal gentemot den amerikanska regeringen. Det är det som har legat till grund för den eniga bedömning som kunnat göras där. Hade det förhållit sig på ett annat sätt, hade detta setts som ett avtal, där diskussionerna i utskottet säkerligen varit anorlunda och bedömningen likaså.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

*Fråga om utredning av
avvisningsförfarande*

10 § Fråga om utredning av avvisningsförfarande

Anf. 91 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Under allmänna motionstiden 2004 inlämnades en flerpårtimotion av företrädare för Vänsterpartiet, Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centern och Miljöpartiet med förslag om dels en nationell utredning, dels en internationell utredning av omständigheterna bakom det ärende vi nyss har debatterat.

I mitt anförande i det förra ärendet sade jag att det fanns många obesvarade frågor kvar, eller i varje fall frågor där svaren är ofullständiga och osäkra. Här är några:

- Vilket underlag hade Säpo för bedömningen att Agiza och El Zary utgjorde ett sådant hot mot landets säkerhet att de måste avvisas?
- Vem tillhandahöll det underlaget? Hur kvalitetsgranskades det?
- Varför blev det helt plötsligt oerhört viktigt att avvisa de båda männen omedelbart?
- Varför kunde inte avvsnningen vänta ens tolv timmar?
- Försökte regeringen undvika ett inhibitionsbeslut i Europadomstolen?
- Vilket intresse hade USA i denna affär? Hur agerade amerikanska myndigheter?
- Hur visste CIA att Sverige behövde transporthjälp?
- Var detta ett exempel på en så kallad *extraordinary rendition*, där USA hjälpte till att föra personer som man betraktade som terrorister till en allierad stat för förhör?
- Var Säpo medveten om att avvsnningen skulle verkställas av amerikansk och egyptisk personal? Var regeringen medveten om detta?
- Varför valde regeringen att lita på den så kallade diplomatiska garantin från Egypten?
- Varför dröjde Sverige fem veckor med att besöka de båda männen efter att CIA lämnat över dem till den egyptiska säkerhetstjänsten?
- Har de båda männen torterats i egyptiskt fängelse?

Det här var några frågeställningar, och det finns många fler.

Varken JO eller KU har förmått eller ens haft uppgiften att besvara alla dessa och många andra frågor. Min och Gustav Fridolins reservation ska inte ses som en kritik av eller ett underkännande av vare sig JO:s eller KU:s arbete. Däremot menar vi att det är angeläget att vi inte stannar här.

Ansaret för avvsningsbeslutet ligger hos regeringen; därom råder ingen tvekan. Men vem har ansaret för genomförandet av avvsnningen, för det faktum att den genomfördes av utländsk personal på ett sätt som inte är förenligt med svensk lagstiftning? JO beslutade med tvekan att

inte väcka åtal mot någon Säpotjänsteman eftersom agerandet föreföll ha sanktionerats informellt av ansvarig minister. KU kan emellertid inte göra ministern eller regeringen som helhet ansvarig för det som hände på Bromma, eftersom det formella myndighetsansvaret helt klart låg på Säpo.

Alla är nog i dag överens om att det som skedde på Bromma inte borde ha skett. Ändå kan ingen ställas till ansvar. Det är djupt otillfredsställande.

Därför menar vi att det på nationell nivå bör genomföras en översyn av förfarandena vid avvisningar med utgångspunkt i det nämnda avvisningsärendet och att den bör göras av en oberoende granskningskommission. Denna granskning kommer inte att vara någon överprövning av redan genomförda granskningar och självfallet inte heller någon domstol i ett enskilt fall – något som regeringsformen förbjuder.

Även på internationell nivå finns det behov av ytterligare utredningar, inte bara av huruvida de två avvisade utsatts för tortyr, utan också av ett bredare spektrum av frågor – jag har redan nämnt några av dem i inledningen till detta anförande. På denna punkt är utskottet enigt.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till reservationen.

Anf. 92 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Rättsövergreppet mot Ahmed Agiza och Mohammed El Zary är oerhört, och nu omvittnat i en debatt som i stora delar kännetecknades av en gemensam samsyn, där man kritiserade till exempel att regeringen godtog den svaga garanti man gav när männen avvisades till Egypten.

Samtidigt sitter vi i en situation där vi vet att det är så mycket som vi inte vet. När konstitutionsutskottet granskat historien med de båda avvisningarna har man på flera punkter kommit fram till att någon klarhet inte gått att nå från vårt håll. När andra organ utifrån sina utgångspunkter granskat avvisningarna har dessa kommit fram till att man dels haft vissa begränsningar – man skulle inte ha tittat på vissa delar – dels inte kunnat nå klarhet på vissa punkter.

Vi sitter i en situation där brott är begånget. Det har konstaterats att det faktum att rättstillämpningen på Bromma flygplats överlämnades till amerikanska agenter inte är förenligt med svensk lag och att de tidigare analyser som gjorts av rättschefer inom Regeringskansliet inte höll.

Vi sitter i en situation där männen har avvisats och troligtvis torterats, men där ingen kan hållas ansvarig för det. Justitieombudsmannen väljer att inte väcka åtal med hänvisning till att de fel som har begåtts inom Säkerhetspolisen troligen varit sanktionerade av ansvarig minister. Vi kan inte ställa regeringen till ansvar, eftersom det formellt sett är myndigheten som ansvarar för sina beslut.

Vi sitter alltså i en situation där varken ansvar kunnat utkrävas eller klarhet kunnat nås på ett flertal punkter.

Fru talman! Det var inför risken av denna situation som sex riksdagsledamöter från lika många partier, representerande – trodde man – en bred majoritet av denna kammare, krävde ett tillkännagivande från riksdagen om behovet av såväl en vidare internationell granskning av de båda avvisningarna som en nationell utredning om desamma.

Fru talman! Låt mig börja med behovet av en nationell granskning. På flera punkter i utskottets bedömningstext, i utskottets ställningstagande, konstateras att man inte kunnat nå klarhet. Låt mig citera. ”Någon fullständig klarhet om huruvida utrikesministern vid föredragningen nåddes av den nämnda informationen” – alltså information om att det var ett amerikanskt plan som skulle användas – ”har inte varit möjlig att nå, inte heller om huruvida informationen då funnits på andra håll i Rege- ringskansliet”. Utåt sett har det tätt sig märkligt att Säkerhetspolisen inte skulle ha informerat Justitiedepartementet.

Man konstaterar på en rad andra punkter att man inte vet allt, att man inte kunnat nå full klarhet. Sedan verkar det som att man sätter sig ned och är nöjd. På flera punkter har inget organ ens haft i uppdrag att granska. Det gäller den mycket centrala frågan om vad anklagelserna mot männen egentligen kom från och vad de baserades på. Hur fungerar utby- tet mellan den svenska säkerhetspolisen och andra säkerhetstjänster? På vilket sätt kvalitetsgranskas de anklagelser som riktas mot olika männi- skor? Om det kommer en anklagelse mot en person från ett land med tvivelaktigt förflutet, såsom ett land som tillämpar tortyr eller ett land som konsekvent bryter mot de mänskliga rättigheterna, ska Sverige då genast godta en sådan anklagelse? Hur kontrolleras anklagelsen när den kommer? Hur kvalitetssäkras den? Hur görs det inom Säkerhetspolisen? Hur görs det på annan nivå?

Fru talman! På grund av dessa oklarheter menar jag och Miljöpartiet och Mats Einarsson och Vänsterpartiet att det behövs en nationell granskningskommission. Formen kan vara ungefär som den säkerhets- tjänstkommission vi hade efter det att flera organ i flera år hade sagt att det inte fanns några problem med Säkerhetspolisens agerande och att man när man slutligen kom fram till att man nog borde granska vidare upptäckte att flera övergrepp mot enskilda hade begåtts.

Det har ifrågasatts om en oberoende granskningskommission egentli- gen kan komma fram med något mer. Jag tror det. Jag tror att oberoendet i sig är värdefullt när man granskar olika företeelser. Jag vet att man kan komma fram med mer på vissa punkter. Det kan jag härleda till ett ut- skottsförhör vi gemensamt hade med den nuvarande människorättskom- missarien inom Europarådet Thomas Hammarberg. Han säger så här: ”Men nu råkar det även finnas annat material om fångarnas behandling. Jag har genom mina kontakter haft möjlighet att gå igenom övrigt material som säger att de har torterats, även med elektrisk tortyr. Det är en upplysning som de även gav till ambassadör Ström vid hennes besök.

Problemet med det materialet är detsamma som när det gäller att ge- nomföra samtal med fångarna. Om det släpps offentligt kommer ett par personer att komma i kläm. De riskerar att utsättas för svåra repressalier. De är i den situationen. Jag kan tyvärr inte säga mer om det eftersom det skulle avslöja dessa personer.

De personer det berör är villiga att överlämna materialet till en obero- ende utredare om de kan lita på att den utredaren – eller en kommission – behandlar materialet på ett ansvarsfullt sätt så att de inte senare riskerar att drabbas av repressalier.”

Det står alltså fullständigt klart att en kommission skulle kunna få tillgång till material som vi inte har haft i vår granskning och kanske få mer klarhet i fallet.

Mot bakgrund av det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Låt mig också nämna något om behovet av internationell granskning. Sverige har till följd av det tryck som funnits från ledamöter i Sveriges riksdag och från frivilliga människorättsorganisationer, som sagt att det här måste granskas vidare, tillskrivit Förenta Nationernas kommissarie för att få en vidare granskning inom FN-systemet. Där har man stött på problemet att om man enbart granskar förhållandet om männen har torterats eller inte kan det tolkas som en överprövning av den fällning som inom FN-systemet redan är gjord av Sverige för avvisningen på grund av att männen har riskerat att utsättas för tortyr. Därför vill man inom FN-systemet om en granskning ska komma till stånd åtminstone ha ett bredare granskningsmandat.

I det eniga ställningstagandet under denna punkt understryker hela utskottet värdet i att Sverige fortsätter att trycka på för en internationell granskning. Jag förutsätter att behandlingen av motionen på detta sätt leder till att Sverige tar förnyade kontakter med representanter i första hand inom FN-systemet för att få till stånd en oberoende internationell granskning om hela det frågekomplex som aktualiseras i samband med avvisningen av Mohammed El Zary och Ahmed Agiza.

Anf. 93 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Fru talman! Vi har en följdmotion, skulle man kunna kalla det, till betänkandet, även om det inte är direkt så det fungerar, där vi har frågorna fortsatt aktuella. Man kan möjligen diskutera lite grann vad det är som egentligen ska utredas. Det talas om de två egyptier som vi nu har talat om och som kunde vara skäl för en utredning men också exempel på dessa förfaranden. Motionen är dock mer allmänt formulerad så att det ser ut som en genomgång av regelverket för förfarandet vid avvisningar.

Man kan grunna på om utredningarna som till exempel KU och JO har gjort är så bristfälliga eller om det är själva kompetensfrågan som är den principiella frågan eller om det handlar om att utredarna har kommit till fel slutsats och att man därför behöver ytterligare en utredning.

KU har behandlat det här och diskuterat det i samband, kan man väl säga, med det aktuella granskningsärendet som vi hade och har som enigt utskott, förutom två partier som har reservation, kommit fram till att när det gäller den nationella utredningen ser vi ingen anledning att gå motionen till mötes. När det gäller den internationella utredningen citerar vi vad regeringen har sagt och gjort. Vi betonar också att utskottet förutsätter att regeringen i möjlig utsträckning verkar för en sådan internationell utredning och för att kampen mot terrorismen ska bedrivas så att mänskliga rättigheter inte kränks, det vill säga det som är den svenska modellen för det här.

Fru talman! Här är flera talare anmälda. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i det här betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 94 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag avböjer nog att svara på Pär Axel Sahlbergs fråga om vad som ska granskas av en nationell oberoende utredning. Mats Einarsson lämnade en allt annat än fullödlig men ändå lång lista på frågeställningar som borde få ytterligare belysning. Jag citerade delar där det inte

varit vår kompetens precis i konstitutionsutskottet som brustit men där vi helt enkelt inte har kunnat nå klarhet. Jag citerade också Thomas Hammarberg – Pär Axel Sahlbergs partikamrat för övrigt – när han klargjorde att det finns information som en oberoende kommission skulle kunna få del av men som konstitutionsutskottet av olika anledningar inte fått del av.

Fru talman! Det var det om detta. Jag begärde repliken för att det var en fråga jag ville ställa. Frågan gäller den del i betänkandet där vi är eniga, nämligen behovet av en internationell utredning. Jag tolkar det också som att vi i riksdagen är eniga med regeringen. Det får ändå tolkas som en viss markering när en sådan här motion behandlas och man utifrån motionen konstaterar att utskottet förutsätter att regeringen i möjlig utsträckning verkar för en internationell utredning, i första hand troligen inom FN-systemet.

Jag vill därför ställa en fråga till Socialdemokraternas representant i debatten, Pär Axel Sahlberg. Kan man utifrån detta förutsätta också att regeringen tillskriver FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och klargör att man gärna önskar att hon initierar en utredning inom det mandat som hon så önskar?

Anf. 95 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man ska tolka det som vi har skrivit det för en gångs skull, nämligen att vi är överens med regeringen om detta och att detta kräver att världssamfundet faktiskt är intresserat av att hantera denna fråga. Det kräver naturligtvis också det som lite grann har varit en underton i hela debatten, nämligen att vi nationalstater emellan är redo att göra en sådan utredning, att hålla dessa frågor vid liv, att se till att vi höjer standarden och att vi gör det tillsammans. Jag skulle då från riksdagens sida inte vilja tala om hur det ska göras och vem vi skriver brev till om vad. Men det finns skäl att granska detta aktuella fall mer utförligt och också göra det ur principiell synpunkt.

Anf. 96 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Tack för det svaret som i vissa delar var väldigt tydligt. Jag kan därför nöja mig med att ställa följande motfråga: Finns det någon annan än FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter som Pär Axel Sahlberg skulle kunna tänka sig utföra uppgiften att göra en internationell granskning som både vi och regeringen menar borde komma till stånd?

Anf. 97 PÄR AXEL SAHLBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska vara kortfattad. Jag tycker att det är FN-systemet som vi måste slå vakt om och värna i detta sammanhang. Men det är alldeles klart att det också finns andra instanser och organ som kunde vara aktuella. Men jag menar att det är viktigt att vi, till skillnad från vad vi har hört i debatten tidigare, får in och får med de andra länderna i fråga om att se angelägenheten i detta arbete. Och då är naturligtvis FN-systemet det suveränt viktigaste.

Anf. 98 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Det första kravet som vi var ense om i KU gäller just en internationell utredning. Det vore bra att få en internationell översikt och utredning om vad som har skett, inte minst för att just klargöra ansvar. Länder ska inte kunna komma undan om tortyr eller illabehandling har skett. Och vi måste ha ett system som gör att vi internationellt tillsammans kan bekämpa terrorism inom rättsstatens ram. Jag tror inte att jag behöver orda så mycket om det eftersom det råder enighet om det. Och det senaste replikskiftet gav väl också bevis för det.

Den andra frågan gäller om vi ska ha en vidare utredning nationellt. Då säger KU:s breda majoritet att man inte ser att det behövs. Det finns förvisso oklarheter. Och det påpekar KU när man har granskat själva ärendet. Men å andra sidan drar KU ganska tydliga slutsatser även när det råder oklarhet om vad som faktiskt har förevarit.

Som ordförande i KU tycker jag att det har varit häpnadsväckande hur tydliga slutsatser som vi har dragit på dessa fem punkter om vad som inte bör ske och inte borde ha skett och därmed naturligtvis inte heller bör ske i framtiden. Och det är en utmärkt bas för hur man på olika områden ska kunna hantera dessa frågor i framtiden.

Det finns därutöver en rad utredningar – vi räknar också upp dem i utskottsbetänkandet – som redan arbetar med delar av detta. Vi har den nya instansordningen som ska träda i kraft om drygt fyra månader. Den innebär att överklagandemöjligheterna kommer att bli helt annorlunda, även när det gäller säkerhetsfrågor. Vi har hela vår kritik av att garantier inte borde ha godtagits. Det gäller även uppföljningen och relationerna med FN:s tortyrkommitté, för att nämna några. Sedan handlar det om själva grundslutsatsen att denna avvisning inte borde ha skett.

Jag tror att i och med detta plus de andra saker som JO har gjort när det gäller myndigheterna, inte minst kritiken när det gäller Säpo och händelserna på Bromma som har varit mycket tydlig, finns det inte i den meningen behov av att nu föra utredningsarbetet vidare i den delen.

Sedan är det som många har påpekat rätt när det gäller skuldfrågan och vems felet är. Men problemet med det är att en sådan här utredning inte kan sköta om det. Det får den inte ens göra. Det ligger inom rättsväsendets ram om man ska utkräva ansvar. Vi har förbud mot specialdomstolar, det vill säga att om man ska ha ett ansvarsutkrävande kan man inte göra det i en specialutredningsform. Den ordningen kan vi faktiskt inte ha med specialdomstolar för särskilda ärenden, utan det måste faktiskt ske inom rättssamhällets ram.

Vi ska komma ihåg att vi ska bekämpa terrorism. En viktig del när det gäller att hävda rättssamhället är att bekämpa terrorism. Den andra delen är att vi ska bekämpa terrorismen inom ramen för rättssamhället. Men vi ska också hantera våra egna ordningar när vi ska granska inom ramen för rättssamhället. Vi själva såsom granskare ska också uppfylla rättssamhällets principer. Det innebär att den granskning som ska ske av dem som har handlagt denna fråga också ska ske enligt rättssamhällets principer.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 99 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Denna fråga har som vi diskuterade i den tidigare debatten granskats från en rad olika perspektiv och av en rad olika aktörer. Polis, åklagare, Justitieombudsmannen och konstitutionsutskottet har sagt sitt. Ändå ställer Vänsterpartiet och Miljöpartiet krav på att ytterligare en nationell utredning, som ska vara oberoende, som det sägs, ska tillsättas.

Jag har lyssnat på debatten både inför denna kammarsession och under debatten här. Då är det två argument som utkristallieras för en sådan ståndpunkt. Det ena argumentet är att det finns saker som vi inte vet och som behöver redas ut. Det andra argumentet är att ingen ställs till svars för det som har ägt rum.

Det första argumentet är naturligtvis på ett sätt självklart. Jag tror att det i stort sett i alla utredningar finns saker och ting som man inte vet och saker och ting som man inte kan ha fullständig klarhet i. Men frågan är om det är ett argument för att vi ska tillsätta en särskild utredning vid sidan av de etablerade kanaler som faktiskt har utrett denna fråga länge på olika sätt. Skulle en sådan utredning vara bättre på att reda ut de oklarheter som finns? Och är i så fall det rätta sättet att just tillsätta en särskild kommission och en särskild utredning för detta? Om man miss-tänker att det finns oklarheter, är det i så fall inte bättre att ta upp frågan på nytt, exempelvis i konstitutionsutskottet, polisanmäla det på nytt eller på nytt anmäla det till Justitieombudsmannen för granskning utifrån det perspektiv som Justitieombudsmannen har?

Det andra argumentet handlar om att ingen ställs till svars. Det tycker jag är ett väldigt egendomligt argument. Det som vi har gjort i konstitutionsutskottet under det senaste året handlar väl om att ställa regeringen till svars? Vad har regeringen gjort respektive inte gjort? Och vi har i ett enigt betänkande konstaterat att det finns kritik att framföra mot regeringen på ett antal olika punkter.

Justitieombudsmannen har framfört kritik när det gäller hanteringen av den konkreta avvisningen på Bromma. Polis och åklagare har granskat det utifrån sina utgångspunkter och har då ställt människor till svars. Så visst finns det ett tydligt ansvarsutkrävande här.

Det som jag tror är det underliggande i detta krav på en oberoende nationell utredning handlar egentligen inte om granskningen av detta enskilda fall i sig, utan det handlar om en kritik av att det är svårt att få ett helhetsgrepp när det gäller den här typen av frågor. Det är mer en politisk fråga. Oavsett hur många oberoende granskningskommissioner som det skulle tillsättas så skulle vi ändå inte kunna lösa det problemet. Det är en politisk fråga. Om vi är missnöjda med hur systemet för att hantera denna typ av frågor är uppbyggt får vi skriva motioner. Och regeringen kan se till att det läggs fram propositioner för att åtgärda dessa problem. Men det är inte en fråga för granskning, utan det är en politisk fråga.

Med tanke på Miljöpartiets och Vänsterpartiets kontakter med regeringen har de alla möjligheter att påverka regeringen att ta sådana initiativ. Att tillsätta en särskild granskningskommission för detta är ändå en överloppsgärning.

Jag tror, som sagt, att det är viktigt att poängtera att om det skulle dyka upp nya omständigheter i detta fall finns det alla möjligheter för

alla dessa instanser att granska ärendet på nytt. Och självfallet motsätter vi från Folkpartiet oss inte en sådan granskning från konstitutionella utgångspunkter i framtiden.

Jag tycker att det är bra att vi är eniga om att det behövs en internationell utredning. Vi har nämligen haft en ordentlig genomgång av vad som gäller för svenska förhållanden. Vi har gjort vår del i konstitutionsutskottet, och andra instanser har gjort sina delar. Men det saknas en rejäl utvärdering och granskning av sådana saker som inte ligger inom svenska instansers möjlighet att granska.

Det handlar om internationella förhållanden. Där finns det inget etablerat system för granskning som det finns i Sverige via KU, via polis, via åklagare och via Justitieombudsmannen exempelvis, utan där behöver ett separat initiativ tas för att den här granskningen ska komma till stånd.

Det som utskottet i betänkandet tydligt pekar på är att regeringen nu måste försöka ta initiativ och se till att en sådan här internationell utredning kommer till stånd. Detta är avgörande för att vi ska kunna nå klarhet också i de delar som vi inte har kunnat reda ut nationellt. Jag är glad över att vi är eniga om detta och hoppas att regeringen lyckas med denna föresats och att det sedan kan återrapporteras till konstitutionsutskottet och riksdagen.

Anf. 100 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Utifrån Gustav Fridolins anförande skulle man kunna tro att en mycket bred majoritet i riksdagen står bakom den motion som har föranlett det betänkande som vi nu debatterar. När vi fick motionen på utskottets bord kontrollerade jag väldigt noga om den hade status som partimotion eller som kommittémotion. Jag fick svaret att det var en enskild motion och att den skulle hanteras utifrån det. Det är så att säga styrkan i argumenteringen på de olika punkterna som har blivit avgörande för vårt ställningstagande i utskottet.

På ett mycket tidigt stadium konstaterade vi att genom KU:s och Justitieombudsmannens granskning fanns det inte behov av mer av nationell granskning. Däremot var vi beredda att medverka till att titta på detta i ett internationellt perspektiv. Det har vi enats om i utskottet, dock utan att göra något tillkännagivande.

Men när det gäller detta med en oberoende nationell granskning verkar det något märkligt. Där skulle man tydligen ägna sig åt att göra något slags bevisgradering av om "skälig" eller "sannolik" misstanke har funnits mot de här männen. Detta är mycket märkligt.

Däremot kunde man – detta pekade jag på i mitt huvudanförande när det gäller själva granskningsfrågan – fundera över rättssäkerhetssystemet, över om lagen om särskild utlänningskontroll uppfyller rimliga rättssäkerhetskriterier och så vidare. Men det handlar inte om att tillsätta en undersökningskommission. Mycket mer handlar det i stället om att för framtiden skapa ett bättre rättssäkerhetssystem.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 101 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! I den del som handlar om nationell utredning är mycket redan sagt. Jag kan väl bara konstatera att det i en framtid naturligtvis kan finnas skäl att ha en utredning som klarlägger förhållanden i sådana

särskilda avvisningsärenden som det här är ett exempel på. Men då tror jag att man behöver ha ytterligare några år på nacken för att starta en utredning. Att i detta fall använda avvisningen av Agiza och El Zary som grund för detta ser inte vi leder längre här och nu. Det finns ju klarlagt i JO:s hantering och i vår granskning att det finns osäkerheter. Men vi har inte funnit osäkerheter som är av sådan art att vi säger att en ny utredning skulle kunna bringa större klarhet kring dem än vi kunnat göra. Om det kommer nya fakta, om vi får nya kunskaper, när historien runnit vidare kan en ny granskning naturligtvis alltid genomföras, såväl av oss som av andra.

Däremot är, som framgått, den internationella utredningen av frågan intressant. I det här fallet, fru talman, finns det verkligen skäl att understryka att en utredning inte bör komma till stånd på det sätt som regeringen främst verkar söka sig till, nämligen ett gemensamt utredande mellan Sverige och Egypten. En sådan utredning kan inte lösa den oberoende studie av våra länders agerande så som vi anser behöver göras. Därför är det viktigt att den här utredningen sker inom FN-systemets ram så att vi kan granskas utifrån vårt agerande och Egypten utifrån Egyptens agerande. I det här fallet gäller det också andras agerande, till exempel amerikanernas agerande.

En annan sak är att vi utifrån de här granskningarna alltid har att hantera politiska slutsatser. Men de får göras i annan ordning. Det är naturligtvis en sak som det i andra sammanhang, som sagt, finns skäl att komma tillbaka till. En ny granskningskommission skulle, enligt vår bedömning, inte lösa de frågorna.

Dessutom finns det också i det sammanhanget skäl att peka på de risker som skulle kunna uppkomma till exempel om sekretessen hävs, som man från Vänsterns och Miljöpartiets sida talar om. Det är klart att det i det här fallet också finns risker för den som sitter fängslad i Egypten. Ett arbete under de här förhållandena måste alltså ske med stor varsamhet mot de människor som är berörda och som verkligen kan råka illa ut om en utredning skulle få fel förutsättningar eller så att säga skapa eldunderstöd till nya tänkbara övergrepp i fängelser i Egypten.

Mot den bakgrunden, fru talman, yrkar också jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

*Kommunal uppdrags-
verksamhet inom
kollektivtrafiken*

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Kommunal uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU4
Kommunal uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken (prop.
2004/05:159).

Anf. 102 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Kommunal affärsverksamhet och kommunalt företagande är inte någon lysande bransch, och det är knappast förvånande att det är på det viset.

Många av kammarens ledamöter har suttit i kommunala företagsstyrelser men känner sig ändå knappast som styrelseproffs med stora, grandiosa, kommersiella visioner. Snarare är det väl så att vi som haft sådana poster har känt oss som representanter för våra partier med uppdrag att bevaka de politiska kraven och i bästa fall undvika konkurs. Det är genom att kunna genomföra politiska krav som en politiker kan få belöning, det vill säga få många röster i kommande val.

Ett styrelseproffs eller en framgångsrik företagare är duktig på att omforma affärsmässig osäkerhet till kommersiella risker och belönas efter eventuell framgång, vanligen med att vederbörande eller hans företag gör ekonomisk förtjänst. Politikerns och företagarens roller är olika.

Fru talman! Det är knappast någon djärv gissning att dessa skillnader utgör en del av förklaringen till att politikerstyrda företag har svårt att vara framgångsrika och kanske även till att det förekommer så relativt få företagare i politiken.

I fråga om det ärende som vi nu behandlar säger regeringen att kommunala trafikföretag ska få möjlighet att utvidga sitt geografiska och därmed sitt kommersiella risktagande till nya verksamhetsområden med viss trafik utanför den egna kommungränsen, vilket strider mot de i övrigt gällande självkostnads- och lokaliseringsprinciperna.

Detta ska bli möjligt genom permanentning av en försökslagstiftning som i omgångar tillämpats sedan år 1996. Det behövs för att stärka konkurrensen inom branschen, säger regeringen. Konkurrensen är tillfredsställande, säger Statskontoret med instämmande av bland annat Konkurrensverket och Kommerskollegium.

Det hade förmodligen varit mer intressant om regeringen hade kommit med förslag om hur upphandlingskompetensen i den kommunala verksamheten skulle kunna höjas. Det är ett bättre sätt att öka konkurrensen inom exempelvis den linjetrafik som bedrivs med kommunalt huvudmannaskap. En sådan insats skulle dessutom innebära goda effekter på andra områden inom den offentliga verksamheten.

Fru talman! Statskontoret visar att redovisningen av verksamheten utanför kommungränserna i flera fall varit undermålig. Endast ett av de berörda företagen har i huvudsak följt de redovisningsbestämmelser som ingått i försökslagen. Regeringen föreslår ytterligare redovisningskrav och hoppas på så sätt att företagen av något skäl ska förmås att följa dessa ökade byråkratiska krav. Man frågar sig vad som då händer med skattebetalarnas pengar och den redan vacklande kommersiella spänsten i dessa kommunala företag.

Det är klart att det under sådana förhållanden finns stor risk att kommunala medel kommer att användas på ett sätt som snedvrider konkurrensen till de ordinarie privata trafikföretagens nackdel. Statskontorets utredning drar slutsatsen att fördelarna med den föreslagna lagstiftningen inte överväger skattebetalarnas ökade risktagande i verksamheten.

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Lagförslaget bör avslås. Jag yrkar bifall till allianspartiernas reservation.

Anf. 103 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Enligt min och Folkpartiets uppfattning är det oerhört viktigt att den verksamhet som bedrivs med skattemedel styrs demokratiskt och med mesta möjliga insyn för medborgarna. Det är också därför

som vi anser att bolagsformen lämpar sig särskilt illa för kommunal verksamhet. Kommuner ska inte, annat än i verkliga undantagsfall, bedriva verksamhet i bolagsform, och det finns flera skäl till detta.

Det är inte bra när kommuner ger sig in på områden där det privata näringslivet kan sköta verksamheten lika bra eller bättre. Det finns många exempel där kommuner via sina bolag konkurrerat ut privat verksamhet. Jag har själv stött på flera exempel på detta. Det har handlat om allt från försäljning av plantor, konferens- och restaurangverksamhet till solarieverksamhet och larmföretag.

Det är dessutom så att kommunala bolag har ett övertag, i den meningen att skattebetalarna står bakom som en sorts garant. En sådan situation existerar inte för privata företagare. Det är heller inte rimligt att skattebetalarna ska behöva vara med och bära den här typen av risktagande.

Vi i Folkpartiet anser att kommunerna ska koncentrera sig på det som är viktigast, det vi i dagligt tal kallar kärnverksamhet. Kommunal verksamhet ska bedrivas i förvaltningsform, för det underlättar möjligheten till insyn.

I regeringens proposition föreslås en permanentning av den försöksverksamhet som sedan 1996 givit kommunerna rätt att bedriva uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken. Som skäl för införandet av den här försöksverksamheten anförde regeringen att den kommunalrättsliga principen inte gjorde det möjligt för de kommunala bussbolagen att erbjuda sina tjänster utanför det egna geografiska området och att de därför kom i ett sämre konkurrensläge än de privata företagen.

År 1999 utvärderades verksamheten av en särskild utredare, som konstaterade att omfattningen och effekterna av försöksverksamheten varit ytterst marginella och att det därför var svårt att dra några slutsatser när det gäller effekterna på konkurrensen eller andra förhållanden. Utredningen bedömde att det råde en fungerande konkurrens vid upphandling av kollektivtrafiktjänster, och slutligen ansåg utredningen att det inte förelåg behov av att låta kommunala trafikbolag få bedriva uppdragsverksamhet utanför den egna kommunen. Försökslagstiftningen borde därför enligt utredningen varken förlängas eller permanentas. Trots detta fattade riksdagen under våren 2001 beslut om att just förlänga försöksverksamheten.

Fru talman! Sedan dess har det gjorts en utvärdering till, och den gjordes av Statskontoret och lämnades under förra året. Statskontoret riktade skarp kritik mot försökslagen och krävde att den skulle avvecklas. Ett antal remissinstanser, däribland Konkurrensverket, Kommerskollegium och Svenskt Näringsliv, ansåg att försöksverksamheten borde avvecklas. De menade att kommunala bolags verksamhet i andra kommuner inte är nödvändig för att säkra en bra konkurrens, att det finns en tillfredsställande konkurrens på marknaden och att fördelarna med kommunala bolag inte överväger medborgarnas ökade risktagande samt att lagen inte fungerar som statligt styrmedel.

Statskontorets slutsats var alltså att försökslagen från 1996 bör avvecklas. Ända är förslaget här i dag att den ska permanentas.

Vi i Folkpartiet anser att kommunal verksamhet bör konkurrensutsättas för att möjliggöra en bred flora av olika uppdragstagare inom till exempel linjetrafiken. Vi är generellt mycket kritiska till kommunala bo-

lag. Utgångspunkterna för detta har jag redogjort för tidigare. Det är också väsentligt att slå vakt om den så kallade lokaliseringsprincipen.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 104 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater har inte en väldigt rigid hållning när det gäller de kommunala bolagen, men i den här delen är regerings förslag orimligt. Det handlar om kommungränsöverskridande verksamhet.

Fru talman! Det är enligt vår uppfattning omöjligt att genom lagstiftning säkerställa att en korrekt särredovisning kommer att göras. Därför finns det fortfarande en stor risk för att konkurrensneutraliteten inte kommer att råda och att kommun och landsting med skattemedel kommer att subventionera verksamhet som bedrivs åt andra. Enligt vår huvuduppfattning ska konkurrensutsatt verksamhet bedrivas av privata företag. Det är inte rimligt att i sådana här sammanhang ta affärsrisker med skattepengar.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 105 HELENE PETERSSON (s):

Fru talman! Försöksverksamheten med rätt för kommunala aktiebolag att bedriva uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken har pågått sedan 1996. Det är dags att gå vidare. Det finns två riktningar. Antingen avvecklar vi eller så permanentar vi den. Vi anser att vi ska permanenta denna rätt, och jag tillstyrker regeringens lagförslag beträffande lagen om vissa kommunala befogenheter i fråga om kollektivtrafik och yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande nr 4.

Försöksverksamheten startade som sagt 1996 och var giltig till utgången av 2002. Giltighetstiden förlängdes senare till utgången av 2005. Den 15 april 2004 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att utreda och utvärdera bland annat tillämpning och konkurrens effekter. Rapporten överlämnades i september samma år och har remissbehandlats. Regeringen har också inhämtat Lagrådets yttrande och har på samtliga punkter följt Lagrådets förslag. Rapportens förslag var, som många sagt här i dag, att försöksverksamheten skulle avvecklas. Däremot har en majoritet av remissinstanserna ansett att verksamheten borde förlängas eller permanentas.

I dag finns det elva kommunala trafikföretag. Endast fyra av dem har använt sig av möjligheterna att bedriva uppdragsverksamhet enligt försökslagen. Det är viktigt att det finns en fungerande kollektivtrafik i hela landet. I dag arbetspendlar vi mer och framför allt längre sträckor. Kommungränser gäller ofta inte som någon avgränsning. Våra ungdomar studerar ofta på orter som ligger en bit bort från deras bostäder. Sverige ser också mycket olika ut i olika delar. Det är skilda förutsättningar för konkurrens i de olika geografiska delarna.

I varje län ska det finnas länstrafikansvariga som ansvarar för den lokala och regionala linjetrafiken för persontransporter. De länstrafikansvarigas uppgifter ska handhas av en trafik huvudman. Länstrafikansvariga är i de flesta fall landstinget och kommunerna i länet gemensamt. Men man kan också komma överens om att antingen den ena eller den andra ska vara länstrafikansvarig. Det finns i dag 21 länstrafikshuvudmän i landet.

De ska ansvara för länets trafikförsörjning, biljettpriser, tidtabeller, drivmedel och kontraktstider med mera.

I dag upphandlar trafikhuvudmännen mer än 95 % av den lokala och regionala linjetrafiken i konkurrens och verksamheten är skattefinansierad till ca 42 %.

I Sävsjö kommun, där jag bor, går 3,4 miljoner av kommunens budget 2005 till länstrafikens verksamhet. Det kanske inte kan tyckas vara så mycket, men varje krona är viktig i en liten kommun. Det är också viktigt att kommuninnevärnarnas skattepengar används på rätt sätt.

Man kan då fråga sig vad det finns för skäl till att en kommun över huvud taget bildar ett trafikbolag för att själv driva kollektivtrafik. Jag tror inte att detta är den första och mest prioriterade verksamheten som en kommun ägnar sig åt. Det har säkert funnits starka skäl i de elva fall som förekommer. Men de kommunala aktiebolag som i dag finns eller som kanske kommer att startas i framtiden måste få konkurrera på lika villkor med övriga trafikbolag.

Vi kan inte fortsätta med försök hur länge som helst. Alternativet är att avsluta verksamheten och avveckla lagen, vilket med stor sannolikhet skulle innebära att de bolag som i dag har en etablerad kollektivtrafikverksamhet inte skulle klara sig med att enbart få köra inom den egna kommungränsen. Bolaget fick inte heller bedriva sin verksamhet med vinst. Man kunde inte kompensera sig med annan marknad om anbudet i den egna kommunen gick till någon annan.

Göteborgs Spårvägar är ett mycket bra exempel på just detta. Vid förra anbudsupphandlingen dumpade ett privat företag priserna och fick anbudet som innebar ganska rejält många busslinjer inom Göteborg. Göteborgs Spårvägar klarade sig och kunde överleva detta tack vare försökslagen. Man upphandlade och fick andra anbud utanför kommungränsen.

Vid den senaste anbudsupphandlingen hade de privata aktörerna höjt sina priser med den påföljd att Göteborgs Spårvägar fick tillbaka alla sina busslinjer inom Göteborgs stad. Jag ställer mig frågan: Vad hade hänt om Göteborgs Spårvägar inte hade kunna överleva? De hade försvunnit. De privata aktörerna hade kunnat gå in och ta ut vilka priser de ville.

I rapporten sågs det att det råder tillfredsställande konkurrens medan en majoritet av remissinstanserna faktiskt inte delar den bedömningen. Det finns i stället en stor oro för den koncentration av större aktörer som mer och mer sprider sig på marknaden. Det är också så att det inte enbart är fråga om svenska aktörer. Länsstyrelsen i Västra Götaland framför bland annat att nära tre fjärdedelar av bussparken ägs av tre utlandsägda företag. I vissa delar av länet har det i bästa fall kommit in ett eller två anbud.

Men det är också viktigt att det sker en ekonomisk särredovisning och att det finns ordentliga ekonomiska kalkyler. Verksamheten får inte subventioneras med skattemedel. Regeringen föreslår att nuvarande redovisningskrav ska utvidgas och preciseras, och man avser att utreda hur redovisningskraven har uppfyllts. Samtidigt får ju inte redovisningskraven vara så detaljerade att de hämmar konkurrensen.

Fru talman! Med detta yrkar jag än en gång bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Kommunal uppdrags-
verksamhet inom
kollektivtrafiken*

Anf. 106 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Statskontoret är en myndighet under regering och dess uppdrag är att jobba för rättssäker, demokratisk och effektiv offentlig sektor. Statskontoret har ju uttryckt väldigt tydligt i sju punkter att försökslagen inte bör permanentas utan att den bör avvecklas. Då vill jag höra vad Helene Petersson har för syn på Statskontorets slutsatser. Även sådana remissinstanser som Konkurrensverket, Svenskt Näringsliv och andra har ju uttryckt skepsis och instämt i Statskontorets slutsatser.

Anf. 107 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Framför allt har man sagt att konkurrensen är tillfredsställande. Det är ju det som man har anfört som det starkaste skälet till att man inte vill att försökslagen ska fortsätta att gälla. Men i majoriteten av de remissvar som har kommit in anförs det att så inte är fallet. Det kommer in för få anbud, aktörerna blir större och större, bussbolagen köper upp varandra, det blir färre och färre som kan lämna in anbud, vilket också har visat sig.

Sedan tar man också upp särredovisningen. Där har det funnits sådant som inte har följt de krav som har ställts. Därför menar regeringen att man måste göra en tydlig markering, men man tänker också följa upp detta. Framför allt är det i fråga om konkurrensutsättningen som remissinstanserna skiljer sig åt, och där har regeringen lyssnat. Man har sett på detta och gjort sin egen bedömning.

Anf. 108 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Statskontoret säger också att fördelarna med att kommuner bedriver den här typen av verksamhet inte överväger risker som tas med skattebetalarnas pengar. Att det är färre och färre små aktörer som bedriver verksamhet kan ju bero på olika typer av regelverk och annat som påverkar småföretagare.

Jag vill fråga Helene Petersson om hon anser att kommuner är bättre på att bedriva näringsverksamhet än privata företagare.

Anf. 109 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill inte säga att kommunerna är bättre på det. Men det kan finnas skäl för kommunerna att ge sig in i näringsverksamhet på vissa områden.

Liselott Hagberg säger att det finns risk för skattebetalarnas pengar. Men jag ser det som en väldigt stor risk om det bara finns en privat aktör som hela tiden höjer sina anbud. Då har man inte chans. Det har jag sett flera gånger när det gäller upphandlingar av skolskjutsar och annan kollektivtrafik inom länstrafikbolaget. Finns det bara en aktör är man väldigt fri att höja priserna, och kommunerna är då tvungna att betala. Det är ju kommunerna och landstinget som tillsammans äger trafikbolag.

Anf. 110 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det finns inte något egenvärde i kommunala trafikföretag. Det är ingenting som vi måste stötta likt museala föremål som kan falla sönder. Kommunernas uppgift är ju att bereda bästa möjliga transporter för människor och gods.

Jag frågar mig varför man ger ett uppdrag till Statskontoret att utvärdera verksamheten och sedan bara strunta i det därför att man uppenbarligen inte gillar resultatet. Varför söker man inte nya vägar för att förbättra konkurrensen? Varför tar man inte fasta på detta med upphandlingsteknik och höjer kvaliteten på upphandlingsverksamheten i stället för att öka redovisningskraven på företag som uppenbarligen inte klarar av dem redan med begränsade krav på sig?

Anf. 111 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Den första meningen kan vi definitivt vara överens om. Det finns alltså inget egenvärde för kommunerna att bedriva en transportverksamhet.

Carl-Erik Skårman frågade varför regeringen anlitar Statskontoret och sedan inte lyssnar på dem. Statskontoret har gjort en utredning som har remissbehandlats. Man har skickat ut den till ett stort antal remissinstanser. Sedan har regeringen gjort en sammanvägning för att se om de resultat som Statskontoret har kommit fram till stämmer och för att se vad remissinstanserna säger. I denna totala övervägning har regeringen bedömt att man inte följer Statskontorets förslag.

När det gäller upphandling finns det säkert mycket att göra för att lära sig mer, men kommunerna har ju att följa lagen om offentlig upphandling. Enligt den får de kommunala trafikbolagen konkurrera på lika villkor, och de har möjlighet att konkurrera på lika villkor i dag eftersom de får gå utanför den kommunala gränsen.

Anf. 112 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Förutom Statskontoret säger statens egna expertorgan Kommerskollegium och Konkurrensverket att det vore rimligt att lägga upp det här på ett annat sätt. Men man lyssnar uppenbarligen inte på sina egna expertorgan, utan man lyssnar mer på vad Uddevalla trafikbolag, Göteborgs Spårvägar och de andra trafikbolagen huvudsakligen säger. Detta tyder på att det skulle finnas något egenvärde i kommunala trafikföretag, men jag har väldigt svårt att se det. Jag tror att den breda allmänheten också har svårt att se det på det sättet. Det vore rimligt att försöka hitta nya vägar för att öka konkurrensen och kostnadseffektiviteten inom kollektivtrafiken.

Anf. 113 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller kostnadseffektiviteten tror jag att det finns goda skäl att se på alla trafikbolag som finns. Det finns andra med statlig koppling som har varit remissinstanser här, och det är länsstyrelserna. Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret och den övergripande helhetssynen på respektive län. De flesta länsstyrelser har alltså uttalat sig positivt till att lagen permanentas, och det tror jag att regeringen också har lyssnat på.

Anf. 114 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Till skillnad från Carl-Erik Skårman kan jag inte hänvisa till min egen kompetens som företrädare för ett kommunalt bolag. Där är Carl-Erik mig överlägsen. Men jag tänkte ändå säga några ord.

Först och främst tror jag inte att det är riktigt sant som Carl-Erik Skårman säger, att offentligt ägda företag generellt sett är sämre skötta än privata. Jag vet inte hur forskningen ser ut när det gäller detta, men jag misstänker starkt att detta är en ideologiskt färgad myt.

Däremot är det sant att offentligt ägda företag och privata bolag har delvis olika uppdrag. Det offentliga bolaget har att se till samhällsnytta av något slag. Det är därför som de drivs. Det privata bolaget har att se till avkastningen på satsat kapital. Det är självfallet en betydelsefull skillnad i många sammanhang. Däremot har det offentliga bolaget inte lägre krav på sig att sköta verksamheten effektivt, rationellt och konkurrenskraftigt, i den mån man verkar på en konkurrensutsatt marknad.

Finns det ett egenvärde i kommunala bolag? Nej, det skulle jag nog inte säga. Å andra sidan: Finns det något egenvärde i privata företag? Nej, det gör det väl inte heller. Det viktiga är ju vad som utförs; verksamheten, nyttan. Där finns det när det gäller privata trafikföretag, åtminstone här i Stockholm, en del synpunkter på hur väl det fungerar.

Fru talman! Första frågan: Ska kommunala bolag få bedriva kollektivtrafik? Ja, det tycker jag nog. Kollektivtrafik är en grundläggande och oerhört viktig del av vår infrastruktur. Den är, och måste nog vara, till väldigt stor del skattefinansierad. Därav följer, tycker jag, både att det finns ett offentligt ansvar för kollektivtrafiken, antingen från kommunal- eller landstingsnivå, och också i många fall goda skäl att bedriva själva trafiken i ett kommunalt bolag till exempel.

Andra frågan: Ska kommunala kollektivtrafikbolag då få konkurrera med privata företag? Ja, så länge vi inte har kollektivtrafiken som ett offentligt monopol. Vill Carl-Erik Skårman diskutera det, så kan vi väl göra det. Men för tillfället är det ju inte på det sättet, och då tycker jag nog att kommunala kollektivtrafikbolag ska kunna konkurrera på denna marknad.

Tredje frågan: Ska då kommunala företag till skillnad från privata företag förbjudas att verka utanför den egna kommunen och därmed få sämre förutsättningar att konkurrera? Det är ju det som den här frågan handlar om. Jag tycker att svaret ska vara nej på den frågan. De så kallade allianspartierna svarar ja på frågan. Det är svårt att undkomma misstanken att i bakgrunden ligger uppfattningen att det finns ett egenvärde i att det inte finns så många kommunala bolag.

Anf. 115 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det är roligt att vi är överens om att det inte finns något egenvärde i kommunala trafikföretag.

Jag är också medveten om att jag inte sade offentligägda företag utan att jag sade politikerstyrda företag. Jag vet ju att Vattenfall bedrivs med en särdeles effektivitet på den ekonomiska sidan, vilket vi haft anledning att diskutera i KU vid flera tillfällen. Men jag vet också att många kommunala företag som bygger bostäder i det inre av Norrland inte har varit några ekonomiska proffs på att bedriva företagsamhet. Det är de kommunala företagarna som har utgjort det största problemet både när det gäller felsatsningar och svårigheter att klara ut huruvida de egentligen snedvrider konkurrensen med andra företag. Det är det senare skälet som jag tror är den stora risken i det här fallet. Inte minst med tanke på de ganska snåriga redovisningsbestämmelser som man avser att tillämpa

här, finns det stor risk att det trots allt kommer att bli en snedvridning av konkurrensen, vilket kommer att förstöra effektiviteten i branschen och dessutom minska antalet företag, för det är ingen som törs ställa upp mot ett kommunalt företag som har möjligheter att ha hela det kommunala kapitalet bakom sig. Det vore dödfött att ställa upp i ett sådant läge.

Anf. 116 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Först ska jag passa på att yrka bifall till utskottets förslag. Jag glömde att göra det tidigare.

Carl-Erik Skårman är så pessimistisk. Han tror inte att detta kommer att fungera på något sätt. Dessutom får man intrycket att situationen är den att en stor mängd skattefinansierade kommunala bolag nu håller på att konkurrera ut de stackars privata bussbolagen. Om detta vore fallet skulle väl till och med jag kunna fundera på hur vi ska göra med de här sakerna, men det är ju inte alls detta som är situationen. Det är snarare tvärtom, som Helene Petersson var inne på, att många kommuner och landsting befinner sig i en situation där privata företag tenderar att få något slags monopol. Det är snarast det som är problemet. Ska vi då ge en möjlighet även för kommunala bolag att bedriva verksamhet på det här området? Ja, jag tycker det.

Det är i och för sig en intressant distinktion som Skårman försöker göra mellan å ena sidan politikerstyrda företag, vilka är dåliga, och of-
fentligt ägda företag, vilka åtminstone ibland är bra. Jag tror att det är svårt att upprätthålla den distinktionen. Så mycket tror jag att jag har begripit i alla fall att när man sitter som representant i ett kommunalt bolag har man att där verka för bolagets bästa. Detta gäller ju alla som utses till ett sådant uppdrag, oavsett om man i annan kapacitet har politiska uppdrag eller icke.

Anf. 117 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag har ju haft den tvivelaktiga förmånen, uppenbarligen, att sitta i kommunala företag – rätt många dessutom. Jag har suttit i deras styrelser och även drabbats av stark kritik från företag i samma branscher på grund av att man har kunnat använda det kommunala kapitalet på ett sätt som snedvrider konkurrensen inom branschen. Det är klart, precis som Mats Einarsson säger, att när företagsstyrelsen till och med kan läsa i lagen att det gäller att arbeta för företagets bästa kan man frestas att utnyttja bestämmelser på ett sådant sätt att man tar otillbörlig hjälp av det kommunala kapitalet för att få det egna företaget att expandera. Det är farligt för branscheffektiviteten.

Jag sade inte att offentliga företag nödvändigtvis var bra. Jag sade att även offentliga företag, som exempelvis Vattenfall, har visat att de kan vara ekonomiskt effektiva och bygga upp stort kapital med sina innovativa verksamheter.

Anf. 118 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Min erfarenhet av kommunala bolag är som sagt rätt begränsad. Jag tror visst att jag har suttit i något kommunalt kommanditbolag som inte hade någon verksamhet och som hade ett möte om året. Det är ungefär min erfarenhet. Så jag måste erkänna att Skårman är mig helt överlägsen där.

Det är ju en intressant diskussion detta med att kommunala bolag, eller offentliga bolag över huvud taget, genom att de har skattebetalarna i ryggen så att säga får en konkurrensfördel på marknaden. Det är klart att det förhållandet, utnyttjat fullt ut och i strid med de lagar som gäller, naturligtvis skulle ge en fördel till sådana företag jämfört med många små och medelstora företag. Men jag menar nog att det i huvudsak inte fungerar på det sättet.

Tänk dessutom också denna tanke: Ett kommunalt bolag har på ett sätt sämre förutsättningar att agera marknadsmässigt. Ett kommunalt bolag har till exempel sällan samma möjlighet som ett privat bolag att försätta sig i konkurs eftersom man har ett uppdrag, från medborgarna i sista hand, att sköta en viktig verksamhet. Därmed kommer man ur rent kommersiell, företagsmässig, synpunkt ibland i ett sämre läge. Jag undrar om inte det där egentligen väger upp den fördel som eventuellt kan ligga i att man i sista hand har skattebetalarna bakom sig.

Jag tror alltså att de problem som eventuellt kan föreligga när man blandar offentligt ägande med privat ägande på en marknad – vilket vi måste göra i det samhälle som vi nu lever i – är både överdrivna och, framför allt, möjliga att hantera.

Anf. 119 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Att Mats Einarsson och Vänsterpartiet är positiva till kommunala bolag har vi hört här. Det kunde man också se i protokollet från 2001, då försöksverksamheten förlängdes, alltså den försökslag som stiftades 1996. Sedan dess har ju den här verksamheten utvärderats ytterligare en gång, och det har gjorts av Statskontoret. Jag vill ställa samma fråga som jag ställde till Helene Petersson. Jag vill fråga Mats Einarsson om synen på Statskontoret, som ändå är regeringens stabsmyndighet. Statskontoret har dragit slutsatsen att den här försöksverksamheten inte ska fortsätta. Den ska avvecklas. Det finns en rad skäl för det. Tillmäter inte Mats Einarsson Statskontorets slutsatser någon betydelse alls?

Anf. 120 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, jag tycker nog att man ska tillmäta Statskontorets synpunkter någon betydelse. Men därav följer inte att Statskontoret med nödvändighet alltid har rätt i varje fråga. Man har ju en beredning av ett ärende och inhämtar då synpunkter från ganska många olika håll. Statskontoret är *ett* håll i det här fallet. Den sammanlagda bilden är inte alls så entydig som den förefaller om man till exempel bara läser Statskontorets inställning. Regeringen har gjort en bred bedömning av de fakta som föreligger, de synpunkter som föreligger och de intressen som delvis står emot varandra. Jag tycker att regeringen har gjort en rimlig avvägning utifrån detta och lagt fram ett förslag som jag alltså stöder.

Anf. 121 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Mats Einarsson inte går in i varje detalj och bemöter. Dels finns det inte tid för det, dels kan man förstå det eftersom utskottets ställningstagande inte är klätt i särskilt mycket ord i den mening att man argumenterar väl för att den här försöksverksamheten ska permanentas. Det som har förändrats, förutom att möjligheterna har utvidgats, är ju att det ska ställas upp särredovisningskrav. Det vet vi inte

riktigt hur det kommer att se ut. Det ska så småningom utvärderas av regeringen hur den här särredovisningen fungerar. Då är min nästa fråga: Om det visar sig att den här särredovisningen inte fungerar som det var tänkt i den lagstiftning som nu ska permanentas och förstärkas, är Mats Einarsson då beredd att ompröva sina ställningstaganden?

Anf. 122 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är alltid beredd att ompröva mina ställningstaganden utifrån argument och nya fakta. Skulle det visa sig att den modell som vi nu sätter i sjön inte fungerar får vi titta på vad vi kan göra för att få den att fungera eller hitta någon annan modell som fungerar bättre. Så är det i alla ärenden, så är det i detta ärende också. Men i det här läget ser jag inga som helst skäl att inte rösta för bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

12 § Ändringsprotokoll till Europakonventionen – en effektivare Europadomstol

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU6

Ändringsprotokoll till Europakonventionen – en effektivare Europadomstol (prop. 2004/05:167).

Anf. 123 YOOMI RENSTRÖM (s):

Fru talman! Jag hade en talare framför mig på listan. Det var Göran Lennmarker, som blev tvungen att stryka sig och gå härifrån. Han sade så här: Jag hade egentligen bara en sak att säga. Jag ville hälsa att jag är oerhört glad att EU har anslutit sig till Europakonventionen. Det kan du hälsa åt mig. Nu har jag gjort det åt honom.

Fru talman! Världen i sig blir förvisso inte större, men gränserna mellan våra världar förändras ständigt. En av de frågor vi alla har ett gemensamt världsansvar för är frågan om skyddet för de mänskliga rättigheterna. I vår egen närmiljö, i Europa, kan 800 miljoner européer från 44 stater vända sig till en och samma domstol för att få sin sak prövad. Europadomstolen är det yttersta skyddet för människorna i de stater som ansluter sig till konventionen om mänskliga rättigheter.

I all form av rätts- och processordning är det oerhört viktigt att rättssäkerheten fungerar, både för den enskilde och för samhället. Ett rättssäkert system innebär inte bara att man kan få sin sak prövad enligt lagen. Det innebär också att prövningen ska vara opartisk, ske öppet och ske inom en rimlig tid. Dagens system för prövning i Europadomstolen fyller tyvärr inte alla dessa krav på rättsäkerhet.

Under den senaste tioårsperioden har antalet anmälningar till Europadomstolen fyrfaldigats. Det är bland annat en följd av att domstolens arbete i dag är mer känt i framför allt de östeuropeiska länderna. Det är positivt, men det skapar också en mycket ansträngd situation för domstolen, till exempel i form av orimligt långa handläggningstider. Det är det

Prot. 2005/06:26
9 november

*Kommunal uppdrags-
verksamhet inom
kollektivtrafiken*

*Ändringsprotokoll till
Europakonventionen –
en effektivare
Europadomstol*

vi nu försöker åtgärda genom att effektivisera Europadomstolen och utan att för den sakens skull göra avkall på alla de krav som kan ställas på rättssäkerhet.

Riksdagens roll i det här är att rent formellt godkänna ändringsprotokoll nr 14 till Europakonventionen samt att besluta om den ändring i lagen, (1994:1219), som föranleds av godkännandet. Det är bra. Det är ett fullkomligt okontroversiellt beslut som alla partier står bakom. Jag yrkar därför att riksdagen beslutar i enlighet med förslaget i konstitutionsutskottets betänkande nr 6.

Anf. 124 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag begärde ordet för att till protokollet uttrycka min glädje över att Europeiska unionen nu får ansluta sig till denna konvention. Jag satt ju med i den arbetsgrupp inom konventet som sysslade med just stadgarna om mänskliga rättigheter inom EU och frågan om anslutning till Europakonventionen. Vi hade en hel del problem med de frågeställningarna. Vi lyckades lösa dem genom att föreslå att stadgarna skulle antas som ett juridiskt dokument. I den här kompromissen ingick också att Europeiska unionen skulle söka anslutning till Europakonventionen.

Ett av de problem som kvarstår är ju att Europeiska unionen inte är en juridisk person. Nu diskuteras huruvida Europeiska unionen har möjlighet att teckna avtal av den här karaktären eller inte. I konventet var man tämligen överens om att EU måste bli en juridisk person. EG är i dag en juridisk person. EU måste också bli en juridisk person innan man kan tillträda den här konventionen, men det kanske finns diskussioner om hur man ska kunna lösa problemet ändå.

Sedan diskuterades också problematiken om EU skulle bli medlem av Europarådet. Det här protokollet ger en elegant lösning där man säger att man får ansluta sig till konventionen men inte tar upp komplikationen i förhållande till Europarådet.

Jag ber alltså med glädje att få yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 125 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det här är ju ett enigt betänkande, och sådana brukar vanligen inte leda till någon debatt, men jag tycker ändå att det finns anledning att för kammaren och för protokollets skull säga några ord om det här i sak oerhört viktiga ärendet.

Som redan har sagts här är Europadomstolen unik i det internationella rättssystemet. Det är den enda internationella domstol där enskilda medborgare kan få sin rätt prövad. Ärendebelastningen har, vilket också påpekats och vilket är skälet till det här tilläggsprotokollet, ökat mycket kraftigt. Senast jag hörde en siffra låg ärendebalansen på mellan 70 000 och 80 000 ärenden. Den allra största delen av dessa ärenden är sådana som inte kan eller *skall* behandlas av domstolen, men även att sälla ut de ärenden som *skall* behandlas kräver en hel del arbete – därav nödvändigheten av att effektivisera domstolen på det sätt som nu föreslås.

De nya länderna i Europarådet från Östeuropa är naturligtvis en viktig orsak till att ärendeinströmningen har ökat, men det är definitivt inte bara dessa länder som står för tillströmningen. Italien är ett av de länder som har de flesta klagomålen, framför allt beroende på ineffektivitet i det ita-

lienska rättssystemet, som alltså inte klarar av handläggningstider på ett rimligt sätt. Det finns alltså utrymme för förbättringar i åtskilliga europeiska länder.

Det som nu sker är alltså en administrativ effektivisering men också en viss utvidgning av den krets av ärenden som inte behöver tas upp av domstolen. Men det finns också säkerhetsventiler som gör att de ärenden som definitivt *skall* behandlas, som rör mänskliga rättigheter och kränkningar av mänskliga rättigheter, inte faller utanför.

Detta kommer dock inte att räcka. Protokoll 14 är inte tillräckligt – därom är alla Europarådets medlemsstater överens. Därför beslutades på toppmötet i Warszawa nu i våras, där Sverige representerades av utrikesminister Laila Freivalds – jag själv hade förmånen att representera den parlamentariska församlingen – att tillsätta en grupp av visa personer, som det uttrycks, framstående män och kvinnor med expertis på området som ska fortsätta att se över vad som kan göras för att ytterligare effektivisera Europadomstolen så att den kan fylla sin roll i det internationella rättssystemet.

Det är bra att protokollet innehåller en artikel som gör det möjligt för EU att ansluta sig, men som Ingvar Svensson var inne på återstår något att göra på EU-sidan. Ett av de väldigt få bra inslagen i den nu fallna konstitutionen var ju att detta skulle ha blivit möjligt. Nu får väl vi på EU-sidan försöka hitta en annan lösning på detta problem. Jag tror att det vore väldigt värdefullt om EU kunde ansluta sig till Europakonventionen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m.

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2005/06:SoU3

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m. (skr. 2004/05:125).

Anf. 126 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Vi ska här i dag behandla en skrivelse från regeringen som gäller redovisningen av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004. Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till reservation nr 1. Naturligtvis står jag bakom även de andra moderata reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till dessa.

Vi moderater har i tidigare motioner föreslagit att fördelningen av arvsfondsmedel flyttas från regeringen och från dess kansli. Vi vill bibehålla våra ståndpunkter eftersom dagens system inte är bra. Det är inte heller bra att den nya Arvsfondsdelegationens kansli finns i Regeringskansliet. I kombination med delegationens tydliga koppling till ledande politiska tjänstemän i departementen har vi uppfattningen att förtroendet minskas för hur pengarna i Allmänna arvsfonden används. Därför står vi fast vid samma uppfattning som tidigare: Handläggningen bör ske utan-

Prot. 2005/06:26
9 november

*Ändringsprotokoll till
Europakonventionen –
en effektivare
Europadomstol*

*Redovisning av
fördelning av medel
från Allmänna
arvsfonden under
budgetåret 2004, m.m.*

för Regeringskansliet. Jag vet inte vad Kristina Zakrisson har att säga om det, men vår förhoppning är att regeringen tar till sig av den här kritiken och återkommer med ett sådant beslut.

Fru talman! Vi har också reagerat på den här skrivelsen när det gäller hur medel har delats ut till en del projekt. Flera av de projekt som har beviljats stöd är egentligen offentliga åtaganden som skulle ha kunnat finansieras via statsbudgeten. Jag vill då nämna projektet Flicka. Ett annat exempel som stöd har gått till är barn och ungdomar med en förälder som sitter i häkte. Sådana här projekt tycker vi skulle inrymmas i kriminalvårdens programverksamhet.

Därmed yrkar jag än en gång bifall till reservation 1.

Anf. 127 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 i vårt betänkande, som vi har att behandla nu, *Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m.*

Precis som vid tidigare beslut om fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden hävdar Kristdemokraterna att det principiellt riktiga är att fördelningen av arvsfondsmedlen flyttas från regeringen till en statlig myndighet. Vi har tidigare föreslagit att lämplig värdmyndighet för Arvsfondsdelegationen kunde vara Kammarkollegiet. Flyttning av den här medelsfördelningen är lämplig och angelägen för att undvika risken att statens medel och medel ur Allmänna arvsfonden blandas ihop och därmed risken att arvsfondens medel används för regeringens politiska syften och inte i enlighet med en myndighets opartiska fördelning.

Tidigare, när Arvsfondsutredningen arbetade, avstyrkte ju tunga remissinstanser som Statskontoret, Ekonomistyrningsverket och Kammarkollegiet att arvsfondsmedlen fortsatt skulle hanteras inom Regeringskansliet.

Blotta risken för sammanblandning borde leda till att majoriteten tillmötesgår vårt förslag i reservation 1, det vill säga att regeringen återkommer med förslag om att handläggningen av medlen ur Allmänna arvsfonden sker utanför regeringen.

Varför utsätter sig regeringen för risken för sammanblandning? Regeringen borde vara angelägen om att framstå som helt opartisk och inte beblanda sig med det över huvud taget. Men förmodligen har den socialdemokratiska regeringen gjort kalkylen att risken med att inom Regeringskansliet fördela Arvsfondsmedel väger lättare än möjligheten att då och då kunna ta lite politiska poäng genom fördelning av medel till olika i och för sig behjärtansvärda ändamål.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 för att stadga och styra upp verksamheten.

Anf. 128 KRISTINA ZAKRISSON (s):

Fru talman! Arvsfondsdelegationens organisation har nyligen behandlats i riksdagen. Vi fattade beslutet för ett par år sedan, och organisationen gäller från den 1 juli 2004. Då förstärktes också Allmänna arvsfondsdelegationens roll så att den blev mer fristående än tidigare.

Bland de organisationer som representerar de grupper som ska främjas – barn, ungdomar och funktionshindrade – är man mycket nöjd med organisationen och har fullt förtroende för det nya sättet att hantera fon-

den på. Där ser jag alltså ingen anledning, och inte utskottsmajoriteten heller, att göra någon ytterligare förändring.

När det gäller fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden finns en katalog där man kan se exakt vem som fått medel och till vad de använts. De projekt som nämndes, bland annat projekt som initierats med anledning av projektet Flicka – som ju initierades av Socialdepartementet – är sådana som bedrivs av ideella organisationer. De är precis den typen av projekt som Allmänna arvsfonden ska biträda.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga skrivelsen till handlingarna och avslag på motionerna.

Anf. 129 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Ulrik Lindgren tog upp frågan om att Arvsfondsdelegationen, när den bildades, skulle ligga inom Regeringskansliet. Det förslaget avstyrktes av Statskontoret, Ekonomistyrningsverket och Kammarkollegiet. Tre tunga instanser säger detta redan från början, men regeringen kör över dem.

Nu är vi där vi är, men vi kommer med stor sannolikhet att i socialutskottet besluta om att få en granskning från Riksrevisionen av Allmänna arvsfonden. Då kanske Kristina Zakrisson ändrar sig, men det är synd att regeringen kör över myndigheterna. Därför är min fråga: Varför körde man över dessa instanser utan att ta hänsyn till dem innan Arvsfondsdelegationen förlades till Regeringskansliet?

Anf. 130 KRISTINA ZAKRISSON (s) replik:

Fru talman! Det vore väl synd att i så fall föregå Riksrevisionens granskning och säga att det beslut som vi fattade för två år sedan var dåligt. Det tycker vi nämligen inte. Vi tycker att det har blivit en bra organisation.

Det är sant som Maud Ekendahl säger att det fanns några instanser som avrådde från detta, men det fanns många fler som tyckte att det var väldigt bra. Det är alltså inte så att vi kört över någon, utan vi har fattat det beslutet. Det är Kammarkollegiet som förvaltar fondens pengar och redovisar dem, samtidigt som vi redovisar hur fondens pengar har använts.

Vi vidhåller att vi tycker att det är en bra organisation.

Anf. 131 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! När det gäller förslag på projekt som kanske borde ligga inom statens finanser och inte belasta Arvsfonden, som Kristina Zakrisson nämnde och som också jag tog upp, har vi Flickaprojektet. Särskilt ideella organisationer är det inte fråga om, för om man djuplodar lite och ser på vem som fått pengar visar det sig att Sara Damber arbetar för Socialdepartementet, och det är genom Socialdepartementet man blivit beviljad dessa medel. Det är ingen fristående organisation.

Det hela är mycket märkligt. Man ska inte bevilja medel till ett departement, utan det ska vara fråga om organisationer. Därför har vi pekat på denna bristfällighet, nämligen att just det projektet erhållit medel.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Redovisning av
fördelning av medel
från Allmänna
arvsfonden under
budgetåret 2004, m.m.*

*AP-fondernas
verksamhet 2004*

Anf. 132 KRISTINA ZAKRISSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig förtydliga det hela för att vi inte ska blanda ihop projekten. Projektet Flicka, som Socialdepartementet haft ansvar för, har alltså inte fått pengar ur Allmänna arvsfonden. Däremot har olika projekt som inspirerats av projektet Flicka, och som startats efteråt, fått pengar från Allmänna arvsfonden. Det är två olika saker.

När det gäller det andra projektet, det som finns för barn vars föräldrar avtjänar straff inom kriminalvården, är det fyra frivilligorganisationer som jobbar med det. Jag vidhåller att de projekt som fått pengar ur Allmänna arvsfonden är precis den typen av projekt som ska få pengar därför. De som jag hunnit titta på verkar dessutom ha nått mycket goda resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

14 § AP-fondernas verksamhet 2004

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2005/06:FiU6
AP-fondernas verksamhet 2004 (skr. 2004/05:130).

Anf. 133 KJELL NORDSTRÖM (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla regeringens skrivelse 130 där regeringen lämnar en redovisning av AP-fondernas utveckling under förra året, det vill säga 2004. Det var det fjärde verksamhetsåret med den nya organisationen och de nya placeringsreglerna.

Redovisningen innehåller bland annat en sammanställning av fondernas årsredovisningar och utvärdering av fondernas förvaltningsbeslut och mål. I skrivelsen redovisas även en mer omfattande kartläggning och utvärdering av fondernas kostnadsutveckling.

Utskottet behandlar också fem motioner med anknytning till regeringens utvärdering av AP-fonderna, överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten, Sjätte AP-fonden samt förslag om nya, regionala utvecklingsfonder och förändringar i AP-fondernas mål och placeringsregler.

Utskottet föreslår att motionerna avstyrks. I betänkandet finns fem reservationer.

Anf. 134 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag ska be att få inleda med att säga att vi givetvis står bakom våra båda reservationer, men för tids vinnande kommer jag att yrka bifall bara till reservation 3.

AP-fonderna spelar en viktig roll för att garantera förtroendet för och möjligheten till att uppfylla den stora pensionsöverenskommelsen, den stora pensionsreformen som en majoritet av partierna i riksdagen står bakom. Det är en reform som väckt intresse och uppmärksamhet över hela världen. I länder med liknande struktur som Sverige tittar man på

den för att på samma sätt som vi gjort här kunna säkra pensionerna långt in i framtiden med tanke på en alltmer åldrande befolkning.

Utskottets majoritet yrkar avslag på vårt förslag att Sjätte AP-fonden ska få likadana placeringsregler som de övriga fonderna och få verka enligt samma principer som de. Vi tycker att det är viktigt att ha samma placeringsregler. Fondernas enda uppgift är att garantera och trygga framtida pensionärers pensioner.

Nu säger utskottets majoritet att något sådant förbereds inom Regeringskansliet. Det är måhända på det sättet. Samtidigt är det viktigt att vi här i dag tydligt säger att fondernas uppgift är att trygga framtida pensionärers pensioner och ingenting annat. De ska inte användas till näringspolitiska saker. De ska inte användas till något annat eller ha några andra mål än de som finns i de placeringsregler som de har, nämligen att skydda de pensionspengar som finns.

Ett av regeringens stödpartier – jag tycker att det är viktigt att påpeka detta – har ju synpunkter när det gäller hur man ska använda pensionsfondernas pengar som strider ganska ordentligt mot vad Folkpartiet och andra står för. Då tycker vi att det är viktigt att riksdagen redan nu tar en klar och tydlig ställning för vad pensionsfonderna egentligen är till för.

Anf. 135 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag som alltså innebär att skrivelsen läggs till handlingarna och att vi avslår samtliga motioner.

Först ska jag bara göra ett konstaterande. AP-fonderna fortsätter att redovisa hyggliga resultat. De första åren efter det att den nya organisationen hade satts i sjön och de nya placeringsreglerna hade börjat gälla var ju, försiktigt uttryckt, inte särskilt framgångsrika, men nu går det bättre.

Sedan ska jag gå över till det här med förvaltningskostnaderna. Utskottet har tidigare, precis som regeringen i sin skrivelse, förundrats över att fondernas förvaltningskostnader har ökat i snabb takt, om än lite långsammare under 2004 än tidigare. Samtidigt har man inte kunnat koppla dessa ökade kostnader till en aktivare och mer framgångsrik förvaltning. Därför underströk utskottet förra gången de här frågorna behandlades i kammaren att kostnaderna måste hållas under uppsikt och att det fanns behov av en fortsatt och fördjupad analys av orsakerna till de ökade kostnaderna. En sådan analys har också genomförts. Där har man kommit fram till att Första till Fjärde AP-fonderna har högre förvaltningskostnader än andra jämförbara fonder i andra länder medan Sjätte och Sjunde AP-fonderna klarar sig bättre vid sådana här jämförelser.

KPMG, som har gjort den här utvärderingen, pekar ut ett antal åtgärder som skulle kunna leda till minskade kostnader. Det är förstas viktigt – jag stryker under detta en gång till – att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt. Det skapar förtroende hos allmänheten för pensionssystemet, och vi förutsätter alltså att den fördjupade analys som har gjorts leder till åtgärder för att just hålla nere kostnaderna och förbättra effektiviteten.

En annan viktig fråga som har behandlats några gånger är den om AP-fondernas överföringar till statsbudgeten. Utskottet krävde förra gången vi behandlade frågan att regeringen skulle återkomma med en

tidsplan för den slutliga kontrollen och den eventuella överföringen av ytterligare medel. Regeringen har nu återkommit, och det man säger med stöd av Genomförandegruppen är att det under överblickbar tid inte finns möjlighet att föra över medel från AP-fonderna. Utskottet ser naturligtvis ingen anledning att överpröva det ställningstagandet. Därför avslår vi aktuellt yrkande i motion Sf386 från Vänsterpartiet.

Fru talman! I en annan motion, från Folkpartiet, ställs kravet att skrivelsen i framtiden ska utformas som en analys av fondernas avkastning i förhållande till pensionsåtagandena, det vill säga att man egentligen ska ha en mer strategisk och långsiktig inriktning. Om det här finns det ingen oenighet, och det pågår ett arbete som syftar till att bredda och fördjupa analysen i linje med vad som krävs i den här motionen. Därför finns det ingen anledning för riksdagen att vidta ytterligare åtgärder, och därför avslås motionen.

Sedan gäller det Sjätte AP-fonden och Folkpartiets motion om den, som Gunnar Nordmark, har varit uppe och diskuterat. Jag tror i och för sig att man kan ana en större oenighet, en kvarstående oenighet, om vad Sjätte AP-fonden ska syssla med, men det pågår en översyn av regelverket, och det pågår förberedelser för att infoga fonden i pensionssystemet på lämpligt sätt. Vi väntar alltså med spänning på vad regeringen kommer att föreslå. Därför avslår vi motionen från Folkpartiet.

I tre motioner ställs det krav på att AP-fonderna och pensionssystemets tillgångar ska användas för att uppnå närings- och sysselsättningspolitiska syften. Vi avstyrker de motionerna av det enkla skälet att pensionssystemet ingår i en bred politisk uppgörelse som är tänkt att bestå under lång tid. Riktlinjerna för AP-fonderna bör ligga fast. Tillgångarna ska förvaltas så att de ger bästa möjliga långsiktiga avkastning i förhållande till riskerna. Det är så uppdraget är preciserat, men det hindrar naturligtvis inte diskussioner utifrån ett bredare perspektiv, sådana perspektiv som tas upp i motionerna. Det finns ju, om man vidgar perspektiven till att handla om lite mer än om AP-fonderna, starka skäl att föra en prövande diskussion om näringslivets nya ägare till exempel, det vill säga institutionerna och institutionsägandet. Därmed finns det också skäl för en prövande diskussion om pensionsfondernas betydelse och roll för näringslivet, om hur fonderna ska använda sitt inflytande, om hur inflytandet kan utövas över fonderna. Det finns, om man drar det ännu längre, skäl att kritiskt granska det som brukar kallas för kvartalskapitalismen och dess inverkan på tillväxt och sysselsättning – självklart. Diskussionen måste fortgå prövande och kritiskt.

Sammanfattningsvis: Överenskommelsen ligger fast. Vi ändrar inte riktlinjerna för AP-fonderna. Men den prövande diskussionen får inte avstanna om pensionssystemet liksom om andra samhällseliga företeelser. Den måste i stället uppmuntras. Man kan självklart inte för evig tid utsluta att en sådan diskussion får återverkningar vad gäller hur AP-fonderna och pensionssystemet ska vara utformade, men förutsättningen för att man ska göra förändringar är att det finns en fortsatt bred enighet om att göra dem och om hur pensionssystemet ska se ut.

Det sista var alltså argumentationen för avslaget på de motioner där man vill föra in andra motiv i AP-fondernas agerande eller ge dem andra uppgifter.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU5 Ny prövning av avvísings- och utvisningsbeslut

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (kd)

5. res. 4 (v)

6. res. 5 (c)

7. res. 6 (mp)

Förberedande votering 1:

17 för res. 5

13 för res. 6

238 avstod

81 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

22 för res. 4

17 för res. 5

229 avstod

81 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 3:

24 för res. 3

22 för res. 4

222 avstod

81 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 4:

37 för res. 2

24 för res. 3

207 avstod

81 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 5:

40 för res. 1

37 för res. 2

189 avstod

83 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

150 för utskottet

39 för res. 1

79 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 22 v, 12 mp, 1 -

För res. 1: 39 m

Avstod: 3 m, 35 fp, 24 kd, 17 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 13 fp, 9 kd, 6 v, 5 c, 5 mp, 1 -

SkU2 Inskränkt skattskyldighet för Right Livelihood Award Stiftelsen

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c)

Votering:

150 för utskottet

118 för res.

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 22 v, 12 mp, 1 -

För res.: 42 m, 35 fp, 24 kd, 17 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 13 fp, 9 kd, 6 v, 5 c, 5 mp, 1 -

SkU3 Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU4 Kontroll av postförsändelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU2 Granskning av regeringens handläggning av vissa avvisningsärenden m.m.

Utskottets genom fattade beslut godkända anmälan lades till handlingarna.

KU3 Fråga om utredning av avvisningsförfarande

Punkt 1 (En nationell utredning)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

232 för utskottet

35 för res.

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 35 fp, 23 kd, 17 c

För res.: 22 v, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 29 s, 13 m, 13 fp, 10 kd, 6 v, 5 c, 5 mp, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU4 Kommunal uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

116 för res.

1 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 1 fp, 22 v, 12 mp, 1 -

För res.: 42 m, 34 fp, 24 kd, 16 c

Avstod: 1 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 13 fp, 9 kd, 6 v, 5 c, 5 mp, 1 -

KU6 Ändringsprotokoll till Europakonventionen – en effektivare Europadomstol

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU3 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m.

Punkt 1 (Arvsfondsdelegationens organisation)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m)

Votering:

202 för utskottet

66 för res. 1

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 35 fp, 22 v, 17 c, 12 mp, 1 -

För res.: 42 m, 24 kd

Frånvarande: 29 s, 13 m, 13 fp, 9 kd, 6 v, 5 c, 5 mp, 1 -

16 § (forts. från 14 §) **AP-fondernas verksamhet 2004** (forts. FiU6)

Anf. 136 SIV HOLMA (v):

Fru talman! I mitt anförande kommer jag att ta upp Vänsterpartiets reservation vad gäller överföring av medel från AP-fonden till staten samt några synpunkter på regeringens ambitioner att bredda utvärderingen med fokus på fondstyrelsernas strategiska beslut. Vidare kommer jag att ta upp synpunkter på planerna att infoga Sjätte AP-fonden i det reformerade pensionssystemet. Lars Bäckström kommer att redogöra för Vänsterpartiets synpunkter på riskkapital och regionala utvecklingsfonder.

Till att börja med yrkar jag bifall till reservation 1. Den reservationen utmynnar i att Vänsterpartiet anser att riksdagen bör fatta beslut om att inga ytterligare medel ska föras över från AP-fonderna till statsbudgeten. Detta för att hindra att bromsen slår till samt för att säkra pensionssystemets långsiktiga hållbarhet.

Bromsen innebär i korthet att man kan sänka pensionerna om de yrkesarbetandes avgifter till pensionssystemet och pengarna i AP-fonderna inte räcker för att täcka pensionsåtaganden. Uppgifter från Försäkringskassan visar att risken redan i dag är överhängande att bromsen ska slå till och att pensionärerna därmed kommer att få lägre pensioner.

Om Genomförandegruppen skulle bestämma sig för att föra ytterligare medel från AP-fonderna till staten ökar sannolikheten för att den så kallade bromsen slår till. Vänsterpartiet är kritiskt till konsekvenserna av systemet med den så kallade bromsen. Den kan utlösas utan politisk inblandning och innebära ökad beskattning av de förvärvsarbetande eller sänkta pensioner.

I betänkandet säger de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen att ”det under överblickbar framtid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonderna till staten”. Det är bra men inte tillräckligt.

Jag vill också lämna en kommentar till punkten om utvärdering av AP-fonderna. Jag noterar att Finansdepartementet under hösten genomför en ny upphandling av utvärderingsresurser för att utvärdera fondstyrelsernas strategiska beslut. Jag hoppas att strategin breddas så att den också omfattar sysselsättningskonsekvenserna av placeringarna och att man också utvärderar hur de strategiska besluten påverkar sysselsättningen regionalt i hela landet.

När det gäller punkten om avveckling av Sjätte AP-fonden beklagar Vänsterpartiet Finansdepartementets ambition att infoga fonden i det reformerade pensionssystemet samt anpassa fondens regelverk till det som gäller buffertfonderna. Denna fonds mål och placeringsbestämmelser skiljer sig från de övriga buffertfondernas regelverk. Det finns heller inga bestämmelser som reglerar överföringar av medel från Sjätte AP-fonden till pensionssystemet.

Nu flaggar Finansdepartementet för att göra Folkpartiet till viljes. Vänsterpartiet uppskattade att fonden samma år som den bildades placerade omkring 10 miljarder kronor i aktier för att öka tillgången på riskvilligt kapital för onoterade företag. Det var också positivt att den kunde investera i små och medelstora företag. Nu upphör denna möjlighet i samband med att fonden inordnas i det nya pensionssystemet.

Anf. 137 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Vi lever i en globaliserad ekonomi med stora möjligheter. Nya marknader öppnas. Det finns stora materiella behov och miljöbehov som vi måste täcka. I Sverige har vi lyckats hävda oss väl i den globala ekonomin.

Globalisering innebär också problem. Den globala ekonomin styrs alltför ofta av dem som Göran Persson kallade flinande finansvalpar – en flock som ständigt jagar efter största möjliga vinstutdelning. Det gör att också livskraftiga företag allt oftare slås ut. De slås ut i en konkurrens där det alltför ofta är möjligt att konkurrera genom dålig respekt för fackliga rättigheter och rovdrift på miljön.

Flytten av en fabrik för vinterdäck från Gislaved till Portugal var ett omdebatterat exempel. Det kan lika ofta gälla Dalsland, Blekinge, Bergslagen eller utsatta områden i Norrlands inland, områden som ofta har en svag arbetsmarknad där en flytt slår extra hårt.

Sverige kan inte stoppa globaliseringen, men vi kan möta den genom att agera smart både i riksdagen och lokalt. Med en aktiv näringspolitik kan vi underlätta för företag att utvecklas i alla regioner. Det behövs alltid kapital. Statens resurser är begränsade.

I dagens hyperkapitalism finns ett stort kollektivt kapital. Jag besökte för några år sedan det gamla svenska skogs- och pappersföretaget Bille-
rud i Norrbotten och frågade: Vem är huvudägare. Svaret var: Två amerikanska pensionsfonder.

Så är det allt oftare. Viktiga ägare av företag i den globala ekonomin är pensionsfonder som byggts upp genom avstått löneutrymme.

Vi har stora sådana fonder också i Sverige – AP-fonderna. I fonderna finns pengar som löntagarna har avstått från för att säkra sina pensioner. Kapitalister och fondförvaltare vill alltid ha snabb avkastning. Löntagare vill också ha avkastning på sina pensionspengar, men de vill också ha jobb både för sig själva och för sina barn. Löntagarna vet att i längden kan Sverige klara vettiga pensioner bara om vi har ett folk i arbete.

Därför föreslår Vänsterpartiet att riksdagen ska säga till regeringen att reglerna för AP-fonderna bör förändras för att möjliggöra en mer aktiv näringspolitik. Vi föreslår också att riksdagen ska uppmana regeringen att utreda möjligheten att förbättra tillgången på regionalt riskkapital. Både i Kanada och i USA har man skapat system där en del pensionsmedel från löntagarna sätts av till sådana regionala fonder.

De flesta bedömare är ense om att de här fonderna har lyckats bra, både när det gäller jobb och avkastning. Riksdagen måste våga uppmana regeringen att undersöka och redovisa om det kan vara en modell också för Sverige.

Både socialdemokrater och den borgerliga alliansen säger nej. Varför gör ni det?

I finansutskottets förslag till avslag säger man uttalat och unisont att fondernas medel inte ska användas i närings-, regional- eller ekonomisk-politiska syften. Fondernas medel ska tydligen enligt den här majoriteten enbart förvaltas så att avkastningen ”långsiktigt maximeras i förhållande till risken i placeringarna”.

Fru talman! Den målsättningen är ju bättre än ren kvartalskapitalism. Men menar majoriteten verkligen att det långsiktigt skulle vara till skada för Sverige, för utsatta regioner och för pensionärerna om en mindre del av AP-fondsmedlen avsattes till regionala fonder? Vore det till skada om AP-fonderna tog vissa näringspolitiska hänsyn i sina beslut?

Gunnar Nordmark! Vad skulle det innebära för skada för Sverige om man tog den här typen av hänsyn? Svara på det!

Bo Bernhardsson! Vad skulle det vara för skada om fonderna tog en del näringspolitiska hänsyn i sina beslut? Ni säger ju att det här är farligt på något sätt. Jag vill gärna höra svaret.

Fru talman! I och med att Siv Holma har yrkat bifall till reservation 1 avstår jag från att yrka bifall. Vi vet nog hur voteringen skulle kunna gå om vi inte begränsar oss till en. Men vi kommer att fortsätta den här diskussionen tills vi får svar och tills vi får en vettigare ordning.

Anf. 138 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag kan lätt ge ett svar på detta. Svaret finns delvis i detta dokument som jag snart ska läsa ur. Vi menar att när det gäller företag i Sverige kan man skapa riskkapital på en rad andra sätt. Vi har från alliansens sida pratat om att man ska slopa förmögenhetsskatten. Vi vet att det skulle innebära att det flödar in riskkapital i landet igen och att svenska företag får tillgång till det.

Jag ska läsa ur ett dokument som heter *Arbete – demokrati – rättvisa*. Det är ett förslag till valplattform för Vänsterpartiet. Där skriver man under rubriken ”Demokratiskt ägande – hållbar utveckling”: Staten är den störste ägaren på aktiebörsen. AP-fonder och andra pensionsfonder förvaltar stora tillgångar som borde stå under folkligt inflytande och användas mer medvetet för att styra om samhället i riktning mot rättvisa och en ekologiskt hållbar utveckling.

Man kan givetvis tycka att det är bra med rättvisa. Man kan tycka att det är bra med ekologiskt hållbar utveckling. Man kan definiera detta på en rad olika sätt.

Jag har läst andra ekonomiska dokument från Vänsterpartiet eller förslag som ska behandlas på er kongress. Om man ska använda pensionsfonderna för att nå politiska mål, vilket ju är Vänsterpartiets uppfattning, riskerar det pensionsspararnas pengar. Det är därför vi är strikta med vad fonderna används till. Vi vill att pensionärerna ska ha garanterade pensioner även i framtiden och att fonderna inte ska vara föremål för någon form av politiska experiment för en tillfällig politisk majoritet.

Anf. 139 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vi har inte föreslagit att man ska avskaffa fondstyrelserna och ta besluten i kammaren. Det ska vara styrelser som vi har utsett precis som nu. De styrelserna ska ha möjlighet att också ta näringspoli-

tiska hänsyn. Om de bara ska ha maximal avkastning får vi inte någon bra näringspolitik. I verkligheten är det så.

Så här står det om första AP-fonden: Vi tar en diskussion om miljömässig och social beredskap i vår ägarstrategi. Då säger väl Gunnar Nordmark: Det är i strid mot placeringsdirektiven. Ni ska inte ta sociala hänsyn. Ni ska inte ta miljöhänsyn.

Men det säger inte Gunnar Nordmark. Det är tydligen okej att ta sociala hänsyn och miljöhänsyn. Det säger AP-fondstyrelsen själv. Var det fel? Det var tydligen rätt. Man ska ta sociala hänsyn och miljöhänsyn, men man ska inte ta hänsyn till sysselsättning. Just det explicit ska man inte ta hänsyn till. Vad är det för värld där en ägare kan agera som en normal ägare och säga att han tar viss social hänsyn och viss hänsyn till var man placerar? Vi lägger inte in pengar i krigsmateriel, inte i tobak, inte i sprit – även om det ger långsiktigt bra avkastning. Det tror jag att det gör. Men inte vill ni väl att AP-fonderna ska hårdinvestera i krigsmaterielindustrin i världen? Det skulle nog långsiktigt ge bra avkastning, men det vore socialt förödande. Håller ni med mig, Gunnar Nordmark, i Folkpartiet? Jag förutsätter att ni håller med mig. Krig, knark, tobak, sprit och miljö kan vi alltså lägga på, men inte på sysselsättning. Bort det! Vad är det för logik?

De borgerliga partierna förr i världen var lite bättre. Jag erinrar mig att den gamle högermannen Jarl Hjalmarsson en gång i världen talade om vikten av att även löntagarna aktivt fick gå in och ta del i diskussioner om ägarpolicy. Han kallade det för löntagardemokrati eller något sådant, tror jag.

Dagens folkpartister säger: Nej. Just löntagarnas avstådda lönemedel får ingen lägga sig i. De ska inte ha något inflytande över det. Vad är det för samhällssyn ni har? Just löntagare ska fräntas rätten att ha inflytande över sina egna pengar.

Anf. 140 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Den samhällssyn vi har är att pensionsfonderna inte är till för att vara riskkapital i en vänsterpolitisk näringspolitik. Det har vi gjort ganska klart, Lars Bäckström. De är till för att långsiktigt garantera pensionärernas pengar. Det är det det handlar om. Jag tycker att det är ganska enkelt, ganska tydligt och ganska klart.

Man ska inte använda fonderna för att bedriva mer eller mindre riskfylld näringspolitik. Det ligger ju i ordet riskkapital, Lars Bäckström, att man riskerar kapital och att man är beredd att riskera. Vi vill ha en annan långsiktighet än den som beskrivs av dig här och i dokument som har kommit från Vänsterpartiet.

Anf. 141 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag sade inte att alla pengar skulle in i riskkapital i regionala bolag, men en mindre del. Vi har inte ens sagt att det är ett beslut att föra in x %. Vi vill ha en utredning om detta. Till och med där säger ni stopp. Denna fråga är sakrosankt, helig och får inte ens diskuteras. Detta är statssocialism. Detta är kommunism och planekonomi.

Kanada är inte ett statssocialistiskt land, Gunnar Nordmark, och USA är inte ett land med en kommunistdominerad fackföreningsrörelse. Men de kan ha fackföreningsfonder – löntagarfonder kan man kalla dem; de kallar dem pensionsfonder – som vågar föra en diskussion om placementshorisonten för att stimulera tillväxten. I Ohio använder man pensionsfonder för att stimulera regionalt och delstatligt näringsliv. Det gör man också i Quebec.

Detta är inte statssocialistiska experiment. Snarare är det liberala experiment i ägardemokrati och en ansvarsfull social politik, om man ska se det klassiskt. Men inte ens det vågar ni diskutera. Ni säger: Bort det! Löntagarfonder – bort det! Detta är ett slags löntagarfonder. Det är löntagarnas avsatta medel, fast det heter AP-fonder, och ska huvudsakligen användas till pensioner – självklart! Men det finns inga pensioner att betala ut om inte folk är i arbete; det begriper alla löntagare. Varför kan inte Folkpartiet också förstå det?

Visst finns det jättevinster i industrin, men alltför lite investeras. Alltför mycket går till improduktiva investeringar med sikte på högsta möjliga avkastning – flinande finansvalpar, flocken som alltid jagar efter högsta möjliga avkastning men inte ser till sysselsättningen. Kvartalskapitalism har inte framtiden för sig, Gunnar Nordmark.

Låt oss i alla fall ta en diskussion om de här frågorna! Läs inte dörren! Förr eller senare kommer samhällsutvecklingen att tvinga er hit. Gå frivilligt och bli inte tvingade! Det är bättre att göra något frivilligt och med förstånd än att bli tvingad av verkligheten. Vi måste möta den globala kapitalismen.

Anf. 142 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska göra mitt bästa för att besvara den fråga som ställdes. Du frågade, Lars Bäckström, vilken skada näringslivet skulle ta om man tillförde de uppgifter till AP-fonderna som ni vill tillföra. Jag skulle vilja svara med att omformulera frågan: Vilken skada skulle den ekonomiska politiken och ekonomin kunna ta om vi ideligen ändrade i pensionssystemet? Det är en rätt intressant fråga att fundera över.

Jag tror att om vi ändrade pensionssystemet ofta och med små och tillfälliga majoriteter från val till val skulle vi skapa en sådan osäkerhet om tryggheten för pensionärerna att det allvarligt skulle skada den ekonomiska utvecklingen. Det är egentligen svaret på den fråga du ställer till mig. Jag kan inte tänka mig att ha något annat än långsiktiga pensionsuppgörelser. Pensionssystem måste ändras relativt sällan och vara stabila över tiden.

Däremot är det naturligtvis viktigt, och det har jag också sagt, att en pensionsöverenskommelse inte leder till någon sorts tystnad eller något moratorium där man inte får debattera pensionssystemet. Det är viktigt att det förs en kritisk och omprövande diskussion om det pensionssystem man har, men när man gör förändringar måste uppgörelserna på nytt vara breda och väl genomtänkta. Det är ju så: I den här kammaren tar vi ned bollarna. Vi har dem inte bara uppe i luften, utan vi tar ned dem, beslutar och stiftar lag. Det är på något sätt poängen med den här verksamheten.

För gärna debatten, Bäckström, men vi får nog ta det lugnt med direktiv till regeringen på den här punkten.

Prot. 2005/06:26
9 november

Anf. 143 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag för debatten. Jag var till och med så hovsam att jag inte yrkade bifall, fast jag kanske kunde ha hoppats på en och annan socialdemokrat och miljöpartist. Det viktigaste här är debatten. Och vi ska verkligen föra en konstruktiv debatt där vi lyssnar på varandra. Det blev inte riktigt så i det förra replikskiftet, där vi av olika skäl mer hamnade i en debatt om statsocialism i stället.

Bo Bernhardsson har rätt: Det är bra om vi har stabila pensionsuppgörelser. Det är sant. Det är till gagn för den ekonomiska utvecklingen och investeringarna. Så långt är vi överens. Sedan var det olyckligt, anser jag, att man lade in en vetorätt för mycket konservativa krafter i den ekonomiska politiken i Sverige som inte ens vågar göra det man gör i Kanada och USA, alltså diskutera hur pensionsmedlen kan användas. Det var oklokt gjort av dem som gav dem den vetorätten. Det var nog inte Bo Bernhardsson personligen. Men nu är det som det är, och då måste vi övertyga de mer konservativa krafterna i Sverige att komma med på banan och föra en mer rimlig diskussion om näringspolitiken. Låt oss göra det gemensamt, för den diskussionen behövs!

Självklart ska vi inte diskutera, för då får vi aldrig med oss dem – det vore också olämpligt; där har de rätt – att använda alla pensionspengarna till det regionala, men en del. Och kan man ge fonderna i uppdrag att ta miljöhänsyn kan man också ge dem i uppdrag att ta viss näringspolitisk hänsyn.

Det fanns AP-fonder som sade: Nej, vi tror inte att en försäljning av Skandia till Sydafrika är långsiktigt bra för svenskt näringsliv. Jag fick frågan av Dagens Industri om jag höll med dem, och då sade jag att jag tyckte att det var mycket klokt av AP-fonderna att resonera så. Jag tror att Bo Bernhardsson håller med mig där. Det är den fråga jag ställer: Det var väl klokt av dem – eller? Jag ställer den frågan, så kan vi gå vidare i vår diskussion.

Anf. 144 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, jag tror att det var klokt.

Vad vi kan enas om är att vi har fått en ny situation vad gäller ägandet i näringslivet, nämligen institutionsägandet. Jag tror också att vi kan enas om, och där kanske vi någon gång kan få med även borgerliga debattörer, att detta kräver en diskussion om ägandet och hur ägandet ska utövas.

Man kan säga att det som hänt sedan löntagarfondsdebatten för 20 år sedan eller vad det kan vara är att näringslivet i någon mening, om man uttrycker det lite provokativt, har socialiserats, i alla fall stora delar av det. Det är faktiskt medborgarna som via pensionsfonder och institutioner äger stora delar av näringslivet. Vad leder det till för ny situation när det gäller ägandet och hur ägandet ska utövas? Den diskussionen är viktig att föra; där är vi överens. Men den får föras; sedan är det en process – som jag tror tar tid – innan man kommer fram till ståndpunkter som leder till att man kanske också skulle förändra pensionssystemet. Det är

*AP-fondernas
verksamhet 2004*

möjligt att den dagen kommer, men jag tror att debatten om ägandet är en av de stora debatter som väntar oss.

Anf. 145 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Då är jag och Bo Bernhardsson överens om att det var klokt av denna AP-fond att ta detta beslut med hänsyn till svenskt näringslivs utveckling i Sverige. Nu är det ju så i en demokrati att styrelse-representanterna i AP-fonderna inte väljer sig själva, utan de utses genom det politiska systemet. När vi utser dessa personer ger vi ett slags direktiv om vilka vi tycker är lämpliga. Tycker vi som den förre talaren att det är helt fel att styrelsen tar sådana hänsyn ska ju den styrelsen bort – eller hur, Bo Bernhardsson? Det vore väl rimligt, om vi tyckte att det var fel att man tog hänsyn till det allmänna näringslivets utveckling i Sverige i den här affären. En styrelse som bryter mot riksdagens beslut och tar andra hänsyn än dem man är ålagd att ta borde väl avgå. Men nu tycker ju vi två att detta var rätt av dem, så vi tycker väl att de ska sitta kvar. Det är vi väl överens om?

Detta visar väldigt tydligt att det är rimligt att vi för den här diskussionen. Vi två gör det just nu, och det tycker jag är väldigt bra. Man kan ju också hålla med varandra i en diskussion. Det är inget fel. Diskussioner ska ibland syfta till att man når enighet, och vi har nått ett mått av enighet: Vi i våra två partier vågar i alla fall diskutera frågan. Sedan måste vi få med oss fler; det är alldeles sant. Det finns en vetorätt för några partier. Hur ska vi nu bära oss åt för att göra det? Den taktiken kanske vi inte ska utmejsla här i kammaren, men det är nödvändigt att föra den här diskussionen så att vi får ett starkt näringsliv i Sverige.

Vi kan aldrig betala pensioner med avkastning från arbete som inte finns. Det är bara arbete som skapar värde, inte spekulationer på börser. Den insikten måste sprida sig till alla partier i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

17 § Vissa kommunalekonomiska frågor

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2005/06:FiU13

Vissa kommunalekonomiska frågor (prop. 2005/06:7).

Anf. 146 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Det här ärendet handlar om vissa kommunalekonomiska frågor.

Förslaget innebär att fel och brister i underlaget för beslut om bidrag och avgifter i de kommunala utjämningsystemen som en kommun eller ett landsting påtalar först i samband med ett överklagande av Skatteverkets slutliga beslut ska få beaktas av regeringen endast om det finns synnerliga skäl.

Vidare föreslår regeringen att en delmodell avseende befolkningsförändringar ska införas i nuvarande kostnadsutjämningsystem för landsting.

Det innehåller även förslag till förändringar av reglerna om ersättning för kommuners och landstings kostnader för viss mervärdesskatt.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Med anledning av förslagen har tre motioner väckts.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker förslagen i motionerna. Det finns två reservationer och ett särskilt yttrande fogat till betänkandet.

Anf. 147 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! När det gäller det här betänkandet är vi från Moderaternas sida överens med majoriteten i alla delar utom en. Det handlar om förslaget om begränsningar av överklagandemöjligheterna för kommuner när det gäller beslut i de kommunala utjämningsystemen.

Jag har efter samtal med några kommun- och landstingsföreträdare kommit fram till att deras intresse ska tas till vara eftersom de mycket tydligt gör klart att de anser att de vill ha kvar de överklagandemöjligheter som nuvarande system medger. Det kan vi också se i de remissvar som har kommit bland annat från Kommun- och Landstingsförbunden, där man också värnar den här rätten.

Av den anledningen, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 148 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Även jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Det finns en rad goda skäl som ligger bakom bland annat de synpunkter från Kommun- och Landstingsförbunden som Tomas Högström redogjorde för. Möjligheterna att åberopa skäl i samband med överklagande hela vägen är viktigt framför allt för de små kommunerna. Ett beslut som går emot en liten kommun i en sådan här fråga kan för den enskilda kommunen få omfattande ekonomiska konsekvenser, framför allt för kommunens medborgare, medan det däremot för de offentliga finanserna som helhet inte betyder speciellt mycket. Det är lätt att finansiera detta i efterhand.

En annan sak som gör att det är viktigt att möjligheten att åberopa nya skäl finns kvar är förtroendet för hela den process som finns när det gäller de olika utjämningsystemen. Vi vet om att utjämningsystemen till sin konstruktion är ifrågasatta av kommunpolitiker. Själva bakgrundstanken med utjämningsen är inte ifrågasatt men hur den är konstruerad, vem som ansvarar för den och så vidare är ifrågasatt.

Utifrån LSS läggs kostnader ut på kommunerna. Även om man tycker att LSS i sig är en riktig, bra och viktig lagstiftning finns där också kritik och ifrågasättande. Då är det viktigt att man från kommunernas sida och från landstingens sida upplever att man hela vägen har möjligheten till överklagande. Det är viktigt för att vi ska kunna säkra de grundtankar som framför allt ligger bakom den lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade som finns. Därför tycker vi att det är viktigt att man bifaller reservationen.

Anf. 149 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Frågan om ändrade bestämmelser om överklagande av beslut i de kommunala utjämningsystemen innefattar några principiella ställningstaganden. En fråga gäller rättssäkerhetsbegreppet. Är det förenligt med en svensk rättstradition att inskränka rätten för kommuner att överklaga ett felaktigt beslut?

I Centerpartiet ser vi på den frågan på samma sätt som Justitieombudsmannen, Statskontoret, Kommun- och Landstingsförbunden och ett antal kommuner i landet. Rätten att överklaga är en väsentlig del av rättssäkerheten och ska därför bestå.

Inrapporteringen av uppgifter som ligger till grund för Skatteverkets bedömningar av LSS-kostnader är såväl svår som jäktig att göra i den pressade situation som kommuner ofta befinner sig i. Samtidigt har vi konstaterat vid kontakter med kommuner att tolkningen av de frågor som ställs varierar från kommun till kommun. Det här är alltså inte en fråga som har skötts på ett bra sätt. Det har visat sig i hanteringen av LSS-utjämnningen hittills.

Det är därför med stor förvåning jag noterar regeringens syn i frågan då man säger att det nu föreliggande förslaget är ett verksamt sätt att komma till rätta med problemen inom LSS-utjämnningen.

Lika förvånande är det att konstatera regeringens syn att det inte är en fråga om överklaganderätt utan ett överprövningsförfarande av regeringen inom ramen för LSS-utjämnningen. Tala om överhöghet! Tala om avsaknad av kommunalt självstyre, och tala om brist på dialog i en värdeladdad fråga!

Fru talman! Jag tycker att vi av det som har hänt den senaste månaden i LSS-frågan kan konstatera att regeringen har gjort något av ett självmål. När utjämningsystemen sattes i sjön 2004 utarbetades ett koncentrations- och personalkostnadsindex för verksamheten. Som basår för detta fastlade man 2002. Alla inblandade, inklusive regeringen och utskottets ledamöter, har medgett att det blev fel i bedömningen av basår. Det innebar att regeringen gjorde en utredning i frågan, och med rätta, notera att jag säger med rätta, ändrades basåret till 2004 inför nästa års budget, alltså den budget som ska gälla från årsskiftet.

Aviseringen av det här skedde alltså så sent som den 20 september. Många kommuner som drabbats av stora underskott såg antligen möjligheten att få rättvisa i systemet. 22 dagar senare, nämligen den 12 oktober, backade regeringen i frågan och ska nu räkna fram ett medelvärde av basåren 2002–2004, alltså ett rättfärdigande av en felaktighet som många kommuner har kämpat emot.

Om man nu gör en positiv bedömning kanske man kan säga att regeringen har sett sig missledd av de uppgifter som SCB redovisat i frågan och därför ändrat sin inställning. Det gör man naturligtvis utan överklagande eftersom man äger frågan fullt ut. När en kommun hamnar i en liknande situation ges man inte enligt det här förslaget rätten att överklaga – alltså en liknande situation. Var finns logiken i det här? Var finns den långsiktighet i planeringsförutsättningar som regeringen ständigt säger sig vilja skapa när kommunen inte vet från vecka till vecka vad som egentligen gäller? Förändringarna kan ju komma när som helst.

Följden av det här har blivit att många kommuner i dag befinner sig i en situation där prioriterade områden som barnomsorg, äldreomsorg och skola drabbas då personalen trängs undan för att resurser fordras för en LSS-verksamhet som blivit något av en gökunge i boet på grund av fel från regeringens sida.

Från finansutskottet kunde vi vid ett besök hos Kommun- och Landstingsförbunden konstatera deras frustration över den undanträngningseffekt som var omfattande genom utvecklingen på det här området. Av deras syn kan man konstatera att statens ansvar som lagstiftare, och därmed rimligen också som kostnadsansvarig för de beslut som har tagits, har havererat.

Utskottet framhåller att det pågår ett arbete med att säkerställa kvaliteten i det statistiska underlaget för beräkning av avgifter och bidrag inom LSS-utjämningen. Det här är givetvis bra. Men i och med att vi har den situation vi har i dagsläget framstår dagens beslut som något förhastat. Rim och reson, ansvar och kostnad, och därmed också sunt förnuft, måste gå hand i hand, men så är det inte i den här frågan.

Fru talman! Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 150 TOMMY TERNEMAR (s):

Fru talman! När det gäller kommuners och landstings möjligheter att överklaga beslut i den kommunala skatteutjämningen kommer det, som har sagts här tidigare, att ändras till att synnerliga skäl ska finnas för överklagande. För att öka möjligheten att rätta till eventuella fel i de underlag som har funnits tidigare ska det nu finnas både ett preliminärt och ett slutligt beslut om avgifter och bidrag.

Skatteverket ska senast den 20 januari under utjämningsåret fatta ett preliminärt beslut. Efter detta har kommuner och landsting möjlighet att påtala fel i underlaget som ligger till grund för Skatteverkets preliminära beslut. Ändring av överklagningsmöjligheterna innebär – jag erkänner det, givetvis – att kommuner och landsting måste lägga ned en större omsorg i att kontrollera innehållet i det preliminära beslutsunderlaget. Regeringen kommer under 2006 att ge en utredare i uppdrag att genomföra en uppföljning av systemet för LSS-utjämningen. Frågan kommer tillbaka.

Fru talman! När det gäller befolkningsförändringar i landstinget föreslås nu att detta införs i nuvarande kostnadsutjämning för just landstingen. Det innebär att det skapas likvärdiga förutsättningar i kommuner och landsting. Vid behandlingen av utjämningsystemets utformning under föregående riksmöte underströk utskottet att systemet för kommunalekonomisk utjämning förändras så att det i enlighet med Utjämningskommitténs slutsatser skapas likvärdiga förutsättningar i både kommuner och landsting trots kraftiga befolkningsförändringar. För de landsting som har befolkningsminskning bedöms ändå i dag att detta bör kunna hanteras inom ramen för de intäkter som erhålls inom utjämningsystemet. Regeringen har här redan tillsatt en utredare som har fått i uppdrag att bland annat genomföra löpande jämförelser av utfallet i kostnadsutjämningen med de faktiska kostnaderna.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i finansutskottets betänkande FiU13 och avslag på reservationerna och motionerna.

Anf. 151 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig kort. Det gäller begreppet ”synnerliga skäl”. Det återkommer i en mängd olika sammanhang, bland annat balanskravet. Vem avgör vad som är synnerliga skäl? Följdfrågan blir: Om det är regeringen som avgör detta, går det att överklaga?

Jag håller med om att kommuner och landsting i alla sammanhang i kontakter med den nationella nivån ska lägga ned större omsorg på att få fram ett riktigt material. Men vi vet att i LSS-frågan är det oerhört svårt. De tidsmarginaler som kommunerna utsätts för är pressade. Situationen är inte bra i dag.

Anf. 152 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag misstänkte att jag skulle få frågan om synnerliga skäl.

Det man i dag beskriver som synnerliga skäl i den här frågan kan vara orsaker som kommuner och landsting själva inte rår över. Då finns möjligheten att komma tillbaka.

Anf. 153 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Vi har konstaterat i historien sedan LSS infördes att kommunerna över huvud taget inte rår över situationen i denna lagstiftning. Då är med andra ord allting synnerliga skäl.

Anf. 154 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Så enkelt ska vi inte se på det.

Anf. 155 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i finansutskottets betänkande om vissa kommunalekonomiska frågor och avslag på samtliga reservationer.

I betänkandet behandlas bland annat komplettering av systemet för kommunalekonomisk utjämning. Det handlar om att införa en delmodell avseende befolkningsförändringar för landsting. Det är bra att riksdagen i dag kan rätta till förbiseendet från förra mandatperioden när vi inte tog med bestämmelsen i utjämningslagen med innebörden att en standardkostnad för befolkningsförändringar även ska beräknas för landstingen. Nu kan vi få en sådan. Det är något som redan finns, och har funnits sedan lång tid tillbaka, för kommunerna.

Statsbidragen och det kommunala utjämningsssystemet har stor betydelse för att alla kommuner och landsting får så likvärdiga ekonomiska förutsättningar som möjligt så att de kan ge sina invånare service oberoende av inkomstförhållanden och opåverkbara strukturella skillnader. Det här sker i dag genom att utjämna skatteinkomster och genom att ta hänsyn till de merkostnader som uppstår på grund av strukturella faktorer. Utan ett väl fungerande bidrags- och utjämningsystem skulle det kommunala självstyret på många håll i landet omöjliggöras.

Vi står bakom överenskommelsen mellan den socialdemokratiska regeringen och Miljöpartiet om utjämningsystemet. När det gäller kompensation för landstingen för kraftig befolkningsminskning bidrog vi från Vänsterpartiets sida till att en särskild kompensation för detta gavs åren 2001–2004. Utjämningskommitténs analyser visade att denna kompen-

sation var för hög. Den sakligt motiverade kompensationen låg på en lägre nivå. Kommittén ansåg att befolkningsminskningen kunde hanteras inom ramen för de intäkter som erhöles i utjämningsystemet.

Propositionens förslag till förändring för landsting som de senaste åren haft en kraftig ökning av folkmängden innebär att det i dagens läge inte finns något landsting i landet som berörs av förslaget. Mot den bakgrunden kan man kanske vara tveksam till att ta med förändringen, men jag anser att den viktigaste förändringen är att utjämningslagen tar fasta på att ta hänsyn till befolkningsförändringar. Det är också mot den bakgrunden som vi och Miljöpartiet i ett särskilt yttrande säger att det finns skäl att i den fortsatta processen närmare pröva om kompensation också för landsting med kraftig befolkningsminskning ska ingå i kostnadsutjämnningen. Motivet är att landstingen ska behandlas på samma sätt som kommunerna. Vi förutsätter därför att den nyligen tillsatta särskilda utredaren kommer att även analysera kostnadssituationen för landsting med kraftig befolkningsminskning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

18 § Riksrevisionens årliga rapport 2005

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2005/06:FiU15
Riksrevisionens årliga rapport 2005 (redog. 2005/06:RRS1).

Anf. 156 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Denna debatt handlar om Riksrevisionens årliga rapport i form av en redogörelse till riksdagen som ska ge en övergripande bild av de viktigaste iakttagelserna från revisionsverksamheten under det senaste året. I betänkandet behandlas även ett motionsyrkande från allmänna motionstiden.

Utskottet föreslår att rapporten läggs till handlingarna samt föreslår avslag på motionsyrkandet. Det finns en reservation fogad till betänkandet.

Anf. 157 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Riksrevisionens årliga rapport är överlämnad till riksdagen med de viktigaste iakttagelserna från revisionsarbetet. Är detta viktigt? Ja, självklart är detta oerhört viktigt. Även statens verksamhet ska granskas, följas upp, utvärderas, revideras och helt klart förbättras.

I betänkandet finns fyra rekommendationer, nämligen att förbättra informationsvärdet i de budgetpolitiska dokumenten som överlämnas till riksdagen, att tillämpa budgetlagen strikt, att utveckla en långsiktig strategi för en mer konsekvent styrning av myndigheterna samt att förbättra möjligheterna till insyn och kontroll av förvaltningen i de statliga bolagen.

Prot. 2005/06:26
9 november

*Vissa kommunal-
ekonomiska frågor*

*Riksrevisionens
årliga rapport 2005*

De iakttagna bristerna gäller statsbudgetens avgränsning, prognos om statsbudgetens utfall och regeringens redovisning av uppnådda resultat. Självklart bör utskottet, fru talman, lägga en stor vikt vid att regeringen förser riksdagen med rättvisande resultatredovisning. Riksdagen har även vid upprepade tillfällen begärt och framfört synpunkter i detta avseende till regeringen. De brister som finns bör helt klart ses över eftersom de, inte minst, försvårar en helhetssyn för riksdagen.

Riksdagen bör dessutom understryka Riksrevisionens uttalande i den årliga rapporten om att en av hörnstenarna för en god budgetdisciplin och en stram budgetpolitik är att budgetlagen följs. De brister som Riksrevisionen påtalar om att leva upp till budgetlagens intentioner är därför högst anmärkningsvärda. Rekommendationen om att tillämpa budgetlagen strikt är mot bakgrund av vad som framgår av den årliga rapporten i hög grad befogad.

Konsekvenserna av avstegen från budgetlagens huvudprincip om bruttoredovisning blir att medlen inte prövas mot andra angelägna utgifter som påverkar utgiftstaket.

Fru talman! Av de skrivningar som regeringen gör i budgetpropositionen med anledning av Riksrevisionens kritik på dessa punkter framgår det med all tydlighet att man inte tar kritiken på allvar. Det är högst allvarligt och högst anmärkningsvärt att man inte gör det. Därför bör vi se med stort allvar på att regeringen mer eller mindre underminerar riksdagens möjlighet att följa upp sina beslut och kontrollera den statliga verksamheten. Det är oerhört allvarligt.

Det finns bara en väg ur detta, och det är att bifalla den borgerliga reservationen. Det hoppas jag sker här i plenum. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 158 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag inleder också med att yrka bifall till den fyrpartireservation som finns här.

Riksdagen har bland annat att fatta beslut om sådant som regeringen föreslår i sina propositioner och att granska hur regeringen sköter sitt fögderi. För att riksdagen på bästa möjliga sätt ska kunna fullgöra det här är det viktigt att den information som återfinns i de dokument regeringen överlämnar till riksdagen är tydlig och begriplig. Tyvärr är det inte alltid så i dag. Det gäller till exempel de brister i överensstämmelse som finns mellan indelningen i politikområden och indelningen i utgiftsområden och utskott.

En sådan brist på överensstämmelse gör att det blir svårt för riksdagen att anlägga en helhetssyn på sådant regeringen föreslår eller har gjort, eller att på ett bra sätt göra bedömningar av hur statliga verksamheters mål och resultat uppfylls. Det försvårar alltså en av riksdagens viktigaste uppgifter, att granska regeringsmakten och de verksamheter för vilka regeringen ansvarar.

Riksdagskommittén önskade ursprungligen att regeringen skulle avlämna en resultatskrivelse per område och år. Det är viktigt att regeringen i större utsträckning än vad som hittills skett tar Riksrevisionens rekommendationer på allvar, för att förbättra informationsvärdet i de budgetpolitiska dokument som överlämnas till riksdagen.

När Riksrevisionen riktar kritik mot regeringen för bristerna i överensstämmelse mellan budgeterade anslag och prognoser bör det tas på allvar. De brister som Riksrevisionen pekar på tvingar fram oplanerade omdisponeringar och leder till kortsiktighet och oförutsägbarhet.

Ett exempel som Riksrevisionen pekar på är att regeringen felbedömt sjukpenningen år efter år. Det är inte svårt att inse vad en tidigare insikt om de skenande sjukpenningskostnaderna och bristen i överensstämmelse mellan budget, prognos och verkligt utfall hade inneburit för hur och med vilken snabbhet denna fråga skulle kunna framläggas.

Ett annat område där Riksrevisionen framför en berättigad kritik är efterlevnaden av budgetlagen. Det låter inte speciellt roligt eller viktigt, särskilt inte vid denna tid på dagen eller året, med budgetlag. Men den är viktig för att vi som riksdag ska kunna sköta vårt arbete på det sätt som våra uppdragsgivare, väljarna, vill.

När riksdagen inte ges möjlighet att pröva olika angelägna utgifter mot varandra berövas både riksdag och ytterst väljarna möjligheten att ta ställning till och att i offentlig debatt och vid val avgöra vilka åtgärder som är mest motiverade eller har störst stöd.

Politik är att vilja, har det sagts, och det är riktigt och sant. Men ännu mer sant är att politik är att välja, och det är viktigt att de val vi gör, oavsett om det är val som vi gör här i riksdagen när vi fattar beslut eller om det är val som väljarna gör på valdagen, vilar på klart redovisade fakta och tydliggör valbara alternativ. Det är ytterst det som Riksrevisionens rapport handlar om. Regeringen borde ta den på större allvar.

Anf. 159 TOMMY TERNEMAR (s):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande 15, som innebär att Riksrevisionens rapport läggs till handlingarna, och yrka avslag på reservationen och motionen.

Vi kan konstatera att jämfört med föregående års budgetproposition har regeringen fördjupat redovisning och åtgärder föranledda av Riksrevisionens iakttagelser. Men det innebär givetvis inte att det inte kan bli bättre.

När det gäller ett antal ärenden bör man från riksdagens sida kunna tala om att granskningsärendet är avslutat, och för pågående och kommande ärenden bör man så långt som möjligt kunna ange en tidsram.

Jag vill kort kommentera reservationen.

Utskottets text under rubriken "Rekommendationen om att förbättra informationsvärdet i de budgetpolitiska dokumenten" är vi, vad jag förstår, i huvudsak överens om. En iakttagelse vad gäller brister i statsbudgetens avgränsning av prognoser och statsbudgetens utfall samt regeringens redovisning av uppnådda resultat är att av de tolv granskningsrapporter som finns har regeringen i årets budgetproposition redovisat någon form av åtgärder för samtliga granskningsrapporter.

I budgetpropositionen kan man utläsa att i fråga om arbetet med att precisera mål- och resultatindikatorer har regeringen för avsikt att återkomma till riksdagen under 2006 med en redogörelse.

När det gäller Riksrevisionens rekommendation till regeringen om att förbättra informationsvärdet i de budgetpolitiska dokument som lämnas till riksdagen har vi uppfattningen att det är riksdagen själv som bäst bedömer vilket informationsunderlag riksdagen behöver.

Till sist en kommentar om att tillämpa budgetlagen strikt. Det är på två områden som synpunkter finns, som nämndes här tidigare, och det är sjukpenningsanslaget och sysselsättningsstödet.

När det gäller sjukpenningsanslaget säger regeringen i budgetpropositionen att Riksrevisionens iakttagelser ska beaktas i arbetet med att minska sjukfrånvaron. Glädjande nog ser vi nu att sjukskrivningarna minskar.

När det gäller granskningen av sysselsättningsstödet är det givetvis så att budgetlagen har som huvudprincip att utgifter och inkomster ska bruttoredovisas men att det är tillåtet att vissa undantag kan göras från denna princip. Vid införandet av det tillfälliga sysselsättningsstödet beslutade riksdagen att godkänna detta och fick därmed full insyn i redovisningen.

Anf. 160 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag läser ur Riksrevisionens granskning: iakttagna brister, lite märkligt, vid upprepade tillfällen, försvårar helhetssynen, anmärkningsvärt, kritik i hög grad befogad, avsteg från budgetlagen, regeringen tar inte kritiken på allvar. Är Tommy Ternemar nöjd och stolt med hur regeringen hanterar Riksrevisionens rapport?

Anf. 161 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är så, Cecilia Widegren, att regeringen läser och ser mycket seriöst på de rapporter som kommer från Riksrevisionen och också lämnar information och åtgärder därefter.

Anf. 162 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag tolkar Tommy Ternemar som att han är både nöjd och stolt och nästan lycklig över att regeringen gör ett så fantastiskt arbete, även om Riksrevisionen inte framför detta utan ser det som högst allvarligt.

Jag måste säga att det torde vara riksdagen, som det högst beslutande demokratiska organet, som skulle ha rätt att se till att det verkligen skedde en kontroll, en eftertanke och en uppföljning av allt det arbete som sker från Riksrevisionens sida. Hade detta varit ett företag hade det varit självklart. Hade det varit din och min hushållsekonomi hade det varit självklart. Det torde också vara så för statens verksamhet.

Därför frågar jag återigen: Är Tommy Ternemar både nöjd och stolt över detta?

Anf. 163 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag är både nöjd och stolt över hur regeringen hanterar de revisionsrapporter som kommer in och de synpunkter som lämnas från oss.

Anf. 164 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag har suttit och läst reservationen och anloppet om budgetlagen. Jag vill göra några reflexioner med anledning av kritiken från den borgerliga alliansen.

Jag erinrar mig att det far gör är alltid rätt – det borgarna gör är alltid rätt i deras egen värld.

Om vi i den rödgröna alliansen inför ett sysselsättningsstöd är det fusk – bu! Men om den borgerliga alliansen inför nystartsjobb med sänkt skatt är det bra och fint.

Om vi satsar på sjukpenningsanslaget är det också fel av oss. När de borgerliga partierna lyfter bort sjukkostnader och för över det på trafikförsäkringen är det fint och inget fusk. Det vi gör är fusk och fult. Mät med samma måttstock! står det i Skriften – något åt det hållet. Det är väldigt klokt. Man kan inte ha en regelbok för sig själv och en annan regelbok för motståndarna. Det är en fullständigt grotesk argumentering som den borgerliga alliansen har.

Om vi sade att nu skaffar vi pengar till polisen, inte genom höjda anslag utan vi låter polisen behålla alla böter och så får man anställa folk för det, skulle de borgerliga skrika: Fusk, fusk med utgiftstaket! Men när de tar bort kostnader för sjukdom och rehabilitering och lägger det på en obligatorisk avgift som alla trafikanter måste betala och som sedan går till privata bolag är det fint och förnämt och bra och inte fusk. Då säger jag nästan som Fabian Månsson sade en gång för väldigt längesedan: Vet sjufalt hut på er! Ni kritiserar oss för att tricksa med budgetlagen när ni själva gör det så grovt gång på gång.

Ni vill ha sänkt skatt. Det är fint. Ni har ett system där utgiftstak är bra, för man prövar utgifter mot varandra. Men syftet när utgiftstaken infördes var att hålla kontroll på de offentliga finanserna, inte att minska offentlig sektor så mycket som möjligt. Det var inte det grundläggande syftet. Men det kanske det är för er. Då är er argumentering logisk. I ett vettigt system ska man kunna pröva både utgifter och inkomster mot varandra.

Vi skulle inte veta något om hushållsekonomi. Den borgerliga typen av hushållsekonomi för landet är att vi måste se till framtiden. Därför måste vi hålla nere våra utgifter. Om man säger till dem att vi skulle kunna jobba lite mer och få lite mer inkomster får man svaret: Nej, du är dum. Det gäller att minska utgifterna. Mer inkomster ska man inte ha, ser du. Det är bara dumt.

Så tänker ni inte annars. Men just när det gäller offentlig sektor är det så. Sänk skatten och minska utgifterna! Det är ideologiskt. Det handlar inte om ansvar för rikets finanser uppenbarligen. Det handlar om en ideologisk uppfattning att det är bra med en liten offentlig sektor. Det kan man ju ha som åsikt. Jag tycker inte så, men man har rätt att ha den åsikten i en demokrati. Men argumentera då utifrån er åsikt och inte utifrån att ni säger att ni värnar om de offentliga finanserna! För det är inte det som det handlar om. Ni vill sänka skatterna. Men till och med när vi sänker någon annan skatt, som vi gör ibland för att värna sysselsättningen, är det fel det med. För det ska göras just på ert sätt annars är det fusk: Gör man inte som vi vill är det fusk.

Det påminner mig om något. Men jag ska inte bli så grov, så jag stannar där. Jag tänkte tanken, ska jag erkänna.

Mät oss med samma mått som ni mäter er själva så ska vi föra den här diskussionen! Vi vill ha sunda offentliga finanser i Vänsterpartiet, men utgiftstak är inte den enda metoden för att ha det. Budgetlagen är inte den enda metoden. Men det är rätt. Låt riksdagen pröva och god-

känna! Det är en väldigt sund och god princip. Men det är inte Riksrevisionen som ska överpröva riksdagens beslut. Det är inte ett demokratiskt samhälle. Det är vi som överprövar Riksrevisionens råd, inte de oss.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

19 § Kriminalvården – en myndighet

Föredrogs
justitiekammarens betänkande 2005/06:JuU2
Kriminalvården – en myndighet (prop. 2004/05:176).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

20 § En kompletterande övergångsbestämmelse till försäkringsavtalslagen

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU1
En kompletterande övergångsbestämmelse till försäkringsavtalslagen
(prop. 2004/05:174).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

21 § Ändring i lagen om ersättning från de internationella oljeskadefonderna, m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU2
Ändring i lagen om ersättning från de internationella oljeskadefonderna,
m.m.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 16 november.)

22 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2005/06:42 till justitiekammaren

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 8 november

2005/06:98 av *Ola Sundell* (m) till statsminister Göran Persson
Grundläggande principer i vår demokrati och i vårt rättssamhälle

2005/06:99 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Regeringens förändrade ståndpunkt om folkmordet i Darfur

den 9 november

2005/06:100 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till finansminister Pär Nuder
Full sysselsättning som överordnat mål

2005/06:101 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Tidigare och nya löften till landets äldre

2005/06:102 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Framtiden i Östra Göinge

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 november.

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 november

2005/06:314 av *Helene Petersson* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Byggnadsminnesförklarade byggnader inom Försvarsmakten

2005/06:315 av *Nina Lundström* (fp) till socialminister Berit Andnor
Svenska kyrkan och diskriminering av funktionshindrade

2005/06:316 av *Per Landgren* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Ny Götaälvförbindelse

2005/06:317 av *Henrik von Sydow* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Våldsbrotten i Halland

2005/06:318 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Piratkoder
2005/06:319 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad

Ökade bilskrotningsinsatser
2005/06:320 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad

Kärnavfall i Oskarshamn

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 november.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 7 november

2005/06:262 av *Hans Stenberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Sollefteå och skogsvårdsstyrelsens omorganisation

den 9 november

2005/06:210 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Betaling från staten för investeringar och trafik i samband med försöket
med trängselskatt

2005/06:211 av *Liselott Hagberg* (fp) till finansminister Pär Nuder
Översyn av fastighetsskatten

2005/06:214 av *Claes Västerteg* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Miljöbrottsbekämpning

2005/06:215 av *Lars Tysklind* (fp) till finansminister Pär Nuder
Fastighetstaxeringens påverkan på markpriset

2005/06:216 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder
Idrottsskatteutredningen och synen på andra föreningar

2005/06:221 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister
Thomas Bodström

Expropriationsutredningen

2005/06:228 av *Jeppie Johnsson* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Högriskskydd för arbetsgivare som anställer långtidssjukskrivna

2005/06:230 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Straffskalorna

2005/06:231 av *Maria Larsson* (kd) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Diskriminering av utländska kvinnor i rättsväsendet

2005/06:234 av *Henrik S Järrel* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Översyn av överflyttningslagen och utvärdering av domstolarnas till-
lämpning av Haagkonventionen

2005/06:240 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Ylva Johansson
Stöd till RFSL:s brottsofferjour

2005/06:242 av *Heli Berg* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Miljöprovning av krematorier

2005/06:244 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till socialminister Berit Andnor
Tillgängligheten hos myndigheter och kommuner

2005/06:247 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Utlovad proposition om hyressättning

2005/06:252 av *Birgitta Sellén* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Hästpasset

2005/06:254 av *Mikael Oscarsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Ökande antal tonårsaborter i Sverige

2005/06:257 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Bidrag till klimatinvesteringsprogram för inköp av miljöbilar

2005/06:259 av *Susanne Eberstein* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förundersökningsbegränsning

2005/06:260 av *Susanne Eberstein* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förverkande av bilar

2005/06:261 av *Tommy Ternemar* (s) till näringsminister Thomas Östros
Kompensation för försvarsbeslutet

2005/06:264 av *Kenneth Lantz* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Särskilda åklagare för bedrägeri mot Försäkringskassan

2005/06:265 av *Billy Gustafsson* (s) till finansminister Pär Nuder
Förutsättningar för inhemsk etanolproduktion

2005/06:267 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Bankens förhållande till låntagaren

2005/06:268 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Apoteksbolagets försämring av tillgång på medicin

2005/06:269 av *Torsten Lindström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
En ny gränskontrollmyndighet

2005/06:270 av *Torsten Lindström* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Konsekvenser för byggsektorn av en höjning av grusskatten

2005/06:271 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Partnerskapsceremonier i trossamfund

2005/06:276 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Rättstillämpning avseende rattfylleribrott

2005/06:277 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Kommunala bostadsföretags hyresnormerande roll

2005/06:279 av *Åsa Torstensson* (c) till finansminister Pär Nuder
Fastighetstaxeringen

2005/06:281 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Berit Andnor
Försäkringskassans kontakt med stora arbetsgivare

2005/06:282 av *Birgitta Sellén* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Kommittén för en hållbar landsbygdsutveckling

2005/06:283 av *Anita Sidén* (m) till finansminister Pär Nuder
Fastighetsskatt vid ån

2005/06:285 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Vräkning av barnfamiljer

2005/06:286 av *Jan-Evert Rådström* (m) till finansminister Pär Nuder
Trängselskatt för budbilar

2005/06:288 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skolans värdegrund och Che Guevara

2005/06:289 av *Carl-Erik Skårman* (m) till finansminister Pär Nuder
Essingeleden
2005/06:292 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Kampen mot vardagsbrotten
2005/06:293 av *Karin Svensson Smith* (-) till statsrådet Lena Sommestad
Palmolja som ekologiskt hållbar energikälla
2005/06:294 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Ersättning till familjehem
2005/06:295 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Postgironumret som underlag för skattetillägg
2005/06:296 av *Ola Sundell* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Böter för förtal
2005/06:297 av *Kenneth Lantz* (kd) till finansminister Pär Nuder
Förenkling av regelverket för idrottsrörelsen
2005/06:299 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Näringspolitik för tjänstesektorn
2005/06:301 av *Anita Brodén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
En hållbar älgförvaltning
2005/06:305 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
EU och det internationella systemet för flyktingskydd

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 november.

26 § Kammaren åtskildes kl. 17.14.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 §
anf. 32 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 73 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 105 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Ledighet	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott	1
3 § Meddelande om allmän debattimme	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
5 § Ny prövning av avvsnings- och utvisningsbeslut	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU5	2
Anf. 1 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	2
Anf. 2 MAURICIO ROJAS (fp).....	5
Anf. 3 SVEN BRUS (kd)	9
Anf. 4 KALLE LARSSON (v).....	11
Anf. 5 MAURICIO ROJAS (fp) replik	14
Anf. 6 KALLE LARSSON (v) replik.....	14
Anf. 7 MAURICIO ROJAS (fp) replik	15
Anf. 8 KALLE LARSSON (v) replik.....	15
Anf. 9 BIRGITTA CARLSSON (c).....	16
Anf. 10 KALLE LARSSON (v) replik.....	19
Anf. 11 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	19
Anf. 12 KALLE LARSSON (v) replik.....	19
Anf. 13 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	19
Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp)	20
Anf. 15 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	22
Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 17 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	23
Anf. 18 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 19 MAURICIO ROJAS (fp) replik	24
Anf. 20 PETER ERIKSSON (mp) replik	24
Anf. 21 MAURICIO ROJAS (fp) replik	25
Anf. 22 PETER ERIKSSON (mp) replik	25
Anf. 23 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	25
Anf. 24 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	29
Anf. 25 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	29
Anf. 26 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	29
Anf. 27 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	29
Anf. 28 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	30
Anf. 29 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	30
Anf. 30 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	31
Anf. 31 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	31
Anf. 32 MAURICIO ROJAS (fp) replik	32
Anf. 33 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	32
Anf. 34 MAURICIO ROJAS (fp) replik	33
Anf. 35 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	33
Anf. 36 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	33
Anf. 37 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	36
Anf. 38 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	37
Anf. 39 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	37
Anf. 40 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	38

Anf. 41 SVEN BRUS (kd) replik.....	38
Anf. 42 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	38
Anf. 43 SVEN BRUS (kd) replik.....	39
Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	39
Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	39
Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	40
Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	40
Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	41
Anf. 49 MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	41
Anf. 50 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	41
Anf. 51 MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	42
Anf. 52 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	42
Anf. 53 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	43
Anf. 54 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	44
Anf. 55 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	49
Anf. 56 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	49
Anf. 57 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	50
Anf. 58 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	51
Anf. 59 GÖRAN LINDBLAD (m).....	52
Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	54
Anf. 61 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	55
Anf. 62 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	55
Anf. 63 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	56
Anf. 64 KALLE LARSSON (v) replik.....	56
Anf. 65 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	57
Anf. 66 KALLE LARSSON (v) replik.....	57
Anf. 67 GÖRAN LINDBLAD (m) replik.....	57
(Beslut fattades under 15 §.).....	58
6 § Inskränkt skattskyldighet för Right Livelihood Award- stiftelsen.....	58
Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU2.....	58
Anf. 68 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	58
Anf. 69 ROGER TIEFENSEE (c).....	58
Anf. 70 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	59
Anf. 71 PETER RÅDBERG (mp).....	60
(Beslut fattades under 15 §.).....	60
7 § Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling.....	60
Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU3.....	60
(Beslut fattades under 15 §.).....	60
8 § Kontroll av postförsändelser.....	60
Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU4.....	60
(Beslut fattades under 15 §.).....	60
9 § Granskning av regeringens handläggning av vissa avvisningsärenden m.m.....	60
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU2.....	60
Anf. 72 GÖRAN LENNMARKER (m).....	60
Anf. 73 PÄR AXEL SAHLBERG (s).....	62

Anf. 74	TOBIAS KRANTZ (fp)	65
Anf. 75	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	67
Anf. 76	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	67
Anf. 77	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	68
Anf. 78	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	68
Anf. 79	INGVAR SVENSSON (kd)	69
Anf. 80	MATS EINARSSON (v)	71
Anf. 81	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	73
Anf. 82	MATS EINARSSON (v) replik	73
Anf. 83	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	74
Anf. 84	MATS EINARSSON (v) replik	74
Anf. 85	KERSTIN LUNDGREN (c)	74
Anf. 86	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	76
Anf. 87	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	77
Anf. 88	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	77
Anf. 89	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	77
Anf. 90	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	78
	(Beslut fattades under 15 §.)	80
10 §	Fråga om utredning av avvisningsförfarande	80
	Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU3	80
Anf. 91	MATS EINARSSON (v)	80
Anf. 92	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	82
Anf. 93	PÅR AXEL SAHLBERG (s)	84
Anf. 94	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	84
Anf. 95	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	85
Anf. 96	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	85
Anf. 97	PÅR AXEL SAHLBERG (s) replik	85
Anf. 98	GÖRAN LENNMARKER (m)	85
Anf. 99	TOBIAS KRANTZ (fp)	86
Anf. 100	INGVAR SVENSSON (kd)	88
Anf. 101	KERSTIN LUNDGREN (c)	88
	(Beslut fattades under 15 §.)	89
11 §	Kommunal uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken	89
	Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU4	89
Anf. 102	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	89
Anf. 103	LISELOTT HAGBERG (fp)	90
Anf. 104	INGVAR SVENSSON (kd)	92
Anf. 105	HELENE PETERSSON (s)	92
Anf. 106	LISELOTT HAGBERG (fp) replik	93
Anf. 107	HELENE PETERSSON (s) replik	94
Anf. 108	LISELOTT HAGBERG (fp) replik	94
Anf. 109	HELENE PETERSSON (s) replik	94
Anf. 110	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	94
Anf. 111	HELENE PETERSSON (s) replik	95
Anf. 112	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	95
Anf. 113	HELENE PETERSSON (s) replik	95
Anf. 114	MATS EINARSSON (v)	95
Anf. 115	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	96

Anf. 116 MATS EINARSSON (v) replik	97
Anf. 117 CARL-ERIK SKÄRMAN (m) replik	97
Anf. 118 MATS EINARSSON (v) replik	97
Anf. 119 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	98
Anf. 120 MATS EINARSSON (v) replik	98
Anf. 121 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	98
Anf. 122 MATS EINARSSON (v) replik	99
(Beslut fattades under 15 §.)	99
12 § Ändringsprotokoll till Europakonventionen – en effektivare Europadomstol	99
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU6	99
Anf. 123 YOOMI RENSTRÖM (s)	99
Anf. 124 INGVAR SVENSSON (kd).....	100
Anf. 125 MATS EINARSSON (v).....	100
(Beslut fattades under 15 §.)	101
13 § Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m.	101
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU3	101
Anf. 126 MAUD EKENDAHL (m).....	101
Anf. 127 ULRIK LINDGREN (kd)	102
Anf. 128 KRISTINA ZAKRISSON (s)	102
Anf. 129 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	103
Anf. 130 KRISTINA ZAKRISSON (s) replik	103
Anf. 131 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	103
Anf. 132 KRISTINA ZAKRISSON (s) replik	103
(Beslut fattades under 15 §.)	104
14 § AP-fondernas verksamhet 2004	104
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU6	104
Anf. 133 KJELL NORDSTRÖM (s).....	104
Anf. 134 GUNNAR NORDMARK (fp)	104
Anf. 135 BO BERNHARDSSON (s).....	105
(forts. 16 §).....	106
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
SfU5 Ny prövning av avvisnings- och utvisningsbeslut	107
SkU2 Inskränkt skattskyldighet för Right Livelihood Award Stiftelsen.....	108
SkU3 Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling	108
SkU4 Kontroll av postförsändelser	108
KU2 Granskning av regeringens handläggning av vissa avvisningsärenden m.m.	108
KU3 Fråga om utredning av avvisningsförfarande	109
KU4 Kommunal uppdragsverksamhet inom kollektivtrafiken	109

KU6 Ändringsprotokoll till Europakonventionen – en effektivare Europadomstol	109
SoU3 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2004, m.m.	109
16 § (forts. från 14 §) AP-fondernas verksamhet 2004 (forts. FiU6).....	110
Anf. 136 SIV HOLMA (v)	110
Anf. 137 LARS BÄCKSTRÖM (v)	111
Anf. 138 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	112
Anf. 139 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	112
Anf. 140 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	113
Anf. 141 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	113
Anf. 142 BO BERNHARDSSON (s) replik	114
Anf. 143 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	115
Anf. 144 BO BERNHARDSSON (s) replik	115
Anf. 145 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	116
(Beslut skulle fattas den 16 november.)	116
17 § Vissa kommunalekonomiska frågor.....	116
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU13	116
Anf. 146 SONIA KARLSSON (s)	116
Anf. 147 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	117
Anf. 148 GUNNAR NORDMARK (fp).....	117
Anf. 149 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	118
Anf. 150 TOMMY TERNEMAR (s)	119
Anf. 151 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	120
Anf. 152 TOMMY TERNEMAR (s) replik	120
Anf. 153 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	120
Anf. 154 TOMMY TERNEMAR (s) replik	120
Anf. 155 SIV HOLMA (v)	120
(Beslut skulle fattas den 16 november.)	121
18 § Riksrevisionens årliga rapport 2005	121
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU15	121
Anf. 156 SONIA KARLSSON (s)	121
Anf. 157 CECILIA WIDEGREN (m)	121
Anf. 158 GUNNAR NORDMARK (fp).....	122
Anf. 159 TOMMY TERNEMAR (s)	123
Anf. 160 CECILIA WIDEGREN (m) replik	124
Anf. 161 TOMMY TERNEMAR (s) replik	124
Anf. 162 CECILIA WIDEGREN (m) replik	124
Anf. 163 TOMMY TERNEMAR (s) replik	124
Anf. 164 LARS BÄCKSTRÖM (v)	124
(Beslut skulle fattas den 16 november.)	126
19 § Kriminalvården – en myndighet.....	126
Justitiekammarens betänkande 2005/06:JuU2	126
(Beslut skulle fattas den 16 november.)	126
20 § En kompletterande övergångsbestämmelse till försäkringsavtalslagen	126
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU1	126

Prot. 2005/06:26
9 november

(Beslut skulle fattas den 16 november.)	126
21 § Ändring i lagen om ersättning från de internationella oljeskadefonderna, m.m.	126
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU2	126
(Beslut skulle fattas den 16 november.)	126
22 § Hänvisning av ärende till utskott	126
23 § Anmälan om interpellationer	127
24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	127
25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	128
26 § Kammaren åtskildes kl. 17.14.	130

Elanders Gotab, Stockholm 2005